

Negrizzi

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLECTE

VOLUMUL II

POESII

SATIRE, EPISTOLE, IDILA, BALADE, POESII LIRICE, IDEI şi MAXIME

BUCURESTI
EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.
21, Calea Victoriei, 21
1894.

Preţul 4 lei.

1; Rumanian literature.
Collected works

SCRIERI COMPLECTE

SATIRA I

Luxiţa

La jocuri cu Luxiţa ades mĕ intîlneam
Când ea era copilă şi eu copil eram.
Aveam in tot momentul certări şi impăcare
Ş'indată după lacrimi urma o sărutare
(Ah, ce nevinovată!) şi joc şi nebunie
Din nou işi luau cursul cu vechea veselie.
Aşa mulţi ani de zile cu drag s'au strecurat
Păn tată-mio odată deoparte m'a chemat
Şi c'o figură gravă — nu voiu uita in veci
Cum m'am simţit privindu-l cuprins de fiori reci —
Imi zise că e timpul să'ncep să invăţ carte
Şi c'am să plec cu'n dascăl in alte ţări, departe
Spre mează noapte unde la şcoală voiu fi dus.

Plecai, sosii şi cartea in mână mi s'a pus.
Aveam nu ştiu câţi dascăli, dar dintre toţi mai mult
Pe unul cu perucă imi era drag s'ascult:
El ne spunea istoria poporului Roman,
Cum mic intăi la numĕr, al lumii suveran
A isbutit s'ajungă prin jertfă, vitejie,
Naravuri oţelite, virtuţi, statornicie;
Cum au invins in luptă intregul univers
Eroi a căror nume etern va fi neşters

Cât s'a 'nvêrtì pământul; cum tot aşa de mari
Ca Brutii, Scipionii şi Fabii şi Cesari
Au fost ş'a lor matrone: Cornelia măreaţă,
Lucreţia ce insaşi curmâ a sa viaţă
Spre a-şi scăpa virtutea, Virginia murindă
Ca zimbetul pe buze şi Porcia cea blândă,
Veturia superbă şi Clelia vitează . . .
Eu ascultam aceste intr'o visare trează
Şi sângele in mine ferbea ştiind că noi
Din aste eroine şi din aceşti eroi
Ne tragem, primind astfel in dreaptă moştenire
Stràbuna vitejie, virtute şi mărire.

Ţinur' aceste visuri cât viaţa mea şcolară.
Ear când venì momentul ca să mĕ 'ntorc in ţară,
Nu ştiu dece Luxiţa in minte mi-a venit
La care-atâta vreme eu n'am mai fost gândit.
Acuma e frumoasă de sigur, ziceam eu —
Dup'al meu plac in minte formându-mi chipul seu —
E mare, invăţată şi . . . poate, cine ştie
De nu este menită s'o caut de soţie?
Abia intors mĕ dusei cu pas nerăbdător
S'o vĕd.—Şedea culcată pe-un jilţ legănător
O tênĕră femee in haină de mătasă
Bogată, ear alături deschisă sta pe masă
O carte franţuzească de ***Ponson du Terrail*** [1]).
Cu graţie nespusă mişca un ***éventail***
Să-şi rĕcorească faţa, ş'intr'o oglindă mare
Ce-i reflecta tot trupul, privirea-i tînjitoare
S'oprise mulţumită. In cel intâiu moment
Ea se uitâ la mine c'un ochiu indiferent,
Ear după ce mai lungă imi dete o privire
Vĕzui sburându-i dulce pe buze o zimbire;

Ea mĕ recunoscuse, ş'indată imi intinse
Mânuţa parfumată, dar de abia s'atinse
A degetelor virfuri de gura mea sfioasă,
Simţiri mĕ străbăturĕ şi dulci şi fioroase.
Ea incepù a spune cu'n glas plăcut, subţire
De dorul să mĕ vadă, de-a noastră dispărţire
Ce-a fost atât de lungă, de jocuri, nebunii
Cu care umpleam zioa pe când eram copii
Şi alte lucruri multe; ear eu tot ascultam
Căci nu puteam respunde de mult ce mĕ uitam
La ochii sei cei negri umbriţi cu dese gene,
La gura cea micuţă la mândrele sprincene,
La doue mici gropiţe ce se forma 'n obraz
Când suridea, la albul şi gingaşul grumaz.
Aşa stăteam pe scaun, privind cu incântare
Când auzii deodată un gemet ş'o strigare
Alături, ş'o fetiţă atunci svîrlind o uşă
Se răpezì in casă trăgênd o căţeluşă
De coadă, după dînsa; ţipa de-ţi era milă
Căţelul, dar mai tare striga acea copilă.
„Cum poţi pe căţeluşă astfel a chinuì?"
Mustrâ Luxiţa aspru.— „Nu face sluj Fifi"
Respunse copiliţa, „ĭi zic de doue oare
Şi tot nu vrea!" — „Hai las'o aici şi eşi afară!"
Apoi ridicând glasul strigâ: Dadaie vină
Pe Coca*) ia-mi deaicea şi du-o in grădină!"
O sdravĕnă muiere pe loc intrâ in casă
Şi, ridicând de umeri pe fata furioasă
Ce se sbătea in braţe-i cu ţipete amare
Şi-i sgăria obrazul, o duse'ndat'afară.
— A cui e copiliţa? - atunci am intrebat.
„A mea, este făcută cu'ntăiul meu barbat,"
Luxiţa imi respunse şi gingaş pe Fifi
Ce se văita cu jale, pe braţe o suì.

— Ah! Aţi fost măritată şi soţul v'a murit?—
Am zis cu simpatie. — „Ba nu, m'am dispărţit
După doi ani de zile. O! dacă mai trăeam
Cu acel urs selbatic de sigur că muream.
Era un drept Othelo barbatul meu intâiu...“
— Ce feliu, plin de mirare atunci o intrebăi,
De ce numiţi *intâiul* pe-acel gelos bărbat?
Dup'aşa scurtă vreme cumva să fi urmat
Un altul, ş'insoţită aţi fi... — „Ba nu, am fost,
Căci din nenorocire căzui peste un prost
Ce da in gropi, sĕrmanul: amic intim era
Cu omul ce-mi luasem şi ca să pot scăpa
Eu am ales in grabă un şi mai rĕu stĕpân:
Tot anul sta la ţară, vorbea numai de fên,
De vite, grâu şi pluguri, cât zioa e de mare,
Incât de la o vreme simţii o desperare
In suflet şi mĕ dusei, dar cu 'ndĕrătnicie
Copii cei cu dînsul vru să mi-i lase mie,
Incât am avut multe procesuri şi nevoi
Păn ce il condemnarĕ ca el pe amêndoi
Să-i ţie şi să-i crească. O! nu-i nimic mai rĕu
Decât să ai a face cu omul nătărĕu!“
In vreme ce Luxiţa incă vorbea, simţii
Un fel de ameţeală, atâţi bărbaţi, copii
Imi incurcase mintea, dar ea incet plecând
Pe-un umĕr capul gingaş şi spre tavan privind,
Imi zise cu un zimbet plin de melancolie:
„Când va venì momentul ear o căsătorie
Să'ncheiu, voiu lua sama mai bine, negreşit.
Nimica nu-i in lume aşa nesuferit
Decât să ai procesuri căci lesne te cununi
Dar ca să te dispartă, pierzi doue sau trei luni.
Deaceea păn'acuma tot nu m'am hotărit,
Deşi cam mulţi mĕ roagă, din nou să mĕ mărit.“

Când auzii cuvêntul de ânc'o măritare
Şi de-o mulţime nouă de miri, o'nflorare
Imi scutură tot trupul, incât m'am depărtat...
— O! cât de rĕu imi pare, mi-am zis, şi ce pĕcat!
De sigur că această frumoasă rătăcită
De nimene in casă mai mult nu e primită,
Căci cine-acest exemplu ar da soţiei lui? —
Dar care-mi fu mirarea pe urmă, când vĕzui
Nu numai că purtarea-i nu-i discuviinţată
Dar chiar că nu e altă femee mai serbată
In lume, la petreceri — şi cum s'ar fi putut
Altfel, când toţi ca dînşa urmase in trecut?
Ici intr'o adunare de douzeci părechi
Toţi soţii cei deacuma, fusese soţii vechi
Nevestelor de astăzi a altor noi barbaţi
Ş'aceştia nainte fusese insuraţi
Cu gingaşele doamne a celor de intâi,
Incât in fapt făcuse schimb numai de femei.
Şi cât de bine, pacînic şi vesel trăeau toţi!
Soţiilor trecute acuma foştii soţi
Făceau aprinsă curte, ş'obşteasca incuscrire
Asigura succesul cu multă inlesnire. —
Colo era raportul ceva mai complicat:
Vezênd c'a lui soţie amicul i-a furat,
Barbatul râpì fiica ce-acest amic avuse
Din altă cununie trecută, când ţinuse
Pe-o var' a sa primară, aşa incât uniţi
Prin trei puternici lanţuri sunt ambii insoţiţi:
E socru unul; altul e ginere, cumnat
Şi vĕr, şi ce mai mult e, prieten infocat:
Când se 'ntîlnesc pe stradă sar iute din trăsură
Ş'in dulce 'mbraţoşare se pupă drept in gură,
Incât te'nduioşează să vezi cât se iubesc. —
Ear dincolo trei patru surori se despărţesc

De soţi, ş'aleg cu toate pe tot acel barbat.
Aflând târziu acesta că nu este ertat
Pe toate totdeodată să ia in cununie
Invită pe toţi verii ce are, ca să vie
Şi de surori să cate: aceasta se şi face
Şi doue luni de zile cu toţi trăesc in pace.—
Copiii in atâte familii incurcaţi,
Avênd trei mume unul şi altul patru taţi
Ear unchi, fraţi, veri mulţime, sunt foarte folosiţi:
Fiind cu toată lumea deaproape inrudiţi
De dulcile bomboane şi jucării frumoase
Ce-aduc atâte rude, vĕd pline a lor case.
Petrecerile astfel le sunt asigurate
Dar creşterea presentă mai multă greutate,
Căci drept ş'indatorire prea mulţi le impărţesc.
Deaceea cu plăcere taţi, mume se unesc
S'arunce 'nscărcinarea pe-un nepărtinitor.
Acesta — indeobşte un ager servitor
Al cărui neam se trage din ţára indiană
Copiilor insuflă virtutea cetăţeană.
Cu-acest mjloc părinţii n'au griji şi osteneli
Şi, ce e mult mai practic, puţine cheltueli.
De altă parte ţara şi ea e bucuroasă
Căci va avè o ginte onestă, viguroasă.
In creştere, acesta-i sistemul cel comun.—
Nu vreau să-mi dau părerea de-i rĕu ori de e bun,
Dar ceea ce intr'însul nu vra ca să-mi convină
E că păstrăm legenda cu viţa cea latina.
Ce-avem noi cu Romanii? Ei când se insurau
Soţia pe intreaga viaţă şi-o luau.
La Roma cea străvechie, avem deplină ştire,
C'a fost in şese seculi o biaţă dispărţire,
Şi numele lui *Ruga* ce'ntăi s'a disunit
Ca un fatal exemplu inveci s'a pomenit.*)

La noi? cine nu ştie că este obiceiu
Să schimbi cât poţi mai grabnic vr'o doue, trei femei
Şi că de-am vrea barbaţii cei simpli a nota
Ce şi-au păstrat soţia, puţini am numera?
Lăsând dar inrudirea cu Fabii, Scipioni
Noi s'o cătăm aiurea: la practicii Mormoni
Asemĕnare multă cu noi aflăm uşor:
Se ştie cât de lesne un stat infloritor
Ei au format, puindu-l pe baze de tot noue.
Exemplul lor ne poate slujì in multe noue.
Şi noi un stat puternic voind ca să formăm,
Propun intăi de toate ca să desfiintăm
A cununiei lege, căci pururea e bine
A lepada o formă ce'n seamă nu se ţine.
Apoi Mormona ţară in urmă mult lăsând
Să decretăm: Românii deacuma liberi sûnt
De forme conjugale şi lanţuri părinteşti.
Vor fi urmate numai acele legi fireşti
Conform cu care, omul, barbat cum şi femee,
Fără deosebire, putè-va ca să iee
Cum placul îi va zice; copii ce vor fi
Vor fi lasaţi in grija ori cui va socotì.
Astfel scăpăm de multe nevoi şi supĕrări:
Nu vor mai fi lungi forme, nici binecuvêntări
Pentru vecie date aceluiaş barbat
Chiar când de-a patra oară acum s'a insurat.
Nu vor mai fie dueluri, procesuri, timp perdut,
Nici lunga ingrijire copii de crescut,
Nici certe conjugale şi, ce-i mai mult din toate,
In loc de simulare va fi sinceritate.
Deaceastă stare astăzi nu prea ne depărtăm,
Tradiţionala formă odată s'o lăsăm
Şi vom intra in era cea nouă şi dorită
Ce ţara ne va face de sigur fericită.

Şi poâte că exemplul ce-Europei noi vom da
Va face-o statul nostru să'nceap'ă imita.
Curaj ne trebue numai, puţine opintiri
Ş'om fi făcut un bine intregei omeniri.

---

[1]) *O carte franţusească de Ponson du Terrail.*
Ponson du Terrail, romanţier francez, autorul multor scrieri de o morală foarte uşoară.

[2]) *Pe Coca ia-mi deaicea şi du-o in grădină.*
Coca, nume desmierdător ce se dă copiilor in clasele superioare. Usitat numai in Moldava.

[3]) *Şi numele lui Ruga cé'ntăi s'a disunit.*
Se zice că intăia dispărţire la Romani s'a făcut abia in sec. VI. a. u. c. de cătră *Calvisius Ruga.*

SATIRA II.

La câţiva autori contimporani. [1])

Adesa prin putere unită se'mplineşte
O faptă ce pe *unul* il sfarmă şi sdrobeşte.
Ţiind de-aceasta samă, Voi, intr'o dimineaţă
De blândă primăvară [2]) când spre o nouă viaţă
Renaşte 'ntreaga fire, v'aţi zis cu infocare:
Ce perdem timpul nostru in stearpă isolare?
Să ne unim cu toţii, să facem, să lucrăm
Ca nume şi onoare şi noi să câştigăm,
Căci este trist când anii puterii au ajuns
Să fie-al nostru nume in negură ascuns.
Deaceea uitând astăzi a noastre desbinări
Şi vechi neinţelegeri şi lupte şi ocări,
Hai, camarazi la lucru, la scrieri literare
Căci astea dintre toate par cele mai uşoare!

Aşa se născù foaea — ce nu vreau să numesc
Căci numele il ştie poporul Românesc.
Dar dacă mi-aţi da voie, modest aş intreba
(Nevrênd intru nimica s'ating pe cineva)
Puterile unite, ori cât de numeroase
Pot in lucrarea minţii s'aducă mari foloase?
De sigur *braţe* multe uşor vor ridica
O sarcină ce *unul* n'o poate nici mişca,
Dar goale, cât de multe şi frase şi cuvinte
Pot să compuie oare o pagină cu minte?

Barbati.... naivi, in numĕr cât or voì de greu;
(Nu fac aici alusii, ferească Dumnezeu!
Ci fac precum mulţi alţii o simplă teorie
Care fiind ertată ori cui, imi e şi mie)
Zic dar, când minţi.... naive mai multe s'ar unì
Comuna sărăcie ce poate intocmì? —
Mai bine e atuncea, de mii de ori mai bine
Să stee fie care deoparte, pentru sine
Căci poate să remâe in samă nebagat,
Din visul seu poetic de nimeni deşteptat.
Dar când in numĕr mare cu toţii intruniţi,
Cu sgomot vin şi strigă: Ceţiti-ne, cetiţi!
Şi publicul s'adună, ceteşte şi.... suspină
Vezênd a lor producerì, atunci cine-i de vină?
Căci publicul e mare, intr'însul sunt barbaţi
Ce, neputênd să lese pe proşti necriticaţi,
Dau golul lor pe faţă, crud, fără de cruţare.....
Dar simt aici nevoia a face-o comparare.
In timpuri liniştite, când ţara e in pace
Negoţitorul harnic işi vinde şi disface
Din marfă pe cât poate şi cu folos lucrează
O bună parte-a zilei, apoi când insereează
Nevasta şi copiii in jurul seu adună
Le spune de câstiguri, e plin de voie bună
Şi nici nu se gândeşte la grije şi nevoi.
Deodată insă sună un bucium de resboiu,
Se respândeşte spaima şi mii de luptători
Aleargă să respingă pe cei năvălitori.
Chiar omul cel mai pacînic incinge-atunci o armă, —
Prin aer sboară boambe, clădirile se darmă
Şi totul e in flacări... ear bietul negustor
Priveşte-a sa ruină cu ochiu lăcrămător
Şi blastĕmă resboiul grozav şi stricăcios:
In chinul seu nu vede că-i rĕu trebuincios,

Că'n focul ce orașe și oameni prăpădește
Spre o mai bună viață poporu 'ntinerește.—
Așa, naiv autorul prin scrieri ar dorì
De nu folos, dar laudă să poata dobândì,
S'audă că in public de dînsul se vorbește
Ș'a lui invățătură de toți se prețuește.
Când eată vine-un critic, ca din senin furtună,
Ș'incepe să arăte că scrierea nu-i bună,
Că chiar nu știe carte acel pretins autor
Ș'a vrut să 'nșăle-un public prea lesne crezĕtor.
Cum să nu strige-atuncea autorul furios
Că criticul acesta e om periculos
Care-și tradează țara, hulește cele sfinte!....
Căci el simțește numai durerea sa fierbinte
Nu vede că săgeata ce'n inimă-l lovește
Indreaptă pe mulți alții și tuturor priește.

O, voi! Dece curmat-ați tăcerea cea de aur,
Dece cu lăcomie coroanele de laur
C'o mână imprudentă a smulge ați voit
Și liniștea trecută astfel ați risipit?
Ilustrule profesor[3]), ce demon, care toane
Te-au indemnat a scoate din vechile cartoane
Acele mici notițe din mâneci scuturate
Când tênĕr erai incă și fără de pĕcate?
Fiind cetite numai pe băncile școlare
Puteau să treacă incă a tale comentare,
Căci junele din școală nu critică, ascultă
Și ia de bună, poate, invățatura multă
Ce pare-a-fi ascunsă in frasele 'ngâmfate
Cu o figură gravă de dascal declamate.
Dar și pe noi barbații ai vra să ne-amețești
Cu sute de citate și nume spaniolești?[4])

Credeai c'asupra noastră acele frase goale
Şi declamări tocite ş'alusii actuale
Vor face vre odată efectul de ştiinţă?
Ilustrule profesor, respunde 'n conştiinţă! —
Şi tu, la pĕr albite[5]), care scrieai odată
O limbă nepocită, română şi curată,
Un stil, nu nalt şi mândru dar nepretenţios,
Cum te-au atras pe tine vêrtejul furios
A cestor strică-limbă? Cum ai alunecat
Să te incurci, bĕtrâne, in stilul lor umflat,
Cum ai putut acuma, vrênd să indrepţi, strica
Aceea ce 'nainte scris binişor era[6])
Incât vechiul Conachi pe care l'ai descris
Nimica n'ar pricepe din cele ce ai zis?[7]) —
Şi tu ce-acum in virsta cea matur'ai venit[8]),
Ce friguri literare prin vine ai simţit
De laşi advocatura cu ale ei foloase
Ca să 'ntonezi pe liră cântări melodioase?
Mi-e frică, dar, mi-e frică să nu te-aud, o Petre!
La curţi şi tribunale pledând in hexametre
Cum Dositeiu bĕtrânul scriea obcinuit[9]),
Incât judecatorul in lacrimi şi uimit
După cântarea-ţi dulce dreptatea va imparte
Ear nu după cum zice a legii aspră carte.

Dar nu-i un sacrilegiu şi nu-i impertinent
Şi mĕ ating de oameni cu-asemenea talent,
De oameni ce-au zis singuri, cu ton hotăritor.
(Incât a zice altfel e pre cutezător)
C'au omorit in scrieri de câteva mici file
A altora grea muncă de şepte ani de zile?[10])
Şi cine sunt eu oare? Un om ce ponigresc
Tot ce e patriotic, tot ce e românesc,

Un ignorant, un suflet perdut şi rătăcit
Un vênzĕtor al ţării, un biet cosmopolit[11])!
Ertare dar, ertare! Retrag tot ce am zis
Talent aveţi cu toţii, frumos e tot ce-aţi scris.
Ilustrule profesor, cu geniu 'nalt şi mare
Grozav sunt de profunde a tale comentare.
E drept ce-ai spus; bĕtrânul boier Miron Costin
Conclusia ştiinţei moderne pe deplin,
Nu numai c'a simţit-o, dar a intrevĕzut[12])
Că va venì odată un dascal priceput
Ce 'mprumutând un nume de chronicar vestit,[13])
Va şti ca să disţese Costin ce a simţit,
Ba chiar va da pe faţă adânci tainele sale:
Costin cum se plecase partidei liberale
Ce-abie după lungi veacuri va fi infiinţată;
Cum constituţiunea de el a fost visată,
Şi cum in fond istoric[14]) alăturea va fi
Cu Buckle, Guizot, Draper, Cantù şi Thierry! —
Visternicul Candescu[15]) asemene va sta
Ca un model de viaţa română, şi Dumas
De-ar vrea încă odată a scrì pe Muschetari
Aici ar găsì tipuri de cai si armasari. —
Astfel a voastre scrieri mergênd din mână 'n mână
Vor remânè eterne in Patria Româna,
Şi dacă după veacuri să fie cu putinţă
Să părăsiţi odată eterna locuinţă
Şi să veniţi in lume pe doue sau trei oare,
Atunci aţi vedè ţara cea recunoscĕtoare.
Cum voue tuturora v'a inălţat statue
Intr'un gigantic templu zidit de Cimabue.[16])

---

[1]) Mai mulţi scriitori din Bucureşti intemeiarĕ in anul 1873 o revistă ştiinţifică şi literară cu numele «Revista Contimporană» sub direcţiunea D-lui advocat Petru Gră-

dişteanu. O recensiune scrisă de D. T. Maiorescu şi publicată in «Convorbiri Literare» sub titlul «Beţia de cuvinte», in care autorul critică cu mult spirit deosebite articule apărute in Revista Contimporană, produse intre ambele foi literare, o polemică foarte aprinsă la care se interesă mai tot publicul cetitor din România. Satira aceasta se indreaptă contra autorilor de la „Revista Contimporană.

[2]) . . . . *Voi intr'o dimineaţă*
De blândă primăvară . . . .

Numĕrul 1 al Revistei Contimporane au apărut in Martie 1893.

[3]) *Ilustrule profesor, ce demon, care toane*
Te-au indemnat a scoate din vechile cartoane
Acele mici notiţe . . . . .

D. *V. A. Urechia* profesor de literatură română la Universitatea din Bucureşti a publicat in Revista Contimporană sub titlul «Comentare la Miron Costin» părţi din cursul ce ţinea la facultate.

[4]) *Da şi pe noi bărbaţii ai vra să ne-ameţeşti*
Cu sute de citate şi nume spanioleşti . . . .

D. Urechia scrie: «Nu, repeţim, Miron Costin nu este *Willehardwin*, nici *sire de Joinville, Froissart, Filip de Comines*, el nu este *Ocampo, Morales, Zurita, Garivay, Muntaner, Mariana, Moncada*, etc. etc.»

[5]) . . . . . *Şi tu, la pĕr albite*

D. George Sion.

[6]) *Cum ai putut acuma vrĕnd să indrepţi, strica*
Aceea ce 'nainte scris binişor era?

D. G. Sion tradusese odinioară «Le Misanthrope» de Molière destul de binişor. In urmă insă, prefăcĕnd lucrarea şi introducĕnd nenumĕrate neologisme, işi strică traducerea cu totul.

[7]) *Incât vechiul Conachi pe care l'ai descris* . . .

D. G. Sion a publicat in Revista Contimporană un studiu intitulat: Suvenire despre poetul Costachi Conachi.

[8]) *Şi tu ce-acum in virsta cea matur'ai venit* . . .

D. Petru Grădişteanu, advocat din Bucureşti.

[9]) *La curți și tribunale, pledând in hexametre*
Cum Dositeiu bĕtrânul scria obicĭnuit.

D. G. Sion in studiul seu asupra lui Conachi, citând câteva versuri de șase și cinci silabe ale Mitropolitului Dositeiu, zice că sunt hexametre și pentametre!

[10]) *C'au omorit in scrieri de câteva mici file*
A altora grea muncă de șapte ani de zile

D. Pantazi Ghica in respunsul ce face D-lui Maiorescu scrie că «Convorbirile Literare in toate numerele de șase ani incoace nu au avut nici a zecea parte din succesul unui singur numĕr din Revista Contimporană.»

[11]) *Un vênzĕtor al țării, un biet cosmopolit*

Scriitorii de la Revista Contimporană și alți amici literari de ai lor ziceau că membrii societății «Junimea» din Iași sunt cosmopoliți, trădători, care vor să vênză țara Nemților, Austro-Maghiarilor etc.

[12]) . . . . *bĕtrânul boier Miron Costin*
Conclusia științei moderne pe deplin
Nu numai c'a simțit-o, dar a intrevĕzut...

D. Urechia scrisese că Miron Costin «au ajuns la conclusiunile științei, cu secule mai inainte de atâți nemuritori lucrători in ogorul științific, in ogorul istoriei, la apusul Europei.»

[13]) *Ce'mprumutând un nume de chronicar vestit*

D. V. A. Urechia a adoptat numele chronicarului Urechia târziu, cu ocasiunea mutării sale in București.

[14]) *Și cum in fond istoric*

In fond istoric, textual după d. V. A. Urechia.

[15]) *Visternicul Candescu . . .*

Marele vistier Candescu este numele unei novele așa zise istorice, făcută de D. Pantazi Ghica, publicată în Revista Contimporană și criticată de D. T. Maiorescu.

[16]) *Intr'un gigantic templu zidit de Cimabue*

D. V. A. Urechia intr'una din scrierile sale anterioare cita pe Cimabue, nu ca pictor, ci ca architect vestit.

SATIRA III.

Domnului B. P. Hasdĕu. [1]

O! fie blăstĕmată fireasca imboldire
Ce vrênd, nevrênd mĕ 'ndeamnă a scrie la satire
Din versurile mele cu ce mĕ folosesc?
Mĕ lasă toţi amicii şi duşmanii sporesc.
Deaceea de acuma deplin m'am hotărit
L'această rea plecare a pune un sfirşit!
Azi laude măreţe voesc să cânt şi eu!
Şi pana mea pe tine te-alege, o! Hasdĕu!
Dar, o! Hasdĕu! te laud, căci plin de măestrie
Ai adunat isvoare o sută şi o mie,
Autori de ai Byzanţei, slavone documente,
Inscripţii mucezite, stráveche pergamente,
Le-ai ridicat in braţe, le-ai pus intr'o caldare
Le-ai fiert şi zi şi noapte timp lung, plin de răbdare
Păn in ceaun cu toate in una s'au topit
Ş' in formă de fecioară in lume au eşit.
Deacuma inainte istoria trecută
A ţărilor Române de toţi va fi ştiută
Şi vremea cufundată in ceaţa cea mai deasă
La vecînică lumină de tine-acum e scoasă!
Aşa descoperire, lucrări atăt de mari
Au inspirat năstruşnic vr'o zece gazetari
Ce 'ndată cu cerneală coli multe-au impestrit
Umplĕndu-te cu laude — in chip obicînuit.

Astfel iţi merse vestea: Obştească Adunare
Se hotarì să-ţi dee foloase budgetare,
Guvernul ţinù samă de cartea-ţi insemnată
Şi puse o anume medalie să-ţi bată.[2]) —
De sigur toate-aceste frumoase sunt şi bune,
Dar eu doresc o mică prinsoare a propune
Ori cui ar vra s'o ţie. Eu zic: din Adunare
Din Senatori, Miniştri, din cei ce vuet mare
Făcurĕ prin gazete, din toţi ce ţi-au votat
Medalii, ajutoare, din câti te-au lăudat, —
Nici unul, dar nici unul a casă n'a cetit
Macar o faţă numai din opul tĕu vestit.
Politica-i ciudată: V'ro doi in gura mare
De strigă că in carte sunt lucruri populare
Ce fac efect in public, toţi intr'un rost votează
Şi nimeni prin el insuş mai mult nu cercetează.
Astfel voì ursita Românii să s'unească,
Pe-un scriitor istoric de cap să-l ameţească,
Să-l fac'a crede insuş că e un nou Tacit
Şi că deodată'n minte-i un geniu s'a trezit.

Deabie se 'nchiagă 'n tine asemenea credinţă
Tu te aşezi pe lucru cu nouă şirguinţă.
Dai fantasiei tale un sbor nemĕsurat,
Incepi a scrie zioa ce noaptea ai visat,
Alegi din documente un petic care-ţi place,
Din cânturi populare a şterge, a preface
Ertat şi bun iţi pare; pe Chalcocondylas[3])
Tocmai de la Byzanţa spre tine-l tragi de nas
Şi cum la socoteală iţi vine-l tălmăceşti;
Faci să ne creadă lumea popoare hărăpeşti[4])
Intinzi pe masă charta de la Carpaţi la Mare,
Restorni la munţi, seci riuri, strămuţi, stĕrpeşti
hotare;

Al Romăniei leagăn aşăzi in Mehedinţi
De unde pui să plece pe-ai noştri bravi părinţi
Să iee Fagaraşul cu barde şi cu pari
Conduşi l'aceste fapte de Basarabii mari
Ce din pămênt deodată, o măndre Prometeu! —
Es grabnic ca ciuperce, chemaţi de glasul tĕu;
Botezi Basarabeşte familia Muşat;
Amlaşul prinzi in braţe şi-l svirli tocma'n Banat [5]);
Intinzi Basarabeasca domnie peste Mare
In ţări unde stăturĕ grăimile Tatare;
Ţinuturi din Moldova intregi le răşlueşti
Şi casei Basarabe in dar le hărăzeşti [6]);
Faci chiar — căci ce opreşte, aprinsa-ţi fantasie?—
Din ţara Basarabă mai, mai o 'mpĕraţie
Şi din Basarabenii eroi viteji şi mari,
Pe-a Istrului verzi maluri un şir de noi Cesari! —
Moldovo neferice! N'ajunse că odată
De măndre munţi, verzi câmpuri grozav să fi trunchiată
N'ajunse să fii ruptă de ghiara cea nemţească
N'ajunse să te sfarme urgia moscalească:
Din fii tĕi chiar unul a trebuit să vie
Şi arma patricidă să-ţi vîre 'n carne vie [7])!

Din astă rătăcire nu trebuea odată
Orbita noastră ţară să fie deşteptată,
Nu trebuea să-ţi strige vre unul că e rĕu
In mreje de aceşte să prinzi poporul tĕu?
Căci vai! pe neamul nostru cădĕ-vor, nu pe tine
Batjocura şi risul condeilor străine!
Tu insă, sbircind fruntea, grozav te-ai supĕrat
Că din intreaga ţară un om te-a criticat.
Din inălţimea 'n care te afli, o Hăsdĕu!
Tu strigi că al tĕu critic e nenvăţat şi rĕu

Şi că-i o nenţeleasă, nespuşă indrăzneală
Să scrie-asupră-ţi unul ce nu-i din capitală. —
Prea bine, al tĕu critic slavona nu o ştie,
Nici greaca, nici latina, nici chiar cetì şi scrie,
Admit că nu e altul ca dînsul nenvăţat,
Dar spune-mi, tot remâne Amlaşul in Banat?
Protivnicul tĕu este prost, imoral şi rĕu,
Dar tot Basarabene remăn Bĕrlad, Bacău?
De vrai il fac să fure chiar pungi din buzunare
Dar tot pui stĕpănire pe părţile Tatare?
Căci nu cel care strigă mai mult şi ocăreşte
Ci adevĕrul singur la urmă hotăreşte.

O! Cât de bine-ţi şede, cu milă când vorbeşti
De vulgul, de piticii ce-atât dispreţueşti,
Ce nu pot să culeagă pe strimtele lor căi
Nici pulberea ce face *savantul* teu călcăiu;
Necum să se inalţe la fruntea-ţi maiestosă....
Dar este timp a-ţi spune ş'o vorbă serioasă:
Un geniu cine este? — Acel ce din născare
In al seu piept simţeşte a zeilor suflare,
Care'n intâiul lucru ce mintea sa compune
Ca un luceafĕr măndru uimeşte şi impune,
Ce instinctiv pĕtrunde ascunsele-adevĕruri
Cu limpedea ochire ce are de la ceruri,
Ce lasă la o parte cărările bătute
Şi liber se preumbla pe căi necunoscute,
Ce legea cea păzită de secule intregi
O sfarmă, ş' omenirii dictează noue legi!
O! Geniul la puternici ai zilei nu se'nchină
Nici linguşeşte plebea cea brută şi meschină
Ce vrea să cumpĕnească presenta mişelie
Cu-a altor generaţii măriri şi vitejie,

Ci infruntând din contra lumeştile puteri
Gol scoate adevĕrul l'a tuturor vederi.
El prigonit de oameni se duce'n inchisoare,
Cu inima uşoară el sufere şi moare
Si când inaltu-i suflet ia sbor spre nemurire
El lumii adevĕrul, il lasă moştenire! —
Acesta este geniul.— Acum te'ntreb, să-mi spui
In rarele lor şiruri cutezi *tu* să te pui?
Nu-mi arata jurnale unde-o vulgară mână
A scris c'a ta lucrare e *biblia română*[8])
Căci cine azi nu ştie ce sunt acele cete
Flămânde, ce cu plată scriu zilnic la gazete?
Nu-mi arata medalii ce'n gât ţi-au spânzurat,
Ştim cum se dau aceste şi cum inveci s'au dat.
Ce fel? Netrebnici gloate, băeţi de la gazete
Pun astăzi pe o frunte a geniului pecete?
Cum? Şi-a schimbat natura legi vecînice şi mari
Şi-a dat puterea *Joe* in mâni de gazetari?
Te lasă dar, amice, de astă rătăcire
Din ochi albeaţa şterge şi vino-ţi ear in fire!
Mĕ crede, *Aghiută*, *Mămuca* şi *Răzvan*
Şi cartea pusă'n spate *Cumplitului Ioan*[9])
Şi toate-a tale glume, când fine, când banale,
Nu sunt o pregătire la opuri geniale.
O! Nu! Tu nu faci parte din zeii ce creează
Tu eşti din muritorii ce-adună, compilează,
Cetesc cu multă rîvnă, compară, tălmăcesc
La texte fac notiţe şi astfel pregătesc
Prin munc'obositoare o bună temelie
La geniul cel falnic ce-odată a să vie.—
De-ai şti cu ce plăcere te vĕd in al meu gând
Stĕpân peste archivă, prin acte inotând
Cum mii de documente alegi şi adnotezi
Şi ştergi sudoarea frunţii şi tot lucrezi, lucrezi!

Ear in cealaltă parte se află la o masă
Amicul Tocilescu cu ac şi aţă groasă
Şi coase la dosare hrisoave lungi şi late
Ce cu-a lui mână insăşi au fost numerotate.[10])
Propunerea aceasta te rog să o primeşti
Căci merite destule cu dînsa dobândeşti.
Ce-i drept, in rând cu geniuri atunci nu vei fi pus
Dar ai folosul mare să nu cazi prea de sus.
Ear dacă la aceasta tu nu dai invoire
Ci urmăreşti tot incă deşarta-ţi nălucire
Ia sama, eu atuncea, cu fruntea supĕrată
Te pun la *Aghiuţă*, precum făceai odată,
Să scrii la glume fine şi gingaşe ocări
De oameni mari ai zilei şi zilnice 'ntîmplări.
Şi dacă nici atuncea nu laşi greşala vechie
Te pun, Hasdĕu, vai ţie! in rândul lui *Urechie!*[11])

---

[1]) Satira aceasta este indreptată contra D-lui B. P. Hasdeu om de litere, istoric şi limbist, odinioară bibliotecar in Iaşi, acum directorul archivelor statului in Bucureşti, profesor la universitate, membru in Academie etc. D. Hasdeu incepuse să scrie «Istoria Critică a Românilor» in care susţinea fapte cu totul noue. Această scriere a fost criticată in Conv. Liter. din 1874 de D. G. Panu, pe atunci profesor in Iaşi. Critica D-lui Panu a dat loc la o lungă polemică.

[2]) *Şi puse o anume medalie să-ţi bată*

Inaintea infiinţării medaliei «Bene merenti» guvernul oferì o anume medalie D-lui Hasdeu.

[3]) *. . . . Pe Chalcocondylas*
Tocmai de la Byzanţa spre tine-l tragi de nas.

Chalcocondylas istoric byzantin adesa citat de D. Hasdeu.

[4]) *Faci să ne creadă lumea popoare hărăpeşti.*

D. Hasdeu susţinea in scrierea sa că Românii se numeau şi Arabi, din causa familiei Bas-Arabilor!

[5]) *Amlaşul prinzi in braţe şi-l svîrli tocma 'n Banat*
D. Hasdeu strămutase Amlaşul din Transilvania in Banatul Temişian.

[6]) *Ţinuturi din Moldova intregi le răşlueşti*
Şi casei Basarabe in dar le hărăzeşti.

D. Hasdeu susţinea că judeţele din Moldova aşăzate la sudul oraşelor Bêrlad şi Bacăŭ pănă la Marea Neagră făceau parte din Muntenia inainte de Ştefan cel Mare care ar fi incorporat Moldovei părţile de la Bêrlad la Dunăre şi de la Bacău la Focşani.

[7]) *Din fiii tĕi chiar unul a trebuit să vie*
D. Hasdeu este originar din Moldova de dincolo de Prut.

[8]) *Nu-mi arăta jurnale unde-o deprinsă mână*
A scris c'a ta lucrare e biblia română.

«Biblia poporului român» aşa se numeşte scrierea D-lui Hasdeu în «Transacţiuni Literare» din 1873.

[9]) *Mĕ crede Aghiuţă, Mamuca şi Răzvan*
Şi cartea pusă 'n spate cumplitului Ioan

Aghiuţă era o foaie umoristică ce apărea sub redacţiunea D-lui Hasdeu in Bucureşti, *Duduca Mamuca* este un roman de moravuri cam uşoare, *Răzvan-Vodă* o tragedie in versuri, *Ioan Vodă Cel Cumplit,* un tratat istoric, toate scrieri ale D-lui Hasdeu.

[10]) *Ear in cealaltă parte se află la o masă*
Amicul Tocilescu cu ac şi aţă groasă
Şi coase la dosare hrisoave lungi şi late.

D. Gr. Tocilescu, director Museului Naţional, profesor şi membru al Academiei Române, in timpul când s'a scris această satiră discipul al D-lui B. P. Hasdeu.

[11]) *Te pun Hasdeu, vai ţie! in rândul lui Ureche.*
Adică a D-lui V. Alexandrescu Urechia, despre care vezi notele la Satira I.

SATIRA IV.

Ce veste neaşteptată, Leandre, am aflat,
Tu ştărui să te-aleagă judeţul deputat,
Tu vrai, lăsând a vieţei câmpene desfătări,
Să intri in vêrtejul politicei mişcări?
O! Cine-această cale s'apuci te sfătueşte
De sigur e un duşman ce rĕul iţi voeşte:
Un fruct este mărirea ce 'nşală la privit
Frumoasă-i este coaja, dar miezul putrezit. —

Şi mai intâi crezi poate că n'ai decât a spune,
Sunt om cu'nvăţătură, onest, am gânduri bune,
In sufletul meu arde a patriei iubire,
Ca toţi alegĕtorii să vie 'ntr'o unire
Şi votul lor să-ţi dee? — O! Dac'ar fi aşa,
Maĭ, mai că ţi-aş da pace, dar treaba e mai grea.
De vrai să te aleagă, mai lasă din mândrie,
Măgulitoare, blândă purtarea ta să fie,
Prefectului te'nchină cu-adâncă umilire
Şi-l roagă să te iee sub nalta-i ocrotire
Şi ca să fii mai sigur de buna sa plecare
Fă să te recomânde ministrul cu scrisoare.
Apoi, luând toiagul, apuc'o la picior,
Te du din casă 'n casă la ori-ce-alegĕtor,
Şi nu uita cu dulce a tot făgăduì
Că-i face ori ce treabă ce ei vor poruncì.
Ici unul iţi promite să-ţi dee al seu vot
De-i stăruì să puie in slujbă pe-un nepot

Ce stă la el in casă. Proteguitul seu
Nu are nici o treabă şi a eşit un rĕu:
E minciunos şi leneş, beţiv şi jucător
Deaceea vrea să-l vadă numit judecător,
Ca astfel, avĕnd leafă, curĕnd să se'ndrepteze. —
Al doile-ţi va zice că a să te voteze
De-i vrea şi tu a-i face mai multe trebuşoare
Ce are'n capitală: să-i pui procesu'n stare
Ce stă pendent la curte, apoi nentârziat
Să'nchei alcătuire cu vre un advocat
Din cei vestiţi la gură; să mergi la visterie
Să rogi să-i libereze o veche garanţie;
De titluri provisorii un sac iţi pune'n spate
Ca in definitive să faci a fi schimbate.
Şi când aceste toate la cale le vei pune
Să stărui să-i voteze ş'o mică pensiune.—
Resplată viitoare un altul nu-ţi pretinde
Iubind tocmala dreaptă, el bucuros se prinde
Pe faţă a-ţi da votul, ear tu in schimb să-i dai
Un stog de fĕn, o brişcă şi o păreche cai. —
Al patrule, ce zilnic v'o douezeci jurnale
Ceteşte şi'n veci pune a lumii trebi la cale,
Cu o figură gravă de jude instructor
Vra'ntei a te supune la interogator:
Te 'ntreabă care planuri in gândul tĕu găteşti
Ca să'ndreptezi greşala politicei turceşti,
De vrai cu arma 'n mănă să faci neatĕrnare
Sau tot ca păn acuma prin foi făcĕnd svon mare [1])?
Ai să-i explici pe urmă mai bine cum s'ar face
Ca lumea liberală cu papa să se 'mpace;
Şi dacă intre Chili şi intre Paraguay
Va isbucnì resboiul, atunci ce gânduri ai,
Cu care din aceste puteri voeşti să ţii
Şi cui ai da atuncea un vot de simpatii [2])?

Astfel, de glasuri multe tu vrai să dobândeşti
La toţi alegĕtorii ca slugă te tocmeşti,
Căci cine când votează gândeşte serios
L'al ţării bine numai şi nu l'al seu folos?

Dar lunga pregătire, să zicem, s'a sfirşit
Şi deputat din urnă te vezi acum eşit.
Sătul de-atâta trudă cu-adâncă resuflare
L'ai tĕi zici ziua bună şi pleci la Adunare.
Acolo gândeşti sigur că vei găsì barbaţi
De-a patriei iubire puternic insuflaţi,
Barbaţi fără prihană, cu minte, cu lumine
Ce fără alte scopuri voesc obştescul bine.
Dar mai cu adâncire purtarea lor priveşte
Şi'ndată vei pricepe ori care cât plăteşte.
Ici unul — este Ghiţă — cu fruntea ridicată,
Cu nasu'n vênt, ca mâna pe masă apăsată
Dendată ce şedinţa deschisă se declară
A şi luat cuvêntul pe cel puţin o oară,
De ori şi ce-ar fi vorba: de căile ferate,
De advocaţi, oştire, de universitate,
De imprumuturi noue, de legi financiare,
De libertatea presei ce nu-i destul de mare ....
De constituţiune, interpelări, numiri,
Politică externă, petiţii, mônăstiri,
De poduri, de şosele, abusuri şi anchete,
De curţi şi tribunale, de şcoalele de fete,
De ori ce s'ar atinge, El pururea vorbeşte
Ca riul ce tot curge şi nu se mai opreşte.
Şi spune, spune, spune şi răpede şi multe:
De vor sau nu vor alţii, *El* vrea să se asculte
Ear stenografi v'o patru din piept oftând cu greu.
C'o mână şterg sudoarea, cu alta scriu mereu,

Incât a lui cuvinte ce zilnic sunt rostite,
Ş'in monitor pe urmă apar vai, tipărite! —
Ear *Vlad* de altă parte pe jilţu-i aşăzat
Cu mânile-atîrnate, cu capu'n jos plecat,
Prin gura 'ntredeschisă suflând in ritmu rar,
In vreme ce pe frunte stropi gingaşi îi resar,
Pe ochi incet coboară pleoapele-obosite
Şi dulce se cufundă in visuri aurite.
Sĕrmanul! să vegheze şi zioa să mai poată
Când fără de odihnă petrece noaptea toată?
Pe când limbutul Ghiţă in tot acel otel
(Stând chiar intr'o odae alăturea cu el)
Cu gesturi la oglindă discursuri pregăteşte,
Cu numeroşi prieteni, Vlad cărţile 'nvĕrteşte.
Deaceea niciodată prin mintea lui nu trece
Să afle 'n Adunare ce lucru se petrece.
Ear când, după discuţii, la urmă votul vine
Ca om de conştiinţă el purerea s'abţine. —
Ca argintviul *Mihu* e'n vecinică mişcare,
E la bufet acuma, acum in Adunare
Acuma pe la secţii, ş'ori unde se găseşte
De deputaţi mulţime in juru-i intruneşte.
La toţi le stringe mâna şi-i roagă să s'adune
Adoua zi la dînsul căci are multe-a spune:
Cum este ministerul compus, nu este bine,
Politica de astăzi intreagă nu-i convine,
In nuntru-i suferinţă, afară umilire:
E timp să se atragă a obştiei privire
La relele acestea; el le aduce-aminte
Cât ţara inflorită era mai inainte
Când el era ministru. Ici mustră la ureche
Pe unul cum de uită credinţa lui cea veche
Ear către altul lasă să cad' incet din gură
Zimbind cu bunătate, cuvĕntul: prefectură!

Pe-al treilea cu vorbe viclene il stirneşte
Spuind cum oare care ministru-l umileşte:
Colo făgăduinţe, dincolo o mustrare
Ici dragoste de sine, la altul intărtare
De ură sau de patimi, de ori şi ce porneşte
Pe oameni şi-i frămêntă, de tot se foloseşte.
Dar el nu ia cuvêntul inveci in Adunare
Decât când este vorbă de-un vot de resturnare.
Atunci, curmând tăcerea, incepe prin a spune
Că scopul seu nu este să fac' oposiţiune.
Cu laude-a lui critici aşa's de presurate,
Incât, dacă susţine guvernul, sau combate
Abie o dă pe faţă a vorbei sale val:
Aceasta se numeşte discurs ministerial. —
Ear zimbitorul *Sache* cu ochiul urmăreşte
Pe ori şi ce ministru indată ce-l zăreşte.
Se 'nchină fie cărui din ei păn la pământ
Şi-i fericit de-i spune vre unul un cuvênt.
Ear când vre un ministru chiar mâna îi intinde
Un gâdil de mândrie tot trupul îi cuprinde.
La vot el niciodată nu vra să nainteze,
Păn mai intâi ministrul nu merge să voteze.
Indată după dînsul, păşind triumfător
Aceeaşi bilă pune in vězul tuturor.
Nimic pe astă lume mai mult nu-l măguleşte,
Decât când un ministru la masă il pofteşte
Şi dacă chiar la prânzul domnesc este chemat
Nu doarme-o sěptěmână de mult ce-i incântat.
Statornic el păstrează aceast'a lui purtare
Cât vede că guvernul stă bine 'n Adunare,
Dar cum un ministeriu să cadă se găteşte
Dendată a lui Sache iubire se receşte.
Atunci el stă'n reservă păn noul cabinet
Se'nfăţoşează'n formă ş'apoi incet, incet

S'apropie de-acesta şi dulce îi zimbeşte,
De cel de mai nainte el nici mai pomeneste:
Căci astfel făcù firea pe Sache din născare
Să ţie totdeauna cu cel ce e mai tare: —
Ear *Dârzu* dimpotrivă, cu aprigă figură,
Cu fruntea increţită, cu ochii plini de ură
Şi capul intre umeri puternic indesat,
Inveci de un ministru nu s'au apropiat.
Când dintre ei pe unul in cale intîlneşte,
El fuge dacă poate, de nu, el il isbeşte
Cu umĕrul sau cotul ca lumea să cunoască
Că'n pieptul seu nu intră simţire ciocoească,
El are suflet liber, independent, isteţ
Deaceea simte numai, pentru cei mari, dispreţ.
Ori care-a fi ministru, pe toţi el îi combate,
De-ar fi al seu prieten, sau insuş al seu frate,
Tot una! Omul care ministru a intrat
In cel mai mare duşman al lui s'a şi schimbat.
Cu ameninţătoare, teribilă figură
Când ia cuvêntul strigă că toţi miniştrii fură,
Către popor sunt vecînic tirani impilători
Ear faţă cu domnia mişei linguşitori.
Cu pumnul bate'n masă in vreme ce vorbeşte
Şi cu scântei de ură la minister priveşte,
Când il auzi te-apucă fiori de groază 'n spate
Vĕzênd păn' unde merge umana rĕutate. —

De sunt aşa in parte, tu nu te amăgì
Că totul impreună mai mult ar preţuì;
Când vorba e de biruri ce ţara'mpovorează
Vezi cum intreaga sală cu 'ncet se deşertează:
Doi, trei, remaşi pe jilţuri tot cască şi se'ntind
Pe când alături vesel, cei mulţi petrec glumind.

Dar vie chestiunea cea ministerială
Şi-i vei vedè gramădă pe uşe dând năvală,
Căci sau partidul liber sau cel conservator
Sau ori şi cu ce nume, toţi tot un lucru vor,
Cu nepăsare 'n suflet de-a obştiei durere
Vor unii interesul, ear alţii vor putere.

Ear tu, cu vorba dreaptă şi cugetul curat
Tu, ce ureşti cuvêntul cel neadevěrat,
Ce nu te poţi pricepe la intriga ghibace
In mijlocul acesta, Leandre, ce vei face?
De poate reaoa pildă să te ademenească
Şi dorul de mărire in peptul těu să nască
O! cât vei fi, amice, atuncea de jălit!
In arzětoare doruri grozav inlănţuit,
De a inţelepciunii resplată şi cunună,
De liniştea de suflet, atunci ia zioa bună!
Şi tu, virit in intrigi, ici dulce măguleşti
Colo făr' de ruşine pe-amic il ponegreşti,
Alergi, strigi, rogi, te sbuciumi şi când te crezi sosit,
Din mâni fără de veste puterea ţi-a fugit.
Dar zic că ţie soarta va fie mai cu priinţă
Şi-ţi va 'mplinì in grabă puternica dorinţă.
Ce faci atunci? Amicii câştiguri au să-ţi ceară,
De-asculţi a lor indemnuri, amar, de biata ţară!
Ear când nu-i ţii in samă, iubiţii partisani
Or vrea să te restoarne schimbându-se'n duşmani.
De poţi să faci vr'un bine, chiar cel mai mare fie
Vei dobândì printr'insul pismuitori o mie,
Prieteni abia unul, ş'acesta rare ori
Ear vulgul căscând gura va sta nepăsător.
Aceasta-i resplătirea ce pe cei mari aşteaptă!

Ear dacă birul-va gândirea înțeleaptă
Şi nu-i vêna mărirea, vei sta in Adunare
Prea rar cu bucurie, prea des cu intristare.
Şi gândurile rele voind a le uita
Petreceri vuitoare atunce vei căta
In vreme ce a casă stă gingaşa soţie
Şi creşte copilaşii ş'a ta gospodărie
O face să'nflorească sub paza-i neadormită,
Tu-i risipì averea cu greu agonisită.
Şi poate, cine ştie?.... Leandre, pricepi bine
Că ce-am să spun acuma nu este pentru tine,
Ci numai vorbă goală.... şi poate, cine ştie?...
De nu de la o vreme amabila soţie
Sătulă să se vadă tot singură lăsată,
Cu lunile de-a rândul de soţ nedismerdată,
N'a mai cunoaşte chipuri cum să se'mpotrivească
La un amic ce-o roagă să o dispăgubească;
Căci mulţi sunt ce momentul pândesc cu nerăbdare
Când deputaţii ţării purced la Adunare!
Dar mai repet odată, Leandre, nu gândì
C'alunecări de-aceste uşor se pot găsì.
Sûnt rare-aceste pilde sau poate chiar nu sûnt,
Eu nu cunosc nici una, ţi-o spun cu jurămênt!

Dar fără de aceasta: a stării risipire,
Viaţa sbuciumată de palida 'ngrijire,
Amarul ce deşteaptă pornirea duşmănească
Nu sunt deajuns cuvinte in cale să 'te-oprească?
Cu ce durere-atuncea iţi vei aduce-aminte
De viaţa fericită ce-aveai mai inainte!
La resărit de soare pe cal incălecat
Mergeai, flăcăi şi fete să 'ndemni la secerat.

Priveai cu bucurie cum lanuri nesfirşite
De grâu lucesc la soare in spice aurite.
Treceau pe dinainte-ţi nenumerate care
S'aşeze in lungi şire a câmpului comoare.
De-ameazâ, să te aperi de-a soarelui căldure
Te-adăposteai la umbră in tainica pădure.
Apoi mergeai la vie să vezi butucii laţi
De struguri cu dulci boabe cu greu impovăraţi,
Pe urmă vedeai moară, prisacă şi livadă
Şi stâna unde turma de oi venea gramadă
La muls, cu jalnic sbieret. Fênaţ cu dulci miroase,
Hambare incărcate, coşere pântecoase,
Ogorul unde-acuma es pluguri la arat,
Nu remănea de tine nimic necercetat.
Şi sara când se 'ntinde cu umbre recoroase
Vedeai cum boii sdraveni şi vacile lăptoase
Răgênd cu mare sgomot, veneau in grămădire
Să cate in ocoale a nopţii odihnire.
Atuncea cu plăcere spre casă te'ndreptai
Unde o bucurie mai mare aşteptai,
Te 'ntîmpina soţia cu dulce dismerdare
Pe-ai tĕi genunchi copii strigând săreau calare
Şi tu priveai in juru-ţi cu zimbet mulţămit
Căci totul era vesel şi totul fericit!
Ear zioa de rĕpaos treceai adese ori
Cetind vestite scrieri a marilor autori
Ce, nu ca mulţi de astăzi, prin cărţi voluminoase
Au vrut să dobândească, onoare sau foloase,
Ci insuflaţi de-un geniu ce mâna le-a condus
Pecetea 'nţelepciunii pe pergament au pus.
Dac'aş avè puterea ţi-aş oglindì in minte
Dintr'o cântare vechie frumoasele cuvinte
Cu care inteleptul poet latin ne zice

Că dintre oameni singur acela a ferice
Ce, depărtat de grija şi vuetul lumesc,
Cu boii sei lucrează ogorul părintesc.

---

[1]) *De vrei cu arma'n mână să faci neatîrnare*
Sau tot ca pân'acuma prin foi făcînd svon mare.

Pressa, foaea inspirată de D. V. Boerescu, pe atunci ministru de externe, sprijinea cu stăruinţă proclamarea independenţei române pe cale de bună înţelegere cu Turcia (1874).

[2]) *Şi cui ai da atunce un vot de simpatii?*

Alusiune la votul dat in 1870 de Adunarea română prin care s'au exprimat simpatii pentru Franţa in resboiul franco-german, vot ce a făcut mult rĕu Românilor, instrăinându-le vreme indelungată simpatiile Germaniei invingĕtoare.

SATIRA V.

Supěrăcioşii.

Acum când lunga iarnà cu geruri şi ninsoare
Se duce, şi in locu-i vin razele din soare
Inveselind pământul, cuprins de bucurie
Privesc in jur de mine natura ce invie.
Şi gândurile care prin minte-mi fulgerase
Ş'apoi de greul ernei năprasnic ingheţase
Acum s'arată earăş; cu sufletul uşor
Revĕd imagini mândre ce'n juru-mi vin şi sbor.
Eu le zimbesc la toate şi vesel le salut
Precum pe vechi prieteni de mult ce n'am vĕzut.
In mână imi iau pana şi dulcea poesie
In versuri de la sine s'aşterne pe hârtie
Ş'aşa e de bogată gândirea ce dictează,
Că harnica mea pană abie, abie urmează.
Vai voue, mii de oameni nemernici, necăjiţi
Ce viaţa voastră toată in trebi o risipiţi
Şi ca să vĕ numească puternici sau bogaţi
Din grije 'n alte grije mereu vĕ sbuciumaţi,
Nici gândul nu vĕ vine ce naltă desfătare
In suflet ne aduce un cias de inspirare!
Eu unul... insă cine la uşa mea bătĕnd
Deodată-mi tae firul puternicului gând?
Un om cu barba sură in casă a intrat

Şi, după ce la mine adânc s'a inchinat,
Incepe cu 'ngăimeală: „Bine nu ştiu... socot
Că pe Dumitru Pîrlea nu l'aţi uitat de tot.
Ce-i drept, nu mai sûnt astăzi cu-aceeaşi jună faţă
Precum eram odată când vĕ purtam in braţe,
Eraţi ia atâtica"... — „Ertaţi, nu mai ţin minte,
E cam de mult... ce treabă?..." — „O mică rugaminte
Mĕ face să vĕ supĕr. Am fost funcţionar
Ani patruzeci şi patru; cu zel şi cu amar!
Eu am slujit guvernul; nu-i altul ca şi mine
Ce-ar fi lucrat in ţară atât de mult şi bine.
Ajuns la bĕtrâneţe din slujbe am eşit
Ş'o mică pensioară ce mi s'a hotărit
Imi este tot avutul. Am treisprece copii
Şi, slavă ţie Doamne! cu toţii imi sunt vii:
Cinci băeţei, opt fete; i-am invăţat, crescut
Cu cheltueală mare, pot zice c'am făcut
Mai mult decât ne'ndeamnă fireasca datorie..."
— „Imi pare bine..., insă de ce imi spuneţi mie
Aceste lucruri toate?" — respund cu nerăbdare,
Gândind la poesia ce sta in aşteptare —
Sunt cam grăbit, am treabă..." — „Vĕ rog să mĕ ertaţi
Aflând că sunteţi bine cu toţi acei bărbaţi
Ce stau la cârma ţării, in mine-am cugetat
(De vreme ce odată in braţe v'am purtat
Şi mĕ cunoaşteţi bine) că vĕ va fi uşor
Să-mi daţi pe la miniştri o mână de-ajutor.
Nu cer v'o mare jertfă: să faceţi o scrisoare
Rugând să-mi pue doue din fete profesoare,
Căci sûnt prea invăţate, cu minte, curăţele,
Nu vreau ca să le laud, dar carte cât ştiu ele

Nici nu se'nvaţă'n ţară: ştiu coase, ştiu..."—„Prea
bine
Nu mě 'ndoesc că toate sûnt bune, sûnt depline
Dar ce inriurire pot eu avè, eu care
Trăesc retras de-o parte..." — „Vě rog daţi o scri-
soare
Atâta vě cer numai. Din copilaşii mei
Adaugiţi să dee o bursă la doi, trei.
Zeu! părintescu-mi suflet e plin de bucurie
Când věd cum toată zioa cu-atâta hărnicie
Invaţă mititeii..." — Simţind că 'ncepe ear
Nainte-mi să discarce al laudelor car
Şi că alt chip nu este de el să mě sfirşesc
Ieu pană şi hârtie, scriu, rog şi stăruesc
Pe toate-ale lui Pirlea opt blânde fetişoare
Să le numească 'ndată la şcoală profesoare.
Tot astfel la băeţii cei cinci să facă parte
Din burse cât mai multe fiindcă 'nvaţă carte.
Ministrul mě va crede lipsit, nebun, ce-mi pasă?
Eu depărtez pe Pirlea, rěmân stěpân in casă
Şi pot să mě pun earăş la lucrul meu iubit.
Dar vai, unde-i gândirea? In capu-mi ameţit
Věd cinci băeţi, opt fete cu vuet şi strigare
Bătěndu-se 'ntre dînşii, păn' Pirlea'n nerăbdare
Cu băţul linişteşte odrasla-i numeroasă.
Gonesc aceste gânduri, in sus şi'n jos prin casă
Mě primblu şi cu 'ncetul prind firul prăpădit
Şi pot urma a scrie. Dar cine a venit
Din nou să mě 'ntrerupă? Aud pe servitor
Cum vrea ca să oprească pe-acest visitator
Ascult a cui e glasul... Amar! Cum am să scap
Căci recunosc pe Tachi! — Cu pălăria'n cap
Ş'un beţişor pe uměr el svirle uşa tare
Şi plin de maiestate s'arată la intrare.

„Ştiam că eşti a casă, imi strigă Tachi, zĕu!
Iţi poţi schimba feciorul; sermanul nătărĕu
Voea să mĕ oprească, dar bine am simţit
Din vorba-i ingăimată că incă n'ai eşit. —
Ce te mai faci, amice? De sigur au trecut
O sĕptĕmână doue, de când nu te-am vĕzut.
Lucrezi? Ce scrii? Faci versuri sau prosă astă dată?
Vĕd c'am sosit la vreme: ai să-mi ceteşti indată
Ce-ai scris acum, imi place să aflu cel intăi
Ce proaspĕt iscodirĕ fecunzi creerii tĕi.
Numai prea lung nu fie: am treizeci de minute
De dat literaturei. Incepe şi zi iute! — “
In timp ce-i curge vorba ca un şuvoiu din gură
Eu cerc pe cât se poate să schimb a mea figură
Acoperind necazul c'un zimbet cam silit.
— „Mĕ iartă, dragă Tachi, dar incă n'am sfîrşit,
Abie de incepusem, când un supĕrăcios
Mi-a stat pe cap o oară, mĕ vezi, sunt furios...
— „Trebuea să-l dai afară. Tu eşti om ocupat
Şi nu poţi perde vremea stând zile 'ntregi la sfat
Cu ori şi ce netrebnic. Dar spune-mi ce mai ştii,
Ce se petrece 'n lume, ce noue cununii
Sunt gata să se 'nchee, nevasta cine-şi lasă?
Inchipueşte-ţi frate c'am fost pe la cinci case
Şi n'am găsit pe nimeni: aşa's de necăjit!
De eri şi până astăzi nimic n'am auzit.
Tu ce ai aflat?“ — „Iubite, imi pare foarte rĕu
Dar nu ştiu nici o veste: din toată lumea eu
Cel mai din urmă aflu din nou ce s'a'ntîmplat,
Nu ştiu nimic.“ — „Nimica? Cum incă n'ai aflat
De scandalul ce'n teatru a fost Joea trecută?
Ascultă dar: sunt sigur că-ţi este cunoscută
Relaţia cea veche ce are Iancuşor
Cu Luţa Zamfirachi. Barbatu 'ncrezĕtor

N'avea nici o idee, păn ce scrisori trimise
De-un anonim, năprasnic ochirea îi deschise.
Deaceea sta cu Luţa in lojă bursumflat
Când, după doue acte, cu chip nevinovat
Şi Iancuşor apare; el ţine'n a sa mână
Cornetul cu bomboane şi după ce se 'nchină
Cucoanei, i-l presentă, dar eată că deodată
Din mâni i-l smulge soţul cu fruntea 'nfuriată
Il rupe, il disface de bănueli pĕtruns
Şi află prin bomboane un bileţel ascuns.
Atunci pe bietul tênĕr cu faţa ca de ceară
De gât il şi inşfacă şi-l dă pe uş'afară.
In leşin cade Luţa, prin public se lăţeşte
Un vuet, tot parterul lorgnetele-aţinteşte
Spre dînşii, stă orchestra, păn soţul insfirşit
Din leşin deşteptând-o, să eas'au isbutit.
Uşor vei inţelege c'aşa un scandal mare
Avù drept consequenţă indat'o provocare.
Dar cum sfîrşì duelul ce azi avea să fie
Chiar păn'acum, gândeşte, in public nu se ştie
Şi poţi ca să-ţi inchipui cât sunt de curios...
Dar ce te uiţi la mine aşa de serios,
Te miri şi tu de sigur?" — „Ba nu," — Neaparat
Azi zeu, nimic nici mie nu-mi pare de mirat.
Când vĕd că Iorguleanu, un om cu aşa nume
Lui Şontrea işi dă fata... Nu ştii?..." — „Nu!" —
„In ce lume
Trăeşti, iubite frate? O fat'aşa bogată
Şi blândă şi frumoasă să fie măritată
C'un cherapleş!... Ce-i dreptul, limbi rele povestesc
Că'mprejurări... fatale pe tată il silesc
El singur să grăbească această cununie.
Eu unul nu pot crede... deşi cine mai ştie?
Nu-i fum unde nu-i pară. Azi lumea e ciudată

Şi multe bazaconii trec printr'un cap de fată.
Dar à propos aflat-ai, Costică ce noroc
Avù la Pisicescu Duminică la joc?
Inchipueşte-ţi frate, că la ghiurdum intâi
In timp de doue ore luă trei mii de lei;
La stos pontând pe urmă[1]) o mie gălbĕnaşi
I-au dat in şir bancherul şi ceilalţi pontaşi
Şi ce-i mai de mirare Costică deatunci spune
Că mâna sa pe carte in veci nu va mai pune.
Dar tu n'asculţi pe semne... Eşti ingrijit, distras
Ce ai? Gândeşti la versuri? — Ei, eată că te las
Să poţi lucra in pace, fac numai o sigară
Şi plec, adio dragă!" — Când l'am ştiut afară
Mĕ pusei ca bezmetic a alerga prin casă
Amenințând pe Tachi cu gesturi furioase:
Ce-mi pasă cât Costică la cărţi a câştigat
Ce-mi pasă dacă soţul in lupt'a impuşcat
Pe Iancuşor, sau dacă pistolul i-a dat greş,
Ce-mi pasă dac'o fată alege-un cherapleş,
Ce am cu Iorguleanu, cu Luţa Zamfirachi
Şi chiar cu tine insuţi o, ticăloase Tachi!
Blăstĕm asupra voastră! Dar cel ce va venì
Azi incă să mĕ vadă amar se va căì,
N'aş sfătuì pe-un duşman să calce'n a mea casă!"
In vreme ce eu astfel vorbeam, incet intrase
Un tinerel pe uşă şi sta in nemişcare.
Cum l'am simţit, deodată sării drept in picioare
Strigând: „Ce vrei?" El insă de spaimă apucat
Cercâ să spue-o vorbă, dar glasu-i inchegat
N'ajunse pân la buze. — „Ce vrei la mine'n casă?"
I-am zis a doua oară cu mină furioasă.
Abia după o vreme putù bietul băiet
Cu mâna tremurândă se-mi dee un caet
Ce-avea ascuns sub haină. — „Aceast'a mea hârtie,

Şoptì el cu sfială, cuprinde *Poesie.*
Mici incercări... a mele... gândeam... am cutezat...
La nimeni până astăzi eu nu le-am arătat..."
— „Ei şi...?" — „Pe dumniavoastră ştiindu-v' amator,
Vi le present, căci poate... ah! compătimitor
Veţi fi cu-amele chinuri" — in vreme ce vorbea
Incet şi cu suspinuri cu jale indrepta
Spre pod a lui privire — „o tainică durere
Apasă al meu suflet, şi nu am mângăere
Decât in poesie..." — Prea bine, foarte bine,
Aceste manuscripte lăsaţi-le la mine."
— „Ca să discarc din chinul ce'n inima mea geme
Eu v'aş cetì acuma..." — „Ba nu! Ba nu! N'am vreme,
Le voiu cetì eu singur. Veniţi peste o lună..."
— „Când? zise el cu spaimă?" — Veniţi mâni, zioa bună!"
Astfel gonesc poetul şi mĕ aşăz la masă
Dar eată că feciorul se şi arată 'n casă
Şi-mi spune că rândaşul imi face rugăminte
Acum chiar să-i dau leafa pe-o lună inainte
Fiindcă se insoară; apoi că s'a stricat
La uşă clopoţelul şi trebue indreptat,
Şi ca să-mi cerce-o haină aşteaptă croitorul...
Eu il imping pe uşă afară, trag zăvorul
La poarta de la scară, la uşa de intrare,
La cabinet, şi astfel in plină isolare
Mĕ simt, ş'adânc resuflu, căci nimene nu mai poate,
Ori cât ar vrea să cerce, la mine a străbate.
Dar ah! neputincioasă-i umana hotărire
Când nu vor cei Olimpici a ei indeplinire.
Vecina mea din dreapta voind să m'ameţească

Pe-al ei clavir incepe grozav să drăngănească
Şi in aceeaşi vreme aud in curte jos
Pe-o orgă discordată cântând un sdrenţeros...
Adio poesie! Deacum s'a isprăvit
Căci oamenii cu toţii in contra-mi s'au unit.
Aşa a vrut ursita: Adio poesie!
Cuprins de desperare ieu băţ şi pălărie
Şi mě răped afară: pe uliţe gonesc
Ghiontind in dreapta 'n stînga pe toţi câţi intîlnesc
Ş'un plan se 'nfăţişează măreţ in gândul meu
Cum să mě scap deacuma de-a oamenilor rěu.
In mahalaoa care va fi cea mai retrasă,
Un loc eu am să caut ca să clădesc o casă
Cu zidul lat ca vuet prin el să nu străbată
Cu poarta inculată c'o groaznică lacată
Ear in păreţi ferestre ea nici nu va avè
Căci prin tavan lumina din soare va cădè.
Aşa voiu fi de sigur ferice, liniştit
De toţi supěrăcioşii ştiindu-mě scutit.

---

[1]) *Inchipueşte-ţi, frate, că la ghiurdum intăi*
In timp de doue oare luâ trei mii de lei
La stos pontând pe urmă. . . .

Ghiurdum, stos, jocuri de noroc.

SATIRA VI.

Advocatul.

Admir pe inţeleptul ce din singurătate
Voeşte 'n taina lumii cu gândul a străbate;
Iubesc fără de margini şi pun chiar mai pre sus
Pe-acel cărui Apolon la naştere i-a pus
In mână dulcea liră, căci el are menirea
Spre raiu, chiar in viaţă, să'nalţe omenirea.
Dar nu numai pe aceia ce'n visuri s'adâncesc
Spre binele obştimii, îi laud şi iubesc:
Imi place şi plugarul ce câmpul sĕu lucrează,
Ostaşul ce incinge o sabie vitează;
Neguţitorul care spre mări indepărtate
Porneşte-a lui corăbii cu mărfuri incărcate,
Intr'un cuvênt, imi place ori care meserie
Când este stĕpânită de cinste, hărnicie.
Din toţi acela numai de mine-i condemnat
Ce şi-au ales din bresle pe-acea de advocat.
„Cum?“ vĕd că mĕ intreabă ori cine cu uimire
Tu osindeşti pe omul, a căruia menire
Ţinteşte ca se scape pe cel nenorocit
Din ghiara nedreptăţii de care-i prigonit?
Ce fel? Barbatul vrednic, ce vĕduva sermană

Moşneagul slab şi gârbov, copila cea orfană,
De-asupritori puternici cu glasu-i ocroteşte
Ocări in loc de slavă la tine intîlneşte?"
— Dar; eu această breaslă urì-voiu totdeauna
Căci scopul sĕu e banul şi mijlocul minciuna.

Când doi, trei ani pe bancă un tênĕr a şezut
Ş'apoi un biet examen rĕu, bine a trecut
In urma cărui şcoala in diplomă îi scrie
Că ori ce paragrafe din condică le ştie,
Dendată, fie doctor sau numai licenţiat
Aleargă ca să-şi scoată o carte de-advocat.
Pe drum un portofoliu işi ia din prăvălie
Il umple cu tot feliul de cărţi şi de hârtie
Ş'aşa prin tribunale il şi vedem purces
Doar, doar va pune mâna şi el pe vr'un proces.
Cu câte mândre visuri, cu câtă incântare
Gândeşte domnul doctor la 'ntăia-i apărare!
Cât roagă, cât indeamnă, pe vĕr sau unchiu sau tată
Să'nceapă impotriva ori cui vr'o judecată!
La membrul curţii care juraţii presidează
Cu câtă umilire mai, mai nu 'ngenunchiază
Rugând ca din oficiu să-l fac' apărător
Intr'un proces mai mare, de presă sau de-omor.
Şi dacă presidentul vr'un ucigaş vestit
Cu multă bunătate îi dă păn' in sfîrşit,
Cu câtă sirguinţă ceteşte prin dosare
Cu câtă mulţămire aleargă la 'nchisoare
Să vadă pe amicul ce calea-i va deschide
Spre slavă — căci ce-i pasă de pradă sau ucide?
Cu blând îi stringe mâna, îi dă povăţuire
Cum trebui să prefacă a sa mărturisire,

Spuind la judecată că numai prin tortură
I-a smuls aşa cuvinte poliţia din gură;
Cum trebueşte chipul schimbat şi potrivit
Ca nevinovăţia să easă lămurit;
Cum marturi prin tovarăşi el trebui să găsească
Un *alibi* printr'înşii să se statornicească
Sau, când nu se găseşte alt mijloc de scăpat,
Cum să 'nvinovăţească pe vr'un nevinovat.
Astfel după ce bine pe-amic il dăscăleşte
Şi cu 'ngrijire multă cuvêntu-şi pregăteşte,
In zioa judecăţii ce vine insfîrşit
S'aşează pe-a lui bancă cu chipul strălucit.
In toată vremea 'n care urmează cercetări
Pe marturi îi incurcă cu fel de intrebări
Doar dintr'o biată vorbă ce ar eşì pe dos
Să poată mai pe urmă să tragă vr'un folos.
Acuma la un martur cu chipul mai isteţ
Din cap până la călcâie priveşte cu dispreţ,
Acum loveşte 'n masă, grozav se indignează
Şi, indreptat spre curte, energic protestează.
Ear la sfîrşit când vine acel dorit moment
Să-şi facă apărarea, atunci cu ce talent
Prin pĕr purtându-şi mâna incepe-a declama
Cu scop pe cei din juriu să poat' induioşa.
Când il asculţi ai crede că toţi sunt nişte rĕi,
Poliţia-i compusă din sbiri şi din calăi,
Toţi marturii sûnt duşmani ce au depus din ură,
Venin chiar procurorul a revărsat din gură,
Acel ucis, de-o moarte prea blând'a reposat
Căci merita, talharul, să moară spânzurat,
Intr'un cuvênt cu toţii sunt plini de viclenie
Şi numai ucigaşul e om de omenie!
O! Când pe bietul juriu aşa l'a incâlcit
Incât omoritorul e desvinovăţit

Cine-ar putè descrie figura triumfală
Cu care-aruncă ochiul in jurul sĕu prin sală?
Mai mândră are faţa decât un impĕrat
Căci vede viitorul deacum asigurat.

Dearândul insă anii tot trec şi se inşiră
A lui isbânzi prin public s'aud şi se admiră
Şi eată-l dimineaţa intr'un frumos halat
In cabinet cum şede gătit să dee sfat
La ori şi cine-ar cere. Vedem in jurul sĕu
Pe canapea, pe mese, pe scânduri, pe biurou
Cărţi mari şi mici mulţime deschise, respândite
Ce zi şi noapte astfel să stea sûnt hotărite.
El, făr'a le atinge fumează o sigară
Ş'intins pe jilţ se uită la fumul care sboară.
Dar când feciorul vine şi pe-un client vesteşte
Dendată ia o carte, ori care şi ceteşte
Ş'atâta in lectură el pare adâncit,
Incât intăi nici vede pe cel ce a venit.
Apoi, ridicând ochii ca şi din intîmplare,
„A! Nici nu vĕ vĕzusem, esclamă cu mirare,
Am azi atâta treabă, şedeţi pe loc sûnt gata."
Şi tot cetind cu mâna un scaun îi arată,
Pe când deasupra cărţii ocheşte nesimţit
De i-a căzut vre unul mai darnic la plătit.
Azi e cuconiţă sfioasă ce-l intreabă
Cum ar putè să-şi lase barbatul mai in grabă,
Nu doar c'ar fi cu dînsa rĕu, aprig sau gelos
„Dar pentrucă..." şopteşte cu chipul ruşinos
„El nu mai e simpatic..." — „prea bine, foarte bine
Trimiteţi — el respunde — pe cel ştiut la mine
Să punem tot la cale: ce-i drept, procesu-i greu
Dar treabă'n aste casuri ştiu face numai eu!"

In treacĕt o intreabă ce zestre i-a fost dată
— Deşi puţin îi pasă de e sau nu, bogată, —
Şi când o reconduce nu uit'a o jălì
C'un soţ i-a fost dat soarta ce n'a putut iubì,
Incât cucoana ese cu faţa incântată,
De-o inim' aşa bună şi desinteresată.
Când insă amorezul a douazi se iveşte
Cu-acesta 'ntâi de toate pe faţă lămureşte
Câţi bani să i se dee, căci fără de sfială
De zestrea ce-o să aibă îi face socoteală,
Ş'abia când este preţul pe masă numĕrat,
Incepe să lucreze cu pană şi cu sfat. —
Alt' dată, plin de grijă, un biet epitrop vine
Să afle cu ce mijloc el ar scăpa mai bine
De darea socotelei la epitropisit
Ce'n virsta legiuită acuma a venit;
Sau un bărbat ce spune cât e lovit de soarte
Căci pe soţia-i blândă, chiar eri, grozava moarte
Precum şi totodată pe singura-i copilă
Din braţe iubitoare le-a smuls fără de milă
Ş'ar vrea ca advocatul să-i dea povăţuire
Cum ar păstra *el* zestrea drept scumpă amintire.
In altă zi nepotul de soiu cam galantom
Al unui unchiu cu stare dar mult prea econom,
Juristului propune frumoasa 'nsărcinare
Sub interdicţiune pe moşu-i să-l declare
Căci cetăţenii, sigur, sunt toţi interesaţi
Să circuleze banii, in loc de-a sta 'ncuiaţi,
Propunere la care indată se 'nvoeşte
Şi advocatul nostru, de i se hotăreşte
Lui patruzeci la sută şi pentru viitor
Familia să-l facă pe dînsul curator.
Apoi un tată gingaş, un vĕduvoiu, ar vrea
Unei copile june ce stă in mahala,

Orfană, precum zice, să lase tot ce are
Ear fiul sĕu să 'nveţe a face singur stare.
Deci pe-advocat tocmeşte să-i toarne-un testament...
Un negustor alt' dată gătit de faliment
Pe advocat consultă prin cam ce fel de căi
Din cât activ rĕmâne, la creditorii sĕi
Ar face-o cât se poate mai nensemnată parte,
Făgăduind prisosul cu dînsul a-l imparte.—
Cu sfătuiri de-aceste petrece dimineaţa
Zicĕnd la toţi clienţii cu serioasă faţă
(Când a sosit momentul salariul a-l fixa)
Că pricina de sigur el o va câştiga
Cu-această condiţiune ca de pe-acuma chiar
Pe şin să i se dee intregul honorar:
Că-i superstiţiune aceasta, n'o ascunde
Dar altfel de isbândă el nu poate respunde.
După dejun, pe urmă, la legiuita oară
Se sue in careta ce-au tras de mult la scară.
In urmă-i secretarul c'un portofoliu mare
Ticsit de documente, de cărţi şi de dosare
S'aşază lângă dînsul, căci vremile's schimbate
Când singur portofoliul pe jos ducea in spate.
Cu toate-aceste mândră nu este a lui mină
Prin curţi şi tribunale, din contra el se'nchină
Adânc la ori ce membru din judecătorie
Acesta fie tânĕr, sărac, obraznic fie:
Cu toţi funcţionarii îi place-a fi amic
De la cel 'nalt in graduri şi până la cel mai mic,
Căci la nevoe mare adesa mult plăteşte
Aprodul cel din urmă ce uşele păzeşte.
Deaceea cercetează prin feliurite căi
Cum să indatorească judecătorii sĕi.
De are şi dintr'înşii vre unul un proces
Cu cea mai mare grabă şi fără interes

Stăruitor se roagă şi cere ca favoare
Lui să-i incredinţeze această apărare.
Pe-acei cu punga goală la masă şi dejun
Ori când el îi pofteşte şi vinul sĕu e bun.
Pe cei deşerţi sau mândri, când zioa işi serbează
Chiar ningă, ploaie, tune, de-arând îi visitează;
Unde's copii nu uită cornetul cu bomboane
Şi mai ales aduce buchete la cucoane.
O judecătoreasă la bal când inlemneşte
Pe-un jilţ uitat, prin colţuri, el sare ş'o pofteşte;
Chiar dacă e greoaie, incât mai il oboară
El o complimentează cât este de uşoară,
Stilcit, abia cu suflet el tot o 'nvêrte 'n joc
Pân singură se roagă s'o ducă ear la loc;
Îi cară limonadă, bomboane, ingheţată
Îi caută batista prin colţuri aruncată,
In scurt ori ce dorinţă cu grabă îi previne
Căci mult poate femeea când i-ai făcut un bine!
Astfel piezis, de-adreptul principiu-i domnitor
E să indatorească pe-al sĕu judecător,
Căci slabi suntem din fire: barbatul cei mai drept
Pe lângă minte are ş'o inimă in piept
Ş'aceasta, când dreptatea nu-i lămurită bine
In cumpenă se pune ş'o pleacă inspre tine.

O! omenire oarbă, sermani impricinaţi
Ce credeţi că procesul aveţi să-l câştigaţi
Fiind c'aveţi dreptate, aflaţi cuvêntul mare
Că dreptul nu-i cum *este*, ci este precum *pare*.
Deaceea advocatul in pricini de-ori ce soiu
Să fie totdeauna alăturea cu voi!
Şi dintre ei nu mergeţi la cel mai iscusit
Ci drept la cel ce'n curte mai mult va fi iubit.

Procesul v'il câştigă? Aceasta se intreabă
Ear nu de-i advocatul cu minte şi de treabă.
Ce este 'nţelepciune, ştiinţă sau morală?
Cuvinte ce se'nvaţă băeţilor in şcoală.
Ce este chiar dreptatea? O frasă scrisă'n lege
Ce şi 'ntr'un chip şi'n altul se poate inţelege.
Din advocaţi acela-i mai insemnat, mai mare
Ce află meşteşuguri in ori ce'mprejurare,
Ce astăzi, când salariul cel hotărit primeşte,
Din lege paragraful drept alb il tălmăceşte
Şi mâne când de-un altul a fost tocmit cu plată
Cu multă siguranţă drept negru il arată.
Aice indrăzneală şi frunte trebuesc;
Sfială, stinjinire ce des in drum opresc
Pe alţii, sùnt la dînşii cusururi vederate
Ce trebuesc din suflet, de istov alungate.
Deaceea advocatul, ori ce ştiinţă fie,
In veci trebue să pară că păn in fund o ştie.
Economie, artă, politică, morală
Istorie, chimie, ştiinţă medicală,
Filosofie, totul ce mintea omenească
Dând viaţa 'ntreagă poate abie s'o adâncească,
El lesne le desleagă prin câteva cuvinte
Ce au cetit in carte c'o sară mai 'nainte,
Astfel că advocatul, posede 'n mod fatal
Din causa meseriei, un cap universal.
Sunt oameni, — dar aceştia sùnt vrednici de jălit —
Ce aste adevěruri deplin nu le admit,
Ce zic că advocaţii de fire's condemnaţi
A fi in veci in minte şi suflet incurcaţi,
C'a lor entusiasmuri de'mpricinaţi plătite
Ş'a lor principii astăzi restrinse, mâni lărgite
Cu 'ncetul le tëmpeşte a dreptului simţire
Ce are fără studiu chiar cea mai simplă fire;

Ei zic că advocatul când au ajuns bogat
Şi după obiceiuri s'alege deputat
Deprins să ştie vorba-i parale că produce
Ş'in cameră aceste năravuri le aduce,
Şi că pentru o ţară nu-i lucru mai fatal
Decât ca el s'ajungă pe-un jilţ ministerial.
Căci rĕu ar fi de statul ce este cârmuit
De-un cap in paragrafe perdut şi sdrenţuit
In loc de-o minte largă ş'un simţimênt firesc...
Dar eu cu-aceste gânduri nu pot să mĕ unesc,
Nu, nu! Eu nu voiu crede c'această meserie
Atât de căutată, netrebnică să fie;
N'o duce bine-o ţară in veci făr' advocaţi
Căci poate-atunci, o, groază, n'ar fi impricinaţi!
Şi omul cel mai simplu va judeca uşor
Ce rĕu aceasta poate s'aducă 'ntr'un popor.
Ş'apoi a mele versuri cu ce s'ar mai hrănì
Când ei şi alţi ca dînşii din oameni ar lipsì?
N'ar mai avè satira nemărginitul preţ
De-a spune adevĕrul in tonul ei glumeţ.—
Dar nu mĕ tem de-aceasta: pământul cât nu piere
E stofa nesfîrşită, dar slab' *a mea* putere:
Precum ciuperci pe câmpuri: au fost, vor fi şi sùnt
Figurile cântate in veselul meu cânt.

SATIRA VII.

Amicul Sandu.

Se zice că nimica mai mult nu-i de dorit
Decât să ai prieteni de care eşti iubit,
Căci ei in zile negre durerea cea mai vie
Din suflet, ţi-o alină cu dulce simpatie.
Şi când momente bune in viaţă se ivesc
Plăcerea, bucuria le 'nalţă şi măresc.
Deaceea şi odată poeţii cei antici
Pe Phyntias şi Damon, vestiţii doi amici,
Pe-Orest şi pe Pylade şi alţii ca şi ei
In cânturi ridicarĕ la rang de semi-zei;
Deaceea Aristote despre amici a spus
Că au un singur suflet in doue trupuri pus,
Ear Ciceron, de-această simţire incântat,
A scris despre-amicie un prea frumos tractat.

Cetind, când eram tênĕr, prin vechii scriitori
(Cum fac cu mulţămire şi azi adese ori)
Mi s'au aprins dorinţa să pot şi eu avea
Un bun amic cu care să 'mpart inima mea.
Făcui mult timp incoace ş'incolo incercări
Legări pe cât de multe, pe-atâtea dislegări,
Zadarnice cu toate; când insă implinii
Ani douezeci şi patru pe Sandu il găsii:

De-o virstă cam cu mine, mai mare la statură
Dar gingaş, blond şi palid cu zimbetul pe gură,
Cu ochiu vioiu, albastru, adânc pĕtrunzĕtor,
Avea o 'nfăţişare plăcută tuturor.
Caracterul lui Sandu părea cum e mai bine:
Nejudecând prea aspru pe alţii, nici pe sine
N'avea mânie, patimi sau ură nempăcată
Ci-o voie chibzuită şi bine cumpĕtată.
In scrieri literare ştiea se osebească
De seaca umplutură, pornirea cea firească,
Şi, când lăsasem pana in voie să alerge,
Des imi curma cetirea, zicĕndu-mi: şterge, şterge,
Mai scoate ici din mijloc, scurtează sus şi jos —
Incât simţeam in spate un tremur fioros.
Dar când gândeam pe urmă la cele indreptate
Vedeam că *eu* greşisem şi *el* avea dreptate.
In şir de ani de zile noi nu am fost certaţi
Trăind in armonie intocmai ca doi fraţi:
Aveam o pungă numai, ce'n *drept* era a mea
Dar Sandu ca şi mine dintr'însa culegea.
Căci dacă n'a vrut soarta ca să mĕ nasc bogat
Nici pofte de-altă parte prea multe nu mi-a dat,
Aşa incât din suta ce munca mea a scos
Dând nouezeci şi noue, pun unul la prisos.
Mulţi imi ziceau, ce-i dreptul, c'amicul Sandu ţine
L'acest prisos din pungă, mai mult decât la mine
C'a lui prietenie ar fi din interes
Că'n lipsă-mi către alţii m'ar ponegrì ades, —
Dar eu zimbeam l'aceste cuvinte de venin
Şi imi urmam cărarea cu sufletul senin.

Odată, cetăţenii din nou fiind chemaţi
La cameră s'aleagă alt şir de deputaţi,

Mulţi, pintre care Sandu, s'au pus pe capul meu
In interesul causei să mĕ aleg şi eu.
Şi dreapta-mi judecată aşa-mi fu ameţită
Incât, jertfind deodată odihna mea iubită,
Cu 'nfierbêntată minte mĕ răpezii orbiş
Pe-al patimelor zilei grozavul povirniş:
Intram in lungi discuţii cu ori ce-alegĕtori
Ceteam foi veninoase, cu-ai plebei oratori
Luptam de pe tribună, in scurt şi eu, căzênd
In jalnica orbire a lumii cei de rând,
Luam drept lucru mare a patimei ciocnire
La care inţeleptul priveşte cu zimbire.
In zioa când mulţimea se duce ca să scrie
Un nume oare care pe-un petic de hârtie
Pe care-l pune in urnă, in sală discutând
Eu stam cu partisanii, când eată vĕd intrând
Pe Sandu: el da braţul unui cinovnic mare
Cu care impreună venise la votare.
Dendată inspre dînsul mĕ şi răped pripit
Şi-i zic, stringêndu-i mâna: „Mĕ bucur c'ai venit
Grăbeşte, ia-ţi biletul şi du-te de votează
Căci sunt mai mulţi de-ai noştri ce'n taină desertează,
Mergi iute, eu sùnt sigur că pilda ce vei da
La unii din cei timizi curaj va rensufla,
Dar du-te astăzi!...“ Sandu stând ţeapĕn ca un par
Şi apăsându-şi braţul pe naltul funcţionar
(Duşman al meu politic) privea'n sus la podele
Părĕnd că nici n'aude indemnurile mele.
Dup' o tăcere lungă, cu glasul liniştit:
„Tu stărui să te-aleagă?“ imi zise insfirşit.
— Ce fel de vorbă-i asta, am esclamat aprins
Uitat-ai că tu singur spre aceasta mai impins? —
Ear Sandu cu blândeţă atuncea: „Drept să-ţi spun

Tu pentru trebi politici, iubite, nu eşti bun;
Nu eşti făcut ca alţii să te interesezi
La lupte de partidă, tu trebui să lucrezi
La scrieri literare de-o parte, liniştit...
— Acesta e momentul, strigai tot mai pornit
Să-mi dai aceste sfaturi? de-acei prieteni eşti?
Acuma la nevoe vrai să mě părăseşti?
„Şi dacă-ţi sunt prieten crezi tu că datoresc
Politica-ţi greşită şi eu să 'mpărtăşesc?" —
„Tradare, viclenie sub vorba-ţi se ascunde!"
Strigai cu 'nfuriare, — dar el făr a respunde
Intoars' a sale spate, se duse la biurou
Şi scrise pe hârtie pe adversarul meu.
Apoi pe lângă mine ce stam incremenit
Trecênd cu nepăsare, din sală a eşit.
Nu ştiu cât timp, in creeri cuprins de ameţeală
Vedeam cum toate 'n juru-mi se invêrtesc in sală,
Ştiu numai că o mână străină m'a condus
Afară la trăsură ş'a casă m'a depus.
Abia peste trei zile din visu-mi deşteptat
Aflai c'al meu protivnic eşise deputat
Şi că amicul Sandu drept plată dobândise
O funcţie pe care de mult timp o rîvnise. —

Aşa 's făcut eu insă, la oameni ce iubesc
Să tălmăcesc in bine chiar rěul ce-mi vroesc.
Déaceea dup'o vreme tot cugetam in mine
De nu urmase Sandu astfel spre al meu bine.
De astă indoeală muncit fără răgaz,
Mergeam mai des atuncea să uit al meu năcaz
La gingaşa fetiţă ce dragă imi era —
Lector, plin de pudoare, nu te scandaliza,
Aceasta in juneţă ţi se părea firesc

Deşi tu azi taci molcom, şi eu mărturisesc. —
Mergeam deci la drăguţa, ca in a ei iubire
Să aflu pentru chinuri o contracumpĕnire.
Din intîmplare-odată mergĕnd târziu de noapte
Şi vrĕnd să intru 'n casă, mi se părù că şoapte
Aud in odăiţă; deşi nu 'nţelegeam
Ce se vorbea 'nlăuntru, adesa auzeam
Rostindu-se-al meu nume, ş'atuncea la un loc
Şi ea ş'al ei tovarăş rideau şi-şi băteau joc.
Ascult, cunosc pe Sandu, cu patimă turbată
Voind să-i dau indată pedeapsa meritată
Mĕ şi răped — dar eată, cum nu pot tălmăcì,
Simţesc ca prin minune că liniştea-mi venì;
Pe-a mele buze trece un zimbet amărit
Şi mĕ intorc a casă cu pasul liniştit.

Deatuncea un prieten pe viaţă ca 'n trecut
N'am mai dorit să capĕt şi nici am mai avut.
Scăpat din impotrivă de-această nălucire
Privii in juru-mi liber şi fără părtinire.
Dar ce-am vĕzut? E oare de ris sau e de plâns?
Din doi amici pe care un lanţ îi ţine strins
O mie contra una te prinde nengrijat
Că 'nşălător e unul şi altul inşălat:
Ici vezi un om puternic, cu falǎ, cu mândrie
Care-a'ncheiat c'un altul o strinsă amicie,
C'un om bun, blând şi gingaş, cu-atâta devotare
Incât pe lume seamĕn cu dînsul nu mai are.
In veci făr de voinţă şi fără de gândire
Pe-al sĕu amic il are ca pe-o Dumnezeire:
Acesta-i porunceşte ce trebue să facă
De trebui să vorbească, ori trebue să tacă;
De trebue să creadă aceea ce-a vĕzut

Ori dacă e mai bine contrarul de crezut;
El face, drege-aleargă, asudă zi cu zi
Pe scumpul sĕu prieten să poată 'ndatorì:
Pentru atâte jertfe primind drept resplătire
Receală, nepăsare, dispreţ şi umilire. —
Colo e unul soţul femeei frumuşele
Cu care-al sĕu prieten s'a dat in drăgănele.
Barbatul fără grijă in casă il primeşte
Şi dintre toţi pe lume pe dînsul il iubeşte.
Nevasta, când de alţii voeşte a-i da pază
Amicului pe samă o dă şi 'ncredinţează.
Şi când secretul, lumea il ştie şi il vede
Când toţi chiar i l'ar spune, barbatul tot nu crede;
O mie de proverbe din ori ce timp şi ţară
Şi comedii ce vede pe teatru 'n ori ce sară
Vorbesc de dînsul numai, pe dînsul il arată
Şi el in sine ride de lumea inşălată. —
De vezi doi alţii earăş legaţi de amicie
Să ştii că ici e stare şi colo calicie.
Când cel ce-i tufă'n pungă cu *minte* s'a născut
Dendată pe avere stĕpân s'a şi făcut.
El cheea de la sipet o ţine 'n mâna sa,
(Dând poate câteodată ş'amicului ceva)
El face, el disface, el dă porunci in casă
Pe mâni la bal pofteşte, pe poimâne la masă
Azi cai sau vênătoare, apoi călĕtorie
Joc de noroc, amoruri, petreceri de beţie
Păn ce pe-al sĕu prieten il lasă cerşĕtor
Ş'atunci făr de mustrare îi dă şi un picior.
Când insă dimpotrivă acel sărac lipit
Mai este şi de minte in capul seu lipsit
Atunci amar de dînsul! Cât rabd'acest serman
Păn ce al seu prieten îi dă un biet ciolan,
In câtă injosire el trebue să se ţie

Cea mai ghibace pană nu poate să descrie:
Căci vai, pe astă lume nu e nimic mai rĕu
Decât a fi deodată sărac şi nătărĕu!
Prea pesimist eu insă nu vreau să fiu crezut:
La regulele-aceste escepţii s'au vĕzut.
Dar, poate câteodată prieteni se găsesc
Ce unul pentru altul in adevĕr simţesc.
Dar astă amicie păn' unde se intinde?
O jertf' adevĕrată intr'însa ea cuprinde?
Dă unul libertatea, dă poate a lui stare
Sau chiar o părticică, dintr'o nevoe mare
Pe-al sĕu amic să scape? Chiar obiceiuri mici
Le ţurbură vr'odată s'ajute pe amici?
Mai mult, aceşti prieteni vĕzutu-s'au dând piept
Când duşmanii in lipsă ne 'nvinuesc nedrept?
O! Ei hrănesc mai tare a lumii calomnie
Luându-ne apărarea cu vorbe d'ironie
Şi cei mai buni o jertfă socot că au făcut
Când nu ne-au rupt ei inşii, ci numai au tăcut.
Deaceea de-ar vrea lumea pe mine să m'asculte
Copiilor din şcoală n'ar da exemple multe
De oameni mari şi nobili, eroici, generoşi
Ci tot de rĕi şi mirşavi, vicleni şi veninoşi,
Ca tĕnĕrul in zioa când intră 'n lumea mare
Increderea in oameni să ştie s'o mĕsoare.
Şi nu in mintea-i crudă de fantasii orbit,
Crezĕnd că este lumea aşa cum a cetit
Să dea din amăgire, in altă amăgire
Păn li deschide ochii târzia ispitire.
Eu unul aş da vecînic de-ar fi copii să cresc
Drept maximă in viaţă, un vechiu proverb turcesc:
Allah! pe-ai mei prieteni, o, iai de pe-al meu cap,
Căci de duşmani eu singur uşor voiu şti să scap!

SATIRA VIII.

Aristip.

Cu mintea ameţită de-a lumii gălăgie
De mult nu mai cetisem cărţi de filosofie.
Dar eri, avênd o oară de linişte mai mare,
Pe-o scriere elină dădui din intîmplare
Ce cuprindea expuse sistemele mai toate
Prin care inţelepţii cei din antichitate
In tainele naturei să intre incercând,
Fantastici universuri clădeau in al lor gând.
Ce vastă 'nchipuire! Ce-adâncă 'nţelepciune!
Cetesc de moarte, viaţă ş'a ei deşertăciune,
De zei, de nemurire, de chipul nimerit
In scurtul sbor prin viaţă să treci mai fericit,
De ori ce taine firii îi place să le-ascundă
Şi'n care minţii noastre nu-i dat ca să pătrundă! —
Lăsând pe filosofii cu prea aspră morală
M'opresc la Aristippus şi vesela sa şcoală.
Amabilă doctrină! N'ai altă datorie,
Nici are 'nţelepciunea o altă temelie
Decât numai plăcere şi numai voluptate;
Nu trebui cu mĕsură puterile cruţate,
Nici la zioa de mâne cumva să te gândeşti,
Ci numai desfătării de astăzi să trăeşti. —

Oprindu-mĕ 'n lectură, gândesc ce-ar devenì
O ţară 'n care-aceste principii ar domnì:
Cum ar fi şcoală, oaste, familie, dreptate,
Religie, pe-această doctrină 'ntemeiate...

Dar eată că năprasnic plăcuta mea visare
O turbură deafară un svon, un sgomot mare.
Vai, clopotele toate de la biserici vin
Să-mi spue că din lume se duse un creştin.
Aştept să inceteze, dar ele cu 'ndârjire
Nici intr'un chip nu lasă răgaz l'a mea gândire;
Suspin adânc şi cartea frumoasă din vechie
O 'nchid la Aristippus şi şcoala lui hazlie,
O pun la loc, căciula pe frunte mi-o indes...
Dar nu apuc din curte in uliţă să es
Şi dau de 'nmormêntare: Vre-o zece sdrenţeroşi
Disculţi, cu nări umflate şi cu obrajii roşi
De multă bĕutură, duc prapuri şi fĕnare;
In urma lor merg alţii, purtând colacul mare
Cu luminări in juru-i; apoi vine-un vlădică
Cu doi băeţi ce poala la spate îi ridică
Şi patru sau cinci preoţi; aceştia zimbesc
Când la colacii proaspeţi şi prescuri se gândesc
Tind nasul să miroase cum dulce aburează
Şi plini de mulţămire lungi barbele-şi netează.
Ear când ridică braţul spre binecuvêntare
Se vĕd la testemele ascunse 'n buzunare.
Sicriul îi urmează: fiind descoperit
Uşor pot recunoaşte pe un bĕtrân sgârcit
Care, vecin cu mine, trăis' un veac de ani,
Muncind ca să-şi adune grămezi de pungi de bani,
Pe masă zilnic toate intinse să le vadă
Şi sara la culcare să le incue 'n ladă.

Acum la două rude, un văr şi o nepoată
Va trece neatinsă averea asta toată.
Ia vezi-i cum urmează sicriul de voios,
Chiar aparenţa tristă le este de prisos:
Plin de 'ncântare-i vărul, ear dulcea nepoţică
Din vreme 'n vreme galiş privirile ridică
Spre-un tânăr ce alături mergând, îi tot zimbeşte
Şi nu ştiu ce'n ureche cu dragoşte-i şopteşte...
Ce insemneaz' aceasta? Şi preoţi şi vlădici
Şi rudele deaproape şi public şi calici,
Toţi veseli?... Mi se pare — mă ierte Dumnezeu! —
Că serioşi sûnt numai cel din sicriu şi eu!
Cum voi, mireni şi clerici ce-aşa voios păşiţi
Văzând alături mortul, la moarte nu gândiţi?
Cu zimbetul pe buze, cu nesărate glume
Priviţi la pasul mare din asta 'n ceea lume?
Cum, oamenii de astăzi prin care mă găsesc,
Aşa sunt? — Insă iute pe frunte mă lovesc
Şi-mi zic că Aristippus la noi putea să ştie
In practică cum ese a sa filosofie:
„Petrecerea de astăzi să fie cât de mare
Ear pentru ce-a fi mâne deplină nepăsare."

Sau poate nu e astfel? Un june-abie trezit
Ce-odată sau de două pe-o fată a zărit,
Vorbind un sfert de oară cu ea intr'un salon,
Sau intr'un bal spre zioă jucând un cotilion,
Nici vrea s'aştepte bine musteaţa să-i resară
Ci fără de zăbavă să duce să o ceară.
Ear dînsa grabnic, grabnic primeşte bucuroasă,
Visând cum o să-i şadă cununa de mireasă
Şi cum or să-i admire bogata ei beteală
Şi rochea cea albă şi 'ntreaga sa găteală.

Dar dacă tinereii cu minţile uşoare
Iau drept simţiri profonde capriciuri trecĕtoare,
Gândesc oare bĕtrânii mai mult, ei ce ştiu bine
Ce-i o gospodărie şi cât de greu se ţine;
Ei ce cunosc că viaţa căsătorească toată
De-o partei-i şi de alta o jertfă necurmată?
Nimica! — Şi părinţii ca fiii, mulţămiţi
Că de-a-şi ţine duduca in casă sunt scutiţi,
Zic *da* cu voie bună şi hai la cununie
Cu scripcă şi cu cobză, ce-o fi in urmă, fie!
Ear dacă Isaia cu bine au jucat
Ş'o lună, două, patru au ris şi s'au primblat
Ş'in birja cea mai bună c'un Rus bălan şi gros
Au visitat tot tîrgul, gonind in sus ş'in jos,
Deodat' insurăţeii vĕd cu nemulţămire
Că, pe lângă plăcere, mai e ş'indatorire:
Că dragostea ce-atâta de-adâncă au crezut
Tot astfel cum venise, in grabă a trecut;
Curĕnd mai bagă seamă că in căsatorii
Se 'ntîmplă neplăcerea să vie şi copii
Ce zioa noapte ţipă şi urlă indrăciţi
Şi trebue cu grijă păziţi şi dădăciţi,
Ba chiar chemat un doftor când este vre o boală,
Că trebile aceste se fac cu cheltueală...
Cum să nu se căească atunce amĕndoi
Că s'a 'ncărcat cu-atâte miserii şi nevoi? —
Ce-i de făcut? Deoparte şi alta fiecare
Pentru necazul vieţii işi cată compensare
Şi o găsesc deplină pe lângă juni şi june
Ce le aduc plăcere făr de amărăciune.
Dar ei, trăind in ceartă, mustrări şi in scandal
Se inţeleg odată să dea la tribunal
Hârtie ca să curme această legătură
Ce dragostea cea veche a prefăcut in ură.

Un an de vĕduvie de trece, fiecare
Inchee 'n altă parte o nouă 'nsurătoare
Cu aceeaşi voie bună ca şi la inceput
Şi par'că cununia ei n'ar fi cunoscut.
Ca 'n viaţa conjugală, aşa 'n ori ce privinţă
Aceeaşi fluturare, aceeaşi uşurinţă!
Moşia ce părinţii păzise cu durere
In grabă se topeşte in flacări de plăcere.
De-i mustri: „Ai dreptate, ei iţi respund intr'una
Dar ce să fac, iubite, să n'am birjă cu luna?
Iţi jur că am dorinţă să fac economie
Dar spune, n'am nevoe de cai de călărie?
Acum când vine vara şi pleacă toţi, se poate
Să nu mĕ duc ca alţii să-mi cat de sănătate?
Imi zici că n'am bani, insă găsesc să mĕ 'mprumut.
Eu am un tênĕr jidov, băiat discret, tăcut
Care, dacă mĕ 'ntârziiu, nu strigă că-i scandal
Ca alţii, ci amabil, el pune 'n capital
Dobânda neplătită şi dându-mi bună pace
Din vreme 'n vreme numai sinetul il preface.
Dar când zioa fatală prea răpede soseşte
Şi cămătarul spune: destul, deacum plăteşte,
Dă-mi capete, dobândă, procentul pe procent
Şi taxele şi timbrul, n'aştept nici un moment!
De tot, până la birje, făcêndu-ţi socoteală
Ba incă te şi mustră că n'ai pic de morală,...
Ce groaznică schimbare! Cum stai de umilit!
Ear fostul bun prieten ce mult s'a fudulit!
Noroc c'al nostru june cu sprintena sa fire
Nu merge cu căinţă la disnădejduire.
Când intr'o zi se vede vêndut şi ruinat
El işi cunoaşte drumul: se duce drept la stat
Şi plin de sumeţie ii cere-o funcţiune
Distinsă, ca să aibă emolumente bune,

Să fie cât se poate mai 'naltă 'n ierarchie
Ca vază şi onoruri din ori ce părţi să-i vie.
Abie dac' ar admite a fi prefect, primar
Căci el ar vrea ministru plenipotenţiar.
Curênd, curênd — nu-i vorbă — dă nasul mult mai jos
Şi-i mulţămit, la urmă, c'un osişor de ros.
Aşa pentru o scurtă şi sarbedă plăcere
S'aruncă tot in ripă: posiţie, avere
Ba incă şi onoare ades, şi sănătate. —

Aceste obiceiuri din vieţele private
Trec negreşit intocmai prea lesne şi fireşte
La modul cum intregul popor se cârmueşte.
Ministrul, dacă simte nevoe de o lege
Pe-un scriitor il chiamă, zicêndu-i: fă şi drege
Ce poţi şi până poimâni dă-mi gata un proiect
Despre cutare lucru, bun, practic şi complect.
Cinovnicul se pune atunci pe cercetat
Acest obiect in Franţa cum este regulat
Şi dând de-o legiuire ori care, bună, rea
De astăzi sau din veacuri trecute, el o ia
Şi tălmăcind-o 'ntocmai cum mintea il ajută
La zioa hotărită o dă gata făcută.
Ministrul in deobşte la ea nici mai priveşte,
Ci astfel precum este in Camer' o trânteşte,
Ce-or vrea din ea să facă minteoşii deputaţi.
Alunecând prin secţii şi pe la delegaţi
De este complicată sau numai de-i cam lungă
Chiar făr' a fi cetită se 'ntîmplă să ajungă
In plină Adunare unde o şi votează
Cei mulţi făr a şti bine măcar de ce tratează.
Aşa 'ntr'o dimineaţă, dup'un fantastic sbor
Vezi promulgată-o lege intreagă 'n Monitor

Ce poate 'n altă ţară e foarte potrivită
La noi insă e numai hârtie mâzgâlită.
Dar in această treabă e nostim şi ciudat
C'acei ce-au făcut legea, votat şi promulgat
Petrec şi rid cu toţii de lucrul ce-a eşit
Par' că pe-un bun prieten ei ar fi pâcălit.
Tot astfel procurorul, când pe vr'un condemnat
Nu-l are la 'ndemână să-l puie la păstrat
Şi scrie prefecturei pe larg şi pe intins
Cum e la chip fugitul ce trebueşte prins.
Prefectul, drept urmare l'asemenea hârtie
Ordon' o circulară la subprefecţi să scrie,
Ca ei, de află 'n plasă, persoana vinovată
S'o prindă şi sub pază pe loc să o trimată.
După vr'o lună, două acești funcţionari
Cetind porunca 'naltă şi ei scriu la primari
Ca să urmeze 'ntocmai ş'apoi se liniştesc.
Intr'un târziu primarii, adresa de-o citesc
Cu linişte deplină dau ordin la notar
Să puie apostiliul că n'au dat de tâlhar.
Cu-aceasta in archivă lucrarea se infundă
Ear hoţul nici nu are nevoe să s'ascundă.
Ba dese ori se 'ntîmplă că chiar acel ce scrie
Că in comună nu e tâlharul, — el să fie
Acel la inchisoare de Curte condemnat
Şi pentru care-atâta cerneală s'a stricat.
Ear de cumva se află această intîmplare,
Prefectul, subprefectul, primarul fac haz mare,
Ministrul, procurorul şi toată lumea ride
Şi fără vre-o urmare dosarul se inchide.
Cu-această rânduează merg trebile obşteşte
Căci nici o trebuinţă slujbaşul nu simţeşte
Să-şi dea vre-o osteneală, să puie vre un zel
Pentru afaceri care nici nu-l privesc pe el.

Nepăsător de toate, cinovnicul ori care
Mai mic sau mai de seamă, chiar pân la cel mai mare,
In timpul cât slujeşte nu rumegă alt gând
Decât să puie mâna pe leafă mai curênd:
O leafă presurată c'o glumă, două bune
Apoi la bětrâneţe să intre 'n pensiune
Să spue cum odată a ris ş'a păcălit,
Eată principiul mare de care-i stěpânit.

E neplăcut, de sigur, să fii morocănos
Dar oare nu e bine şi nu e de folos
Ce-i serios in sine de glume a disparte
Şi pentru amêndouě a face dreaptă parte,
Căci sunt simţiri pe lume şi sunt idei măreţe
Ce jertfe-ţi cer pe drumul intregei tale vieţe!
Aşa ziceau bětrânii,—dar cine ştie, poate
Că filosofii practici de astăzi au dreptate.
O zi e mare lucru cu bine să trăeşti...
Deci trebile incolo, private şi obşteşti!
Ce-atâtă cugetare? Boli, moarte, sărăcie
Şi muncă şi durere şi griji şi datorie,
Ori ce nu e plăcere, ori ce cuvênt amar
Fiind netrebnic trebui şters din vocabular.
Morala-i, din junie şi pân' la bětrâneţe
Să te injugi cu-aceste noroade şugubeţe,
Alcătuind cu dînşii un mare cerc de-amici
Toţi ai lui Aristippus voioşii ucenici!

SATIRA IX.

Fațarnicii.

Acum când tinereța in urma mea o las
Și iau pentru vecie de dînsa bun remas,
Nu-mi pare rĕu că trupul nu-i sprinten ca 'nainte,
Că sângele in pieptu-mi nu curge-așa fierbinte,
Nicĭ că prea des, vai! astăzi mĕ plâng cu glas de jale
Că roata se smintește mai sus ori mai la vale.
Din toate ce mĕ umple mai tare cu amar
E c'am perdut din suflet copilărescul dar
De-a crede că tot omul așa e cum apare
Și vorba ce rostește e dreapta-i cugetare.

Când stai pe banca școalei și vezi că a intrat
Profesorul in clasă cu pasul mĕsurat
Sub braț c'un vraf de scrieri, in mână c'un băț gros
Cu barba căruntită, cu chipul serios,
Și grav sus pe catedră urcându-se, incet
Iși șterge ochelarii, deschide-al sĕu caiet
Ș'incepe cu glas tare un cias intreg a spune,
Iți pare a lui gură isvor d'ințelepciune;
Bastonul, ochelarii și barba lui surie
Sùnt semne osebite de mare cuminție,

Respectul te pĕtrunde de-un om aşa'nvăţat
Ce-atât de multă carte in cap şi-a indesat,
Ce veacuri după veacuri inşiră ca pe aţă
Spuind ce-a fost la Memfis, par'c'ar fi fost de faţă.
Tu crezi c'aceste toate el iusuş le-a găsit,
Lucrând şi zi şi noapte cu zel neobosit
Păn i-a slăbit vederea, păn i-a albit chiar pĕrul,
Impins numai de rîvna să afle adevĕrul! —
Dar când păşeşti nainte in viaţă, cu măhnire
Vezi că a ta credinţă a fost o nălucire
Şi că ştiinţa toată ce-atât te spăimântase
Deadreptul dintr'o carte străină copiase.
Şi dacă ar comite asemenea pĕcate
Bieţi dăscălaşii numai cei mici de pe la sate!
Dar când incredinţarea deplin' ai dobândit
C'acest obiceiu practic e mai ales lăţit
La marii domni profesori ce'n universitate
Işi plimb' a lor trufie şi mediocritate,
Că tocmai acei care mai sus nasul ridică,
Şi'n inimă şi'n minte sûnt seci şi de nimică,
Atunci ce deşteptare! —

Sau când cu gând senin
Intrai cu-al tĕu părinte in templul cel creştin
Şi când vedeai din uşa altarului eşind
Pe un bĕtrân vlădică slab, palid, suferind,
Cu trupul in veştminte bogate 'nfăşurat;
Spre cer nălţând privirea, poporul adunat
Cu mâna sa cea dreaptă il binecuvênta
Şi cartea mântuirii cu stinga-i arăta,
Ear vulgul cel fanatic spre dînsul da năvală
Cu gura sau cu fruntea s'atingă sfânta-i poală,
Fiori de venerare iţi furnicau prin piept
Şi-l socoteai din oameni cel mai smerit şi drept. —

Târziu, avênd cu dînsul mai strinsă-apropiere
Poţi tu să păstrezi incă naiva ta părere?
Mai crezi că el petrece viaţa-i creştineşte
Că de ori ce plăcere profană se fereşte,
De bani şi de petreceri, de-ambiţie lumească
Şi mai ales, — o, groază! — de partea femeească?
Fii mulţămit atunce de nu-l vezi prea supus
La ori şi cine mâna pe-a ţării cârmă-a pus,
La toţi zimbind de-a rândul cu dulce şi cu drag
Năimindu-le pe plată şi cruce şi toiag
Şi trecerea sa toată ce are pe mulţime!
Ferice incă dăcă pe proastă preoţime
N'o stoarce fără milă de ori şi ce para
Ce cu sudori câştigă in biata slujba sa
Ca să ingrămădească avere şi onori
Pe cuconaşi obraznici, copii ai sei din flori! —

Dar dacă pasu-ţi tênĕr, condus de intîmplare
Se 'ndreaptă vre odată spre-a ţării Adunare
Ş'asculţi dintr'o tribună, cu foc copilăresc
Cuvintele frumoase ce-acolo se rostesc,
Cât de măreţi şi vrednici apar in vorba lor
Ei suveranii mândri, eşiţii din popor!
E drept că unii pe-alţii se tot impotrivesc
Ba chiar şi de trădare se invinovăţesc,
Dar tu, ascuns de-oparte, îi ierţi fiind convins
Că ei nu sunt pricina, ci zelul lor aprins:
Pe dînşii îi desbină principii generale...
Dar că vre unul poate profituri personale
Rîvneşte pe ascunse, nici a gândi nu-ţi vine:
Nu, toţi de la olaltă voesc al ţării bine!
Ai cu deosebire adâncă admirare
Pentru acei apostoli, pĕtrunşi de abnegare

Ce'n ale lor discursuri şi'n scrierile lor
Tot strig: Daţi libertate sĕrmanului popor!
O! Ce măreţ resună cuvêntul: libertate!
Cu el ce farmec dulce in inimă străbate! —
Când numai se rosteşte acest cuvênt sonor
Tu vezi cum fericirea se varsă pe popor!
Prea grabnic insă afli c'o vorbă-aşa pompoasă
De muls e minunată ca vaca cea lăptoasă
Şi că uşor câştiguri băneşti dintr'însa scoţi
Sau pensii pentru sine, fii, fiice şi nepoţi,
Ba chiar la bieţi cinovnici din leafă le opreşti
Resplata nu ştiu căror virtuţi cetăţeneşti![1])

Sau când intâia oară tu intri prin saloane
Şi'n jurul tĕu s'alintă gătitele cucoane
Cu horbote, brilianturi şi rochii de mătasă
Atât de zimbitoare, atât de graţioase,
Incât incânta dulce aprinsa-ţi fantasie —
Tu vezi pe-acele zine care'n Mitologie
Le invăţai la şcoală, aşa sûnt de măreţe!
Când cineva atunce cu vorbe indrăsneţe,
Rĕutăcios de tine rizênd, ţi-ar arăta
Că ele nu's cum vede inchipuirea ta,
Şi mai cu samă una, frumoasa vrăjitoare
Ce farmecă-al tĕu suflet, ades resvrătitoare
La proastele percepte ce se numesc morale
Cu unul sau cu altul se'ncurcă 'n mahalale,
Uitând că are-a casă un drag de bărbăţel...
Tu-l chemi cu indignare atunce la duel
Pe viaţă şi pe moarte să 'nveţe altă dată
A nu se mai atinge de-o zină-aşa curată! —
Dar mai târziu nu cauţi la vorba ori şi cui
Ş'al tĕu cavalerismu il pui frumos in cuiu,

Căci treaba prea riscată iţi pare şi prea grea
Să aperi pe ori cine de-a lumii vorbă rea.—

Dapoi odinioară când iţi cădea in mână
O carte proaspĕt, proaspĕt eşită la lumină
Şi când vedeai in faţă, cu slove mari şi late
Scris cine e autorul cu-a sale titluri toate:
„Doctor in medicină, drept sau filosofie,
Decan al facultăţii, membru 'n Academie
Părinte-al altor scrieri mai multe, aprobate
De nalta cârmuire, chiar poate premiate,
Şi cavaler de-atâte bogate decoraţii
Din ţară şi din alte deosebite naţii,
Precum şi membru multor societăţi străine..."
Uimit până la suflet, tu te gândeşti in sine
Că nu-i natura dreaptă, că-i lege nefirească
Atât de multe daruri pe-un om să grămădească!
Din toate mai cu seamă privirile-ţi orbesc
Acele cruci şi stele ce'n gâtu-i strălucesc
Şi care par la alţii a zice ingâmfat:
Na, proştilor, dovadă că sûnt om insemnat!

Dar poate imi va zice vre-un aspru cetitor
Dece te legi de oameni şi de cusurul lor?
Acum când virsta coaptă soseşte, tot nu vrei
Odată să te lepezi de vechiul obiceiu
De-a zice rĕu de lume? Ci las'o 'n ale sale,
Căci tot nu vei schimba-o cu versurile tale!
Ei, nu pot! Făr de voie un nu ştiu ce mĕ 'mbie
S'arăt a lumii rele, a ei făţărnicie.
Nu's vinovat, natura imi dete acest rol
Să rup o coajă mândră când miezul este gol.

Când vĕd deşertăciune, minciună, ingâmfare,
Iau pana şi in versuri sburdalnice, uşoare
Inghimp, lovesc ori unde mĕ prinde bănueala
Că alta este faţa şi alta căptuşeala.
Când vĕd pe demagogul, pocitul orator
Cum are scopul numai să 'nşăle pe popor
Cu frasa lui cea goală, umflată şi pompoasă,
Sau vĕd că un călugăr cu masca evlavioasă,
Acoperindu-şi faţa de patime mânjită,
Simţesc că mĕ pĕtrunde o furie cumplită,
Eu mĕ răped la dînşii şi strig cu glas amarnic:
Şi tu, şi tu eşti numai un rĕu şi un faţarnic!
Ear celui care strică condee şi hârtie,
Nu 'mpins de o pornire puternică şi vie,
Ci numai ca s'arăte poet sau invăţat,
Îi smulg din mână ghemul, il iau la depănat
Şi dacă n miez dau numai de-o hârtiuţă goală,
Atunci in gura mare şi fără de sfială
I-am zis şi îi voiu zice in ori şi ce moment:
Inlături de la Muse, nu ai nici un talent!
Nu, nu se potriveşte natura-mi necioplită
C'o lume egoistă, deşartă, ipocrită!
Uresc pe-acei nemernici care-şi prefac figura
S'arăte că au daruri ce nu le-a dat natura,
Sau pe aceia care in faţă iţi zimbesc
Ş'abie intors, la spate te sapă şi 'negresc.
Deaceea pentru mine sûnt desfătări mai vii
Să stau, decât cu oameni, mai bine cu copii,
A lor nevinovate petreceri să privesc
Şi de-a lor veselie să mĕ impărtăşesc —
Eu ştiu, — o, tinereţă! — c'ascunzi semĕnţa 'n tine
De ură, rĕutate, invidie; — ştiu bine
Că poţi ades fi crudă, dar, — virsta aurită! —
Tu de ipocrisie in veci ai fost ferită!

Copilul la prieten dă dreaptă mărturie
Că el este mai leneş şi că nimic nu ştie
Şi când are un duşman aprins care-l combate
El nu-i zimbeşte 'n faţă, muşcându-l pe la spate,
Ci răpezit spre dînsul cu pumnul il loveşte
Şi in bătae dreaptă mânia-şi recoreşte.
Aşa imi place mie, aşa-i lucru firesc!
Deaceea dintre oameni pe-acela-l fericesc
Care-a păstrat in suflet, pe toat'a vieţii cale
Simţirile naive ale juniei sale
Şi până când ajunge bĕtrân şi gârbovit
De lume drept ocară, copil e poreclit.

---

[1]) *Resplata nu ştiu căror virtuţi cetăţeneşti.*

In anul 1881 mai mulţi membri ai partidului de la putere organizaserĕ in ţară o subscriere de un milion in profitul presidentului consiliului de miniştri, D-lui Ioan Brătianu. Listele de subscriere care circulau aveau următorul titlu: «Listă de subscriere pentru formarea unui fond destinat pentru incurajarea şi recompensa virtuţilor cetăţeneşti.»

EPISTOLA I.

Către Elisabeta Doamna.

Eu nu pot, naltă Doamnă, in versuri frumuşele
Dealungul presurate cu fluturi, flori şi stele
Să 'nşir cuvinte pline de dulce măgulire
Ce, când le scoţi podoaba, perd ori ce strălucire.
Deprinderi de aceste cu firea-mi nu se'mpac:
Eu, ori spun adevĕrul, ori, când nu pot, eu tac.
Deaceea deşi 'n suflet om bun mĕ socotesc,
Pe lângă un prieten, o mie mĕ uresc,
Căci cei mai mulţi din oameni aşa sûnt intocmiţi,
Incât mai lesne sufĕr de biciu a fi loviţi
Decât să vrea in faţă, spre chiar folosul lor,
S'asculte adevĕrul cel vecînic priitor. —
Ear Tu, ce prin a soartei voinţi misterioase
Din locuri depărtate cu drag ai fost aleasă
Să 'nvii pe tronul ţării de Dunărea scaldată
O glorie străveche de mult intunecată,
Tu care prin blândeţă şi graţie domneşti,
Mai sus eşti de aceste miserii omeneşti!
Dar, insaşi a mea pană, deprinsă a descrie
A oamenilor patimi, prostii şi nebunie
Spre Tine se inalţă, uitând a sa plecare,
C'un sbor cu mult mai falnic ş'o altă inspirare!

O, Doamnă, eu ştiu bine c'a tronului putere
Pe nimeni nu scuteşte de chinuri şi durere.
Ştiu chiar că bradul mândru ce creşte isolat
Pe cel mai nalt din piscuri, e vecînic cunjurat
De nori şi de furtune ce-ameninţ' a sa frunte,
Când sălcile din vale păzite stau sub munte:
Aceste moi şi slabe se mişcă după vênt,
El capul nu şi-l pleacă: ori stă, ori cade frânt.
Ai stat cu fruntea mândră in faţa crudei soarte
Când din a Tale braţe neindurata moarte,
Cum veştejeşte bruma bobocul nenflorit,
Răpì copilul gingaş la sênul Tĕu hrănit.
Pe ochii lui albastri şi mari şi plini de viaţă
Căzù fără de veste a nopţii neagră ceaţă
Şi făţa-i dulce, albă cu rose 'mpodobită
Cu-a cerei colori triste a fost acoperită.
Atunci vĕzui mulţimea, altfel nepăsătoare
La ale altor oameni dureri sfişiitoare,
Cu sufletul, de spaimă şi de măhnire strins
Privind a copiliţei chip palid, rece, stins;
Vĕzui barbaţi ce jalea in veci nu a pĕtruns
Ştergênd din ochi atunce o lacrimă'n ascuns.
Şi'n acea zi de groază când muma ori şi care
Şi-ar fi 'necat gândirea in neagră desperare,
Spre cerul cel albastru Tu, ochii ridicând
Priveai, speranţă dulce deacolo aşteptând.
Şi nu 'n zadar! Căci cerul atotindurător
Pe-a Poesiei Musă in cel mai tainic sbor
Cu lira ei de aur trimise inspre Tine
Durerea fără margini cu cântu-i să-ţi aline.

Din câţi domnescul sceptru in mână au purtat
De bunuri ca a Tale puţini s'au bucurat.

Pentru domniţe soarta altfel nepriitoare
E surdă, duşmănească l'a inimei strigare:
Le leagă insoţirea cu-al ţării interes,
Când Tu dup' a Ta voie şi inim' ai ales.
De-a soţului iubire cu dulce dismierdată,
Cu darul poesiei de ceruri inzestrată,
Cu inimă şi minte de bogaţie pline
Tu te ridici in sfere mai limpezi, mai senine.
O! Din gramada mare de oameni de-ori ce soiu
Ce luptă zi şi noapte cu patimi şi nevoi,
Acela numai poate in adevĕr pĕtrunde
Intreaga bogăţie ce'n liră se ascunde,
Acel, care de-a vieţii necazuri depărtat,
Pe-a inspirării aripi vr'odată a sburat.
Atunci se schimbă totul: a tronului robie
Ce pe monarc sileşte la trista datorie
S'asculte deopotrivă cu chipul zimbitor
Pe cel plin de credinţă ca şi pe trădător,
Ba să jertfeasc' adesa pe-amicul devotat
La duşmanul ce-l ştie mai crud, mai nempacat,
Să vadă chiar cum rĕii, flămânzi de resbunări
Prefac domnia legii in groaznice turbări[1]);
Aceste-a lumii rele dispar desăvirşit
Precum a zilei rază goneşte-un vis urit.
Din minte ne se şterge ori care legătură
Cu oamenii şi lumea ce'n viaţă ne 'ncunjură;
Necazul ce produce un dureros trecut
Deodată, ca prin farmec, din noi a dispărut;
Presentul nu mai este, nu e nici viitor,
Al visurilor noastre copil amăgitor;
Lipsiţi de-amor, de ură, de ori şi ce simţire
In cap ne se oglindă a lucrurilor fire
Aşa precum ea este in forma ei curată,
Ear nu precum o schimbă gândirea turburată.

Câţi oameni de-ori ce samă, cu paşi călĕtoreşti
In sus şi'n jos trec zilnic prin lunca din Mirceşti
Dar unul singur, unul, cu gândul limpezit
Minunile ascunse in luncă a zărit
Şi numai lui îi dete un zĕu nemuritor
S'asculte-a cântăreţei concert fărmecător![2])
Aceste ca şi mine, o Doamna, le ştii toate
Tu ce iubeşti Sinaia cu-a ei singurătate
Mai mult decât oraşe cu vuet nesfîrşit.
Acolo, cunjurată de soţul Tĕu iubit,
De gingaşe şi blânde şi vesele fetiţe
Ca florile ce poartă in ale lor cosiţe,
Ce altă fericire nu au şi nici nu vor
Decât a lor juneţă şi dulcea Doamn'a lor,
Acolo sus in codrul adânc şi frĕmĕtos
In care vênturişul cu sgomot viforos[3])
Din stinci in stinci s'aruncă, acolo al Tĕu dor
Işi ia incet şi tainic poeticul sĕu sbor.
Acolo des in limba lui Goethe tălmăceşti
Cântarea juna incă a Musei româneşti
Şi vechilor popoare prin tine se vădeşte
Că Tu domneşti pe-o ţară ce simte şi trăeşte.
Căci nestatornic pară, nebun chiar un popor,
Când are poesie el are viitor!

O, naltă Doamnă, care din noi poate să ştie
Ce'n cartea sa ascunsă destinul tainic scrie?
Eu nu-ţi voiu spune dacă in oara viitoare
Te-aşteaptă bucurie sau poate intristare,
Tovarăşe a vieţii, dar una poţi a şti
Că Tu deacum a noastră şi eşti şi'n veci vei fi!
Cu indoite lanţuri de noi legată eşti:
Cu farmecul cel dulce al Musei româneşti;

Iți ține-apoi piciorul lipit de-acest pămênt
O cruce ridicată de tine pe-un mormênt.
Durerea, Inspirarea de gemene surori
Privind in jos cu jale și vesel inspre nori
Aici la noi, pe frunte ți-au pus a lor cunune
Să 'mparți a țării soartă in rele și in bune!

1876.

---

1) *Să vadă chiar cum rĕii, flămânzi de resbunări*
Prefac domnia legii in groaznice turbări.

In vara anului 1876, Adunarea votă punerea in judecată a unsprezece foști miniștri din partidul retras de la putere și afișarea actului de acusare la toate comunele din țară; ear guvernul cel nou dădù in judecată o mulțime de foști funcționari ai Statului (intre care și poetul Eminescu) și făcù și alte acte de nedreptate și resbunarea politică.

2) *Dar unul, unul singur cu gândul limpezit*
Minunile ascunse in luncă a zărit
Și numai lui ĭi dete un zeu nemuritor
S'asculte-a cântăreței concert fărmecător.

Alusiune la Alecsandri și la poesia sa *Concertul.*

3) *In care vênturișul cu sgomot viforos.*

Locuitorii munților Buceci numesc *vênturiș* o cădere de apă, cascadă.

EPISTOLA II.

Cătră Alecsandri.

Când Tu, Bolintineanu şi Cel care-a cântat
Rĕsboiul ce la Şcheea Românii au purtat,[1])
Şi Negri şi Bălcescu şi toţi acei bĕtrâni
Ce faptele viteze a vechilor Români
Aţi scris cu măestrie — când tineri voi eraţi,
Cu câtă nălucire la viitor priveaţi,
Crezĕnd că se indreaptă in grabă şi uşor
Răni vechi in şir de veacuri, primite de-un popor!
Căci tinerimea crede in gându-i amăgit,
Că ceea ce doreşte e lesne de 'mplinit,
Şi numai bĕtrâneţa, ce mintea nu inşală,
Desparte 'nchipuirea de lumea cea reală!

Noi insă ce pe-atuncea eram abia copii
Ne ingânam in leagăn cu-a-voastre melodii,
Amestecând trecutul, present şi viitor
Intr'un tablou fantastic, măreţ, incântător.—
Dar răpede trec anii: când ne-am trezit bărbaţi,
Din al copilăriei vis dulce deşteptaţi,
Şi am privit la lumea ce-acum ne 'ncunjura
Tablourile voastre vai, unde mai era?

In loc de jertfe, lupte, inaltă aspirare
Vĕzurĕm pretutindeni receală, nepasare,
In loc de mândra fală şi vechia vitejie,
Vĕzurĕm injosire, disgust şi mişelie.
Mai mult, vĕzurĕm incă pitici fără chemare
Pe-atâta goi şi sarbezi, pe cât plini de 'ngâmfare
Cum inşălau poporul cu vorbe minciunoase
Şi-l depărtau de-a muncii cărare sănătoasă,
Făcĕndu-l ca să creadă cu joase măguliri
Că el au atins culmea ori cărei propăşiri.

Atunci eu — căci şi mie o Musă mi-a zimbit —
A lirei mele coarde am strins şi pregătit
Ş'un cântec fără seamĕn la noi am inceput:
Nu de străbuna slavă şi falnicul trecut
Ci-a timpului de astăzi ridicule 'ngâmfări,
Naravuri ticăloase şi goale declamări,
Cu-a satirei ghimpi aspri m'am pus să biciuesc
Cercând astfel puhoiul in cale să-l opresc.
Aici de-a cununiei lanţ dulce sfărâmat,
De copilaşul fraged in voea lui lăsat;
Colo de amicia ce minte şi inşală,
Şi de-a advocaturei infricoşată boală
Ce, improşcând la vorbe şi multe şi pompoase
De-al *ţării* bine zice, şi cat' a *ei* foloase;
Apoi, voind să vĕntur nămolul de cuvinte
Ce-autorii cei de astăzi au stors din a lor minte
Ş'au tot inscris in tomuri pân au nălţat un munte,
Am dat de pleavă numai, dar vai, nici de-un gră-
unte!
De-aceste şi de alte in versuri am cântat
Cu zimbetul pe buze şi'n suflet intristat.[2])
Adesa, vĕzĕnd rĕul cu laude primit

Ear binele ori unde atins şi prigonit,
Vĕzênd domnind minciuna in falsa-i maiestate
Ear adevĕrul vecînic hulit cu rĕutate,
Mĕ intrebam in mine cu jale şi amar
Cei mari barbaţi ai noştri lucrat-au in zadar?
Şi tu, Poete mândre ce-ai pus atâta foc
Ş'o viaţ' aşa bogată ca să urneşti din loc
A ţării noastre peatră, inalta-ţi inspirare
A fost ea oare numai a lui Sisif lucrare?[3])

Aşa 'ntrebam, când eată ai ţării noastre fii[4])
Lăsând a casă 'n lacrimi părinţi, femei, copii
Din vechiul cuiu desprinse un paloş ruginit
Şi dupa veacuri earăş la luptă au pornit.
Atunci simţii in pieptu-mi că inima tresare
Şi aşteptam cu grijă şi lungă nerăbdare
Să aflu dacă astăzi mai este incă vie
Precum a fost odată română vitejie.
Şi am vĕzut, o Doamne, cu ochiu lăcrămător
Că nu-i perită viaţa din acest bun popor!
Eu nu voesc acuma să aflu de-a fost bine
Să ne-asvîrlim copiii in ţările păgâne;
Nu vreau să'ntreb de este cu minte, priceput
Ca să hrănim cu sânge un scop necunoscut;
Resboiul, ştiu, el este al relelor isvor
Şi pentru cel ce cade şi pentru 'nvingĕtor,
Dar vreau să uit cu totul ce-mi spune recea minte
Şi astăzi s'ascult numai a inimii cuvinte.
O! Când ostaşii ţării, chiar fără scop vădit
Şi fără ca să ştie dece le-a poruncit
Să verse a lor sânge — vioi, voinici, viteji
Privesc drept joc şi glumă al luptelor vêrtej
Ş'infruntă, zimbind vesel, a morţii crude ghiare

Pentru-o idee numai: a steagului onoare;
Când vĕd nevasta blândă, uitând de al ei dor,
Cum părăseşte'n leagăn pe dragul pruncuşor
Şi'n slabele ei braţe culege şi ridică
Din câmpul de bătaie pe bravul care pică;
Când gingaşa fetiţă din minte depărtează
Imaginea iubită la care blând visează,
Ş'aduce zi şi noapte cerească mângâere
Rănitului ce zace pe patul de durere;
Atuncea indoeala din pieptul meu gonesc
Şi'n viitorul ţării cu 'ncredere privesc!

O! Dus e deacum timpul de rece nepăsare,
De pacînică viaţă şi moale 'ndĕmânare,
Istoria română de veacuri intreruptă
Acum rencepe earăş prin astă cruntă luptă.
Re'ntrat poporul este pe-a luptelor carare
Şi trebui s'o urmeze deacum fără cruţare!
Căci peste munţi ori şesuri de'ndrept eu ochii mei
Zăresc in ori ce parte vecini pizmaşi şi rĕi
Ce, plini de ură'n suflet şi cu cruzime'n faţă,
Nevrĕnd ca să ne ierte al nostru semn de viaţă,
Ne vor chema la luptă mai cruntă, mai grozavă
Ş'om bea până la drojdii a relelor otravă.
Dar fie! Aste cumpeni le-aştept cu mângâere
Căci unde-i vitejie, acolo-i şi putere!

Din toţi bĕtrânii care cu tine au lucrat
Ş'a patriei iubire cântând aţi deşteptat,
Câţi incă mai sunt marturi la timpul oţelit
Când vorbele's trecute şi faptele-au sosit?
Câţiva in tinereţă s'au dus c'un trist suspin:[5])

Gonit din ţară unul doarme 'n pământ străin; [6])
Ear altul fără milă pe paie aruncat
Murì 'n ticăloşie şi in amar uitat. [7])
In urm'acum şi Negri prietenul iubit
Cu care-o viaţă 'ntreagă dulci lanţuri te-au unit
In grădinuţa-i verde, plăcută, zimbitoare [8])
Se stinse cum se stinge un blând apus de soare. —
Din simburele fraged ce-odat' aţi rĕsădit
Alecsandri, tu singur vezi pomul inflorit,
Tu, o Poete, care ne-ai dat imbărbăţire
Când noi, acei mai tineri, jăleam plini de măhnire,
Şi care'n ori ce păsuri prin care am trecut
Increderea din suflet inveci nu ai pierdut!

Ca tine, o Poete, de-aşa frumoasă soartă,
In şir de multe veacuri, puţini au avut parte,
Căci geniul, incă'n viaţă, dup' o nedreaptă lege,
A muncii sale roduri arare ori culege.
Intoană deci pe liră cântări nemuritoare
In verdea-ţi bĕtrâneţă ş'atât de roditoare
Şi'n pieptul tuturora deşteaptă bărbăţie
Pe vremile de luptă ce earăş au să vie!

1877.

---

[1]) . . . . . *şi cel care a cântat*
Resboiul ce la Şcheea Românii au purtat.
Constantin Negruzzi in poema sa «Aprodul Purice».

[2]) *In versuri rid şi'n suflet plâng relele năravuri*
(Antioh Cantemir).

[3]) *a lui Sisif lucrare*
Sisyphos din Mitologia greacă, condemnat să ridice vecĭnic in Hades o peatră care se rostogoleşte earăş in jos.

[4]) *Aşa 'ntrebam când eată ai ţării noastre fii.*
Resboiul contra Turcilor purtat de Români in alianţă cu Ruşii in anii 1877—1878.

[5]) *Câţiva in tinereţe s'au dus c'un trist suspin.*
Chrisoverghi, Alecu Russu, Dimitrie Dăscălescu, Sihleanu şi alţii.

[6]) *Gonit din ţara unul doarme'n pământ străin. . .*
Nicolae Bălcescu mort la Napoli in timpul exilului. Delegatul insărcinat de guvernul român să-i aducă trupul in ţară n'a putut descoperì locul unde fusese inmormêntat. Se presupune că oasele lui Bălcescu au fost ingropate in groapa comună a săracilor.

[7]) *Ear altul, fără milă pe paie aruncat*
Murì'n ticăloşie şi in amar uitat.
Dimitrie Bolintineanu, murind in spital in desăvirşită miserie, a fost inmormêntat cu cheltueala statului.

[8]) *In grădinuţa-i verde, plăcută, zimbitoare.*
Casa lui Costache Negri din Tirgul Ocnei se găsea in mijlocul unei grădini pe malul Trotuşului. Negri a murit in Octomvrie 1876.

EPISTOLA III.

Cătră N. Gane.

De flori e plină calea acea fărmecătoare
Pe care-un tênĕr intră intăi in lumea mare.
Ori cine-l intîlneşte, femee sau barbat
Cuvêntul toţi in taină ai zice că şi-au dat
Să'ntîmpine cu chipul voios şi zimbitor
Pe-acel ce-acum apare in scenă ca actor:
Pretecţie şi sprijin cu drag făgăduesc,
Nespusă fericire din inimă-i doresc,
Il laudă cu sgomot şi-i prorocesc in chor
Că va avè de sigur un mare viitor;
Astfel că bietul june, cu gând nevinovat,
De-atâta bunătate pĕtruns şi incântat,
Se pune să viseze, cu toat' a sa simţire,
De nu ştiu care-a vieţii inaltă fericire.
Dar farmecul acesta puţină vreme ţine,
Un rol pe scena lumii el n'a apucat bine
S'aleagă pentru sine, să 'ncerce... şi deodată
Cu totul vede scena in jurul sĕu schimbată.
In loc de dulci cuvinte şi de zimbiri voioase,
Găseşte pretutindeni figuri lungi, serioase:
Cel ce-i făgăduise să-l sprijine mai tare
El mai ales arată receală, nepasare

Ş'acel care-i dăduse mai multe 'ncurajări
Naintea tuturora incepe cu mustrări.
Ici, colo al sĕu merit invidia aprinde
Ce 'mpleticite curse in taină îi intinde,
Şi'n ori ce parte duşmani in grabă se adună
Intr'o unire strinsă prin ura lor comună. —
Atunci el se deşteaptă, se uită, se uimeşte
Cu mâna-şi şterge ochiul şi dispainjineşte
Şi'ncet, incet pĕtrunde cu jale şi durere
Că ceea ce vĕzuse a fost numai părere.
Momentul cel mai mare din viaţă e acum :
Porneşte din respinteni un lat şi mare drum
Bătut de mii de pasuri, dar spre o altă parte
O cărăruşă mică, ângustă se desparte.
Şi tĕnĕrul s'opreşte s'aleagă — vai! puţini
Vor merge spre cararea pierdută printre spini;
Cei mulţi atunci vor zice curĕnd in gândul lor:
De-i lumea 'nşălătoare, voiu fi inşălător,
Căci de-i aşa menită să meargă pe vecie
A vrea s'o schimb eu singur ar fi o nebunie
Dar ce-i puţini, aleşii, in sine vor gândì
De-i lumea 'nşălătoare, eu unul nu voiu fi
Mai bine prigonire, necazuri, impilare
Decât să simt in cuget o singură mustrare!

Amice, in momentul când ochii ai deschis
Din veselul şi mândrul al tinereţei vis
Fiori te străbăturĕ, dar tu nici o clipeală
Ce parte-ar fi mai bună n'ai stat la indoeală,
Ci apucând cărarea ângustă şi pustie
Ai mers drept inainte zicĕnd: ce-a fi, să fie!
Zadarnic de atuncea mai mulţi s'au incercat,
— Ce-abia in a ta cale in samă ai băgat —

Zadarnic chiar aceia la câţi ai făcut bine
S'au incercat cu ură ca să lovească'n tine.
Tu ai trecut alături incet pe drumul tĕu
Nevrĕnd ale lor rele să resplăteşti cu rĕu.
Eu ştiu că viclenia şi aprigul venin
Ţi-au stors ades din suflet un amărit suspin.
Căci vai! in tânguire şi in melancolie
Ne-aruncă fără voie a lumii mişelie!
Dar tocmai astă jale, aceast' amărăciune
Sunt semnele alese a sufletelor bune.
Cei rĕi când simt vr'odată un chin pĕtrunzĕtor
Jălesc atunce numai nenorocirea *lor*,
Dar n'au melancolia, cea nobilă simţire
Ce face să deplângem *a lumii* intocmire.
Cei rĕi când suferinţa intâia au trecut
Pentru deşerte visuri n'au vreme de pierdut,
De teorii n'au grijă: trăind din cias in cias,
Ei ori ce cugetare şi ori şi care pas
Indreaptă să 'mplinească dorinţele-arzĕtoare
Ce fierb in a lor suflet ori când făr' incetare.
Aceasta le e viaţa: deaceea nici o muncă
Nici un mijloc nu cruţă; rĕstoarnă şi aruncă
Ori ce le stă in cale, prieteni chiar şi rude
Sunt deopotrivă ţinta lovirilor lor crude,
Numai s'ajungă scopul ce'n gând le străluceşte
Şi care pentru-a lumii miserii îi orbeşte. —
Noi să-i lăsăm in pace, amice, mulţămiţi
Că altul este lutul din care-am fost zidiţi.
Ei creadă că'n avere, onoruri sau mărire
Sau poate 'n resbunare se află fericire,
Alerge să 'mplinească o ţint' aşa de mare!...
Noi, in această viaţă prea grabnic trecĕtoare,
Să cântărim valoarea cu cumpene mai bune
Deosebind ce-i merit de ce-i deşertăciune.

Noi ştim că'n sine scopul nu e nici mic, nici mare
Entusiasmul singur ce punem la lucrare,
Simţirea ce porneşte din suflete curate
Dau scopurilor noastre un preţ ş'o greutate.
Dar tocmai acest gingaş şi limpede isvor
Lipseşte totdeauna din sufletele lor.
El este o scântee din ceruri, e un dar
Pe care ori ce muncă se 'ncearcă inzadar
Să-l dobândească 'n silă când singur el nu vine.
Această a lor lipsă ei o simţesc prea bine:
Ea este rădăcina invidiei amare
Ce-i roade şi-i impinge inveci spre resbunare.
Aşa in ori ce timpuri a fost, va fi şi este.
Noi să urmăm a noastre lucrări mici şi modeste,
Ştiind că ori şi care gândire-adevĕrată
E ca semênţa bună la vênturi aruncată
Ce negreşit alocuri va prinde rădăcine
Spre mulţămirea noastră şi spre obştescul bine.
Şi poate... (căci in lume sunt toate'mpreunate
Verigă cu verigă de-acelaş lanţ legate)
Şi poate-a sosì timpul când micul inceput
Ce noi şi alţi mai vrednici aicea am făcut,
Crescênd incet cu'ncetul sub razele din soare
La geniuri măreţe odat' a da nascăre.
Şi ele or să cate cu foc şi rîvnă multă
Cine 'ntr'o limbă incă bărbară şi incultă
Au fost intăii care cu dor ne'nteresat
Frumosul, Adevĕrul să afle au cercat!

Trei lanţuri, o amice, ne leagă impreună:
Prietenie, sânge, lucrarea cea comună.[1])
Dar chiar când din aceste nici unul nu ar fi
Cu tot aşa tărie ca astăzi, te-aş iubì.

Căci nu e pentru suflet spectacul mai plăcut
Decât să vezi pe-acela ce-acuma a trecut
A scurtei noastre viețe mai dulce jumătate,
Păstrând a tinereții ilusii neschimbate.
Aceste simțiri fie-ți și'n timpuri viitoare
Tovarășe iubite precum și iubitoare
Căci chiar de-ți vor aduce dureri și tânguiri
Tot ele sûnt isvorul de nalte fericiri!

1878.

---

[1]) *Trei lanțuri, o amice, ne leagă impreună*
Prietenie, sânge, lucrarea cea comună.

N. Gane a publicat toate novelele și poesiile sale in «Convorbiri Literare», fiind unul din membri cei mai activi ai societății literare «Junimea din Iași».

EPISTOLA IV.

Cătră Maiorescu.

Ce insemnează oare tăcerea ta adâncă,
Această nepăsare cât timp va ţine incă?
Crezi tu că-i implinită deacum a ta menire
Şi poate a ta pană tânjî in amorţire?
Sau relele pe care atât le prigoneai,
Minciuna, ingâmfarea ce cu fer roş ardeai
Şi goale, uricioase poporului uimit
Le arătai odată — acuma au perit?
O, nu! Departe-i incă frumosul timp de aur,
Când făr' impotrivire cununa cea de laur
Pe fruntea va fi pusă a Geniului măreţ,
Ear plata vicleniei va fi numai dispreţ!

Amice, totdeauna pe-a Dunării câmpie
Nu 'mpĕrăţea Uritul şi cruda-i tiranie.
Când veacul cel de astăzi abia era născut,
Din soare raze blânde pe leagăn i-au căzut,
Şi rumĕna lui faţă, lucind de bucurie,
Vestea că va da lumii dreptate şi frăţie.
La noi, după o lungă şi jalnică robire
Zimbeşte ear speranţa cu mândra-i nălucire,

Lumina se ivește prin neguri și prin ceață
Și inimile noastre se bat cu nouă viață.
Poeții incep earăș să 'ncoarde dulcea liră:
Ici unul vitejia străbună o admiră,
Un altul povestește cu limbă de-armonie
A noastră strălucită și veche obirșie;
Câțiva Amorul cântă, divina lui plăcere
Sau verdea primavară, a Firii inviere,
Dar cei mai mulți cu voace departe sunătoare
Ne strigă: Libertate, Unire, Deșteptare!
De nu păzesc bětrânii frumosul cu asprime
Ș'a lor gândiri n'au incă putere, adâncime,
Naiva lor cântare ne place s'ascultăm,
Precum c'un prunc șagalnic cu drag noi ne jucăm.

Curênd o boare lină ce vine din apus
Inalță 'nchipuirea mai sus și tot mai sus.
Pe șesurile 'ntinse și verzi, acolo unde
Se 'ntrec și se alungă recoritoare unde
Ce varsă 'n virf de munte Siretul din ulcior,[1])
Resună intr'o luncă un cânt așa sonor,
Cu-atâta foc, cu-atâta puternică pornire,
Că pretutindeni unde a Daciei vorbire
Un singur neam unește, prin tirguri și prin sate
Prin munți, prin văi, prin codri in inime străbate;
Ba chiar, trecênd hotarul, departe se lățește,
In Galia uimită pětrunde și răpește
A gloriei cunună, pe frunte o așază,
Și nimeni cu el prețul să 'mpartă nu cutează![2])
Un pas mai aveam incă, pas mare și sumeț,
S'ating' a noastră Musă chiar Geniul măreț.
Când vai, fără de veste pe-acest pământ resare
Un neam ângust la suflet, dar plin de ingâmfare,

Şi, precum primavara omida stricăcioasă
S'acaţă, se tîreşte pe creanga cea frunzoasă
Şi roade tot ce-i verde, păn gol şi disbrăcat
Stă pomul cu flori mândre eri încă coronat,
Tot astfel Ei, frumoasa a fantasiei floare,
O smulg din rădăcină cu mână hulitoare
Ş'o calcă cu piciorul; chiar bărbăteasca limbă
Ce ne-au lăsat bĕtrânii o tae şi o strimbă,
Şi'n vreme ce dărâmă, cu voace răguşită
Ei cântă de mărire pe-o drîmbă hîrbuită! —
Un Rĕu aşa de mare şi primejduitor
Avea să intîlnească un biciu pedepsitor:
Când Roata rătăcirii in vale răpezită
Răstogolea cu sgomot in goana ei cumplită
Ori ce 'ntîlnea in cale, atunci Tu, hotărit
Să pui, chiar de-ai fi singur, potopului sfîrşit,
Te-ai răpezit in urmă-i cu mâneci suflecate,
Şi cu vênjoase braţe de spiţe incleştate
Puteri in peptu-ţi sdravĕn de mii ai intrunit
Ş'a Roţii fugă oarbă in loc o ai oprit!

Dar dacă din juneţă ani zece ai furat
In drum s'opreşti Uritul, alţi zece de barbat
Tu ai să perzi acuma in muncă şi mai mare
Ca să 'nsemnezi Frumosul şi dreptele-i hotare.
Căci unde sûntem astăzi, ce-i viu, ce-i roditor,
Şi ce semênţă bună s'aruncă 'n viitor?
De las a mea privire să cadă peste Prut,
Vĕd totul ca mormêntul aşa de trist şi mut;
Ear dincolo de Molna decând au asfinţit
Trei stele infrăţite cu nume strălucit,*)
Vĕd strămoşescul leagăn, acest odor bogat,
De-a'nstrăinării valuri aproape inecat.

Apoi de 'nalţ privirea spre piscuri de Carpaţi
Cu inimă amară eu văd pe-ai noştri fraţi
Cum perd juneţă, muncă, talent, putere, minte
Intr'o deşartă luptă de semne şi cuvinte,
Uitând in astă oarbă şi stranie beţie
Că formele omoară, ear spiritul invie!
Şi noi? — Decând ne-aduse bătaea cea grozavă
In loc de resplătire paharul de otravă
Ce'n gura descleştată ne deşertează 'n silă
Uniţi cu-ai noştri duşmani, chiar fraţii fără milă,[4])
Descurajaţi şi palizi, perzĕnd ori ce avĕnt,
Plecăm a noastră frunte cu jale spre pămĕnt.

Amice, sosì ciasul! In noaptea ce intinde
Nestrăbătuta-i ceaţă, făclia ta aprinde!
Popoarele se 'nalţă şi cad, se 'nalţă eară,
Dar steaoa cugetării nu trebue să peară!
Nevrednice de tine sûnt fapte trecĕtoare:
Pe pergament cu semne inveci neperitoare
Preumblă a ta pană, şi gândul cel bogat
Din neam in neam cu grijă şi dor va fi păstrat!

Când făr' a ne da samă, pe piscul ascuţit
— A vieţii jumĕtate — vedem că am sosit,
In acei ani in care gândirea inţeleaptă
Ciudat se impreună cu nebuneasca faptă,
Şi, in momente limpezi atunci, cu'ntreaga minte
La drumul cel din urmă privim, şi inainte,
Nu ne 'ntrebăm adesa cu-adâncă minunare:
Ce insemneaz' a vieţii fantastică visare?
Pĕtrunşi de indoeală, de spaimă şi durere,
Pe ce intemeia-vom a noastră mângăere?

Atunci un suflet mândru, o nobilă simţire
Din numele ce lasă va face-a sa menire.
Speranţa nemuririi e cel mai mare dar!
Când Lessing era 'n umbră un biet bibliotecar,[5])
Deasupra-i câţi miniştri şi domni plini de mărire
Nici nu 'njoseau spre dînsul trufaşa lor privire,
Şi astăzi cine ştie nemernicul lor nume,
Când El pe-al său il poartă strălucitor in lume,
Ş'un veac il va transmite la veacul următor,
Cât va avè Frumosul un singur iubitor!

1879.

---

1) *Pe şesurile 'ntinse şi verzi, acolo unde*
Se 'ntrec şi se alungă recoritoare unde
Ce varsă'n virf de munte Siretul din ulcior...

Moşia Mirceştii, proprietatea lui Vasile Alecsandri e situată pe malurile Siretului.

2) *Ba chiar trecênd hotarul, departe se lăţeşte*
In Galia uimită pĕtrunde şi răpeşte
A gloriei cunună...

Societatea din Montpellier pentru studiul limbilor romane prescrise ca temă de poesie, compusă in ori ce limbă romanică «Cântul latin» sau «Al gintei latine».— In primăvara anului 1878 societatea, cercetând numeroasele scrieri ce i fusese trimise, recunoscù că poesia cea mai bună e acea română a lui Vasile Alecsandri şi îi dădù premiul hotărit. In România ca şi in toate provinţiile române această isbândă a poetului nostru făcù cea mai adâncă impresiune.

3) *Ear dincolo de Molna decând au asfinţit*
Trei stele infrăţite cu nume strălucit

Fraţii Eudoxiu, Alecsandru şi George Hurmuzachi.

5) *Şi noi? — De când ne-aduse bătaea cea grozavă*
In loc de resplătire paharul de otravă
Ce'n gura descleştată ne deşertează'n silă
Uniţi cu-ai noştri duşmani chiar fraţii fără milă.

Resboiul victorios ce am purtat cu Turcii in 1877 ne

au atras ura aliaţilor noştri, a Ruşilor, pierderea unei provinţe şi umilirea de a vedea Europa amestecându-se in legislaţia noastră internă, umilire cu atât mai dureroasă, că propunerea pentru schimbarea constituţiei noastre a fost făcută la congresul din Berlin de representanţii Franţiei şi sprijinită de representanţii Italiei.

*) Gotthold Ephraim Lessing a ocupat in anii 1770-1775, locul neinsemnat de bibliotecar in orăşelul Wolfenbüttel din ducatul Brunswic.

EPISTOLA V.

Cătră A. Naum.

De ce te plângi amice, cu-aşa melancolie
De viaţa ta cea goală, de-a ei monotonie
Şi vreai, pentru a perde măhnirile-ţi profunde
Să vie o schimbare ori care, ori de unde?
Cum, liniştea de astăzi, acest ferice dar
Spre care inţeleptul aspiră inzadar
Prea des in viaţa noastră bogată'n supĕrare,
Tu-l resplăteşti cu-atâta dispreţ şi nepăsare?
Tu vrei, lăsându-ţi cuibul cel dulce de verdeaţă
Ce'n via-ţi inrodită la soare se resfaţă,
Să te arunci ca alţii in lupte 'nverşunate
Ce-şi poartă cu orbire partidele 'ncruntate,
Şi crezi că'n Adunare, lucrând l'al ţării bine,
Vei depărta uritul ş'adâncul gol din tine?
Zadarnic, o amice, dismierzi aşa un vis!
Din cei ce zic că ţara acolo i-a trimis
Cei mulţi nu vor, ear alţii nu pot, chiar dacă vor
S'aducă cu-a lor fapte vr'un bine in popor.
Făţărnicia, ura, minciuna, lăcomia,
Ambiţia acolo şi-au aşăzat domnia,
Şi'n mijloc de cuvinte deşerte şi umflate
A ţării trebuinţe uitării sûnt lăsate.
Vai! chiar cel bun acolo, perdut şi ameţit,
De atmosfera'n care trăeşte, molipsit,

Işi perde calea dreaptă, ideile cuminte
Ş'a patimilor valuri il mână inainte!
Ce ai să faci acolo Tu, omul impăcat
Cu tine şi cu alţii, Tu, pustnic necercat
De patimi, care-ţi cauţi de vie, de grădină
In mijlocul naturei curată şi senină?

De cum resare zioa te vĕd cu ingrijire
Lucrând să ajuţi firea in mândra-i desvĕlire:
Ici, săpi, indrepţi, legi, sprijini gingaşii pomuşori
Ce mâna-ţi din selbatici schimbâ in roditori,
Colo de erburi rele pliveşti florile tale
Ce vesel spre lumină indreapt'a lor petale;
Şi când de arşiţi pleacă in jos pălita faţă
Cu apă din fôntână le dai o nouă viaţă.
Acum strămuţi resaduri, prăşeşti, greblezi, acum
Tai o crenguţă care obraznic ese'n drum;
Aici cu mladă moale legi viţa incărcată
Care-ţi făgădueşte rodire 'mbelşugată;
Ear când soseşte toamna şi'n vii culegĕtori
Adună poama dulce ş'o pun in zăcători,
Priveşti cum ferbe mustul, sburdând cu vioiciune
Ca tot ce-i in natură sumeţ, puternic, june.

In acest loc amice, nu mĕ oprì, nu-mi zice
C'aceasta nu ajunge pentru a fi ferice.
Ştiu, mulţumiri in viaţă se pot găsì şi alte
Tot astfel de plăcute dar mai mari, mai inalte;
Ştiu, este-o fericire, cea mai presus de toate
Pe care o au numai acele minţi bogate
Ce pot să se ridice pe-aripa inchipuirii
Din valea ast' de plângeri in lumea nălucirii.

Tu o cunoşti, amice, acea plăcere vie
Tu, căruia o Musă din fragedă junie
In mâni o mândră liră ţi-a pus, şi zimbitoare
Te-a invăţat din coarde să scoţi dulcea cântare!

Cu toţi dumnezeeştii poeţi ce a produs
Prea luminată soră mai mare din apus
—(Fie că erau incă in viaţă, sau că ei
De mult ce coborise in câmpii Elisei)—
Tu ai trăit ca frate cu drag o'ntreagă viaţă
Gândind a doua oară gândirea lor măreaţă.—
Şi Geniul cel mare ce trist şi amărit
Trăi atâţia lustri din patrie gonit,
Ca la apusul vieţii cu fruntea 'ncoronată
Să vadă inainte-i o lume 'ngenunchiată; [1])
Ş'acel faimos satiric, om bun şi cu noroc [2])
Ce'n versuri fără seamĕn lovì cu biciu de foc
Pe-acei ce'n loc să cânte simţiri adevĕrate
Cu frase umpleau versul şi goale şi umflate;
Şi scriitorul vesel, naiv, amabil, drept,
Poet pe-atât de mare, cât mare inţelept
Care, nevrĕnd pe oameni deadreptul să-i atace
Descrise lei, urşi, asini şi alte dobitoace; [3])
Şi generosul tênĕr, copil cu ochii vii
Ce gingaşe idile şi blânde elegii
Cânta,— când cu turbare de vulgul intărtat
Fù smuls şi morţii crude jertfit nevinovat; [4])
Aceştia şi alţi maistri de geniu insuflaţi,
De tine 'n graiul nostru au fost reinviaţi.

Dar pe cât ţi-a fost pana bogată'n tălmăciri,
Pe-atât a fost plăcută in proprie gândiri.

Cine-ar putea alături să pue-a sa lucrare
Cu versul tĕu cel dulce, cu limba-ţi curgĕtoare
Şi cine, de cei antici ca tine-adânc cuprins,
Trăi in timpul clasic de multe veacuri stins?
Să strige-o sectă nouă cu glasu-i prea isteţ
Că tot ce trece'n lume drept nalt, frumos, măreţ
Şi'n viaţa cea reală şi'n lumea'nchipuirii
E sarbed şi netrebnic şi trebui dat peirii;
Ei strige ca autorul ce azi mai vrea să scrie
Trebui să se inspire de noua teorie;
C'acel ce nu jertfeşte cu ei la un altar
E osindit să moară ca reacţionar;
Că artă sau ştiinţă au *un* scop, *o* menire
Tot pe-un calup să'ntindă intreaga omenire...[5])
Noi să păşim nainte şi, ori ce-ar zice ei,
Să ne'nchinăm tot incă la vechii noştri zei.
Dar, să lăsăm averea la cel ce-a moştenit
Sau celui născut lacom, inşălător, sgârcit;
La cel prost să dăm voie să fie ca 'nainte,
Celui deştept şi ager să nu-i tăiem din minte
Şi'n timp ce fericirea pe lumi vor *Ei* să'mpartă
Noi arta ca'nainte s'o facem pentru artă.

Ţii minte ce plăcere aveam odinioară
Când se'ntorcea voioasă din nou a şaptea sară,[6])
In care noi amicii, uitând de-a vieţii ceaţă
Şi discutând cu vorbă uşoară şi glumeaţă,
Ne adânceam in lumea doctrinei preacurate?
Ce taine-atunci remase de noi nedeslegate
In artă, 'nţelepciune, religie, morală?...
Cine se gândea incă la viaţa cea reală?
O! Cât balsam in suflet şi câte indulciri
La chinuri ne aduse a noastre intruniri

Dar s'a trecut ş'aceasta — pe lume totul trece:
Ne-am spulberat la vênturi şi bětrâneţa rece
S'apropie cu paşi siguri, puternici, hotărîţi
Şi nu ne mai găseşte ca'n alte vremi uniţi.
Căci vai, din cei mai vrednici ce-au tras mai mult
la greu,
La duşmăneasca ceată trecur' intr'un cias rěu!

Dar să gonim această prea tristă cugetare,
Căci Tu şi eu, amice, putem găsì scăpare
De ori şi ce necazuri, disamăgiri urite
Ce sûnt de-a noastră viaţă in veci nedespărţite:
Cât timp in mâni ţii lira şi cânţi pe-a sale strune
Senin e al tĕu suflet şi pieptul tĕu e june!

1887.

---

[1] *Şi Geniul cel mare ce trist şi amarit*
Trăì atâţia lustri din patrie gonit
Ca la apusul vieţii cu fruntea 'ncoronată
Să vadă inainte-i o lume 'ngenunchiată.

Victor Hugo.

[2] *Ş'acel faimos satiric, om bun şi cu noroc*

Boileau.

[3] *Şi scriitorul vesel, naiv, amabil, drept,*
Poet pe-atât de mare, cât mare inţelept
Care, nevrênd pe oameni deadreptul să-i atace
Descrise lei, urşi, asini şi alte dobitoace...

Lafontaine.

[4] *când cu turbare de vulgul intărtat*
Fù smuls şi morţii crude jertfit nevinovat...

André Chénier. Se ştie că poetul a fost executat la virsta de 32 de ani, in 25 Iulie 1794, trei zile inaintea căderii lui Robespiere (9 Thermidor An. V).

[5]) *Că artă sau știință aŭ un scop, o menire*
Tot pe-un calup să'ntindă intreaga omenire.

Școala socialistă politico-literară a grupului Nadejde, Gherea etc.

[6]) *Ții minte ce plăcere aveam odinioară*
Când se'ntorcea voioasă din nou a șaptea sară.

Membrii societății literare «Junimea» din Iași se adunau odată pe sĕptĕmână, in cei intăi ani Vinerea, mai târziu Sâmbăta sara (1864—1885).

MIRON ŞI FLORICA

IDILĂ IN CINCI CÂNTURI

Agrestem tenui meditabor arundine musam.
VIRGILIU.

CÂNTUL I.

Sfântul Gheorghe.

Pe piaţa cea din luncă la umbre recoroase
Ce aruncau pe earbă răchitele tufoase,
Tot satul mic şi mare se strinse la un loc
Ca să petreacă vesel cu cânturi şi cu joc.
Căci Sfântul Gheorghe earăş venis' acum pe lume
Cu mugurii pe creangă, cu riurile'n spume
Cu aerul cel dulce şi earba resărită,
Chemând in urmă-i vara cea mândru inflorită.
Şi vesel mână'n mână flecăi şi fete mari
In horă se prinsese la cânt de lăutari,
Săltând cu pepturi june şi feţele senine,
Părênd sub a lor talpe pământul să suspine.
Deoparte pe-un trunchiu mare pe earbă resturnat
Bĕtrânii impreună la sfat s'au aşăzat.
Căciula şi sumanul cel bun ei imbrăcase
Ear bĕţul meştereşte in coajă încrestase.
In mijloc sta moş Trochin ce ani avea o sută
Frumos povestitorul din vremea cea trecută,
Ţinea bĕtrână frunte inspre pămênt plecată
Pe băţu-i de corn sdravĕn cu mâna răzemată.
Şedea in a lui dreaptă părintele Arghire
Ce toată dimineaţa cuvênt de mântuire

Cetise'n cartea sfântă, şi mâna-i netezea
O barbă ca zăpada la brâu ce-i ajungea.
In stinga şedea Sâncu cu pĕrul scurt şi des
Pe care tênĕr incă tot satul l'au ales
Ca vornic, căci el este cel mai intâi fruntaş.
El are oi cinci sute, opt vite la imaş,
Pe riu are o moară, stupi mulţi stau aşăzaţi
Sub gardul sĕu de-a rândul; el ţine doi argaţi
Să caute de pluguri, de vite şi livadă
De moară şi ocoale, de casă şi ogradă.
El ştie la nevoe sumeţ să'mpotrivească
Cuvinte ne'ncâlcite, când vor să inmulţească
Asupritoare biruri şi dijme boereşti,
Nesuferind călcarea in drepturi strămoşeşti.
In jurul lor bĕtrânii in cerc se grămădise
Căci eat'acum moş Trochin a spune se gătise.

Dincolo'n ceea parte, pe erbele plecate
Bĕtrâne şi neveste cu toate's aşăzate;
Sûnt imbrăcate astăzi cu caţaveci blănoase
De zestre ce primise in zioa de mireasă.
Pe cap sûnt cu ştergare frumoase 'mbrobodite
In virfuri cu ţarţamuri subţiri impodobite.
Precum lângă olaltă stau capete de mac
Aşa's de-aproape strinse şi spun şi nu mai tac.
Şi Maria lui Sâncu in mijlocul lor şade
Pe faţa-i neclintită mândria ei se vede
De rangul vorniciei şi neamul Sânculesc;
Deaceea celelalte prea mult nu o iubesc.
Vecina mai cu samă, Vărvara lui Terinte
Amar o pismueşte, ş'adese ori cuvinte
Şi veşti nepriitoare purtând din casă'n casă
A zugrăvit cu negru pe mândra vornicească. —

Şi incă mai incolo, când ai eşit din luncă
Copii mici se joacă şi strigă şi s'alungă
Şi'n fugă să se 'ntreacă răped a lor picioare;
Pe capul gol fierbinte ard razele din soare. —
Ear hora tot urmează şi lăutarii căntă
Şi mai voios flĕcăii pământul il frământă,
Sunt roşe a lor feţe şi arde-a lor privire
Sub dulcea şi vicleana a fetelor zimbire.

Din toţi flĕcăii insă a fi mai priceput
La joc, Miron a Saftei in sat e cunoscut.
Precum câte odată prin brazii de la munte
Mai drept, mai liber unul ridică a sa frunte
Şi mai frumos apare din brazii cei mai nalţi,
Aşa Miron intrece flĕcăii ceilalţi.
Ear din copile una, a vornicului fată
Florica, mai frumoasă şi blândă se arată.
A sĕnului albeaţă ascunsă-i sub altiţe
Cusute cu fir galben, ear lungile cosiţe
In care-i impletită a pĕrului comoară,
Cu flori legate'n virfuri pe umeri se coboară.
Precum pe câmp de earbă de-o samă inverzită,
Deoparte-o floricică albastră-i rătăcită
Ce are miros dulce şi blândă arătare,
Astfel e a Floricăi duioasă 'nfăţoşare.
In ori ce parte jocul ş'ori cum se invĕrtea
Miron şi cu Florica mereu se intîlnea
Şi prin şoptire scurtă in preschimbare deasă
Spuneau un gând sau altul din multe ce-adunase.
Ear când din vreme'n vreme îi despărţeau la joc
In pept adunau earăş dulci gânduri la un loc,
Ş'ades de gânduri peptul impovorat şi plin
Işi uşura povara printr'un adânc suspin.

Căci multe-aveau a-şi spune: o lună se trecuse
De când la Paşti in urmă la joc ei se vezuse.
Deatunci Miron umblase zadarnic să'ntîlnească
Pe mândra lui, păzită in casa părintească.
Şi azi inferbintatul aruncă foc, scântei
Inspre Florica blândă din negri ochii sěi
Ş'a fetei albă faţă scânteile aprind —
Ea caută s'o stingă inspre pământ privind
Dar ochii sěi zadarnic de dînsul se ascund
Căci pară mai aprinsă al sufletului fund
Aruncă'n a ei faţă; ori unde ar căta
Nu poate stinge focul ce arde'n faţa sa.
Deoparte vorniceasa cu ochiul o păzeşte
Şi tace, insă fruntea cu ură increţeşte;
Zăreşte şi Vărvara pe fata inroşită
Şi vede şi pe mumă cu fruntea increţită
Şi sufletul îi ride, căci mâni din casă'n casă
Va duce veste nouă de mândra vorniceasă. —

Acuma lăutarii să cânte incetează
Cuprinşi de osteneală pe earbă se aşază,
Ear jucătorii tineri indreaptă a lor pas
Cu toţii spre moş Trochin al cărui mândru glas
Departe se aude frumos povestitor,
Cum spune ca din carte de sânge-şi omor,
De hoţi voinici din codru şi sabie păgână
Şi altele grozave din vremea cea bětrână.

„Aşa copii — urmează moş Trochin a le spune —
Azi ţara e in pace şi vremile sûnt bune
Azi n'avem altă grijă mai mare şi nevoi,
Decât a ruga cerul ca să ne verse ploi

Mănoase peste câmpuri, să crească pânea mare
Şi roada inmulţită s'aducă 'mbelşugare,
Coşerul să ne fie cu pâne indesat
Mai multă decât trebui, să fie de păstrat
Pe vremea când locusta din ţĕrmuri depărtate
Ne vine ca pedeapsă de rele şi pĕcate,
Ori apele când varsă, ori seceta cea crudă
Ne strică făr de milă un an intreg de trudă.
Dar zile mult mai negre au fost odinioară;
Atunci vecini selbatici se aruncau in ţară
Cu foc şi pustiire şi omul nu ştia
De mâni va avè incă ce astăzi el avea.
Căci nu voia să ierte Tatarul urgicios
Să fim Creştini, să credem in crucea lui Christos
Şi nu voea să ierte fudulul Ungurean
Că noi suntem de viţă vitează de Rômlean.
(Căci din bĕtrâni se spune c'a noastră obirşie
Se trage dintr'o ţară inveci primăvărie,
Unde nu-i ger nici vênturi, ci numai dulci căldure,
Şi poame minunate cresc singure'n pădure,
Şi ceru-i tot albastru ca'n raiul pământean
Ş'acolo era ţara poporului Rômlean).
Deaceea dar Tatarii lui Allah credincioşi
Ear lui Christos şi crucii in suflet duşmănoşi,
Cu paloşul in mână porneau să năvălească
In mândra noastră ţară şi tot să pustiească. —
Precum in zi de vară, când poamele sûnt coapte
Gândeşti a stringe roada, dar eată, peste noapte
A cerului mânie adună nori şi nori
Intunecând pământul grozav menințători,
Ear grindina deodată se varsă sfărmătoare
Stricând pe câmp fênaţe şi lanuri şi ogoare
Şi perzi ca printr'un farmec intreaga avuţie,
Ajuns fără de veste de neagră sărăcie,

Aşa fără de veste se năruea pe ţară
Atotsfărâmatoare urgia cea tatară.
Atunci oraşe, sate şi oamenii şi vite
De tătărescul paloş deodată cotropite,
Pereau din astă lume, precum nu ar fi fost
Şi nicăiri scăpare n'aveai şi adăpost.
Bisericile sfinte in praf le prefăceau,
Odoarele bogate, icoanele furau
Şi moaştele din raclă şi toate cele sfinte,
Călcând fără de lege, chiar petre de morminte.
Şi turma şi gireada de rând sau boerească
Averile păgâne mergeau să inmulţească;
Acei puţini din oameni iertaţi de-a lor urgie
Erau mânaţi din urmă ca vite in robie,
Bětrâni precum şi tineri: chiar gingaşa copilă
Din braţe iubitoare râpită făr de milă
Ca jertfă era dusă la hanul uricios...
Şi vai, de-acea copilă ce-avea un chip frumos! —
Atunci Românii noştri vězênd ei şi vězênd
Că in pustiu se schimbă bogatul lor pămênt,
Ne aduceam aminte de vechiul nostru neam
Şi toţi precum un singur, sumeţ ne ridicam.
(Căci astfel e Românul: el simte multă vreme
Dureri şi asuprire păn inima îi geme,
Ear când din nepăsare odată se trezeşte
Pornirea lui grozavă nimica n'o opreşte).
Voinici şi mari in suflet şi mândri la privire
Ne conduceau la luptă căpitanii de oştire,
Boerii stau in frunte, apoi boerinaşii
Ear fruntea frunţii Domnul era din toţi ostaşii:
Ca Sfântul Gheorghe insuş când prin văsduhuri sboară
De Dumnezeu trimesul pe dimon să omoară,
Aşa mergea inainte cu lancia in mână
Viteazul Domn al ţării spre ordia păgână.

Atunce vai, de dînşii! — Nu cunoştea ragaz
Ucigětoarea armă şi paloşul viteaz
Păn implântate'n pepturi duşmane de Tatar
Ne resbuna de toată durerea şi amar.
Intregi zile de vară in groaznică urgie
Luptând cu Tătărimea, credinţă şi moşie
Scăpam din a lor ghiare: voinicii nesfîrşiţi,
De-a morţii intuneric grozav invěluiţi
Cădeau ca jertfă ţării; câmpiile 'necate
Erau in bălţi de sânge; pe riurile late
Pluteau ucise trupuri, impinse către mare
De-a apei spume numai urmate la 'ngropare.
Dar, depărtând durerea, noi lupta nu 'ncetam
Păn ce peste hotare pe duşman alungam
Ş'atunci cu biruinţă, sumeţi şi plini de fală
In ţara tătărească dând aprigă năvală
Ne resbunam de rěul de care ne-a lovit
Prin rěu mai mare incă şi incă mai cumplit.
Fugeau de noi Tatarii departe păn la Crim
Lăsând Bugiacu'n urmă ca jalnic ţintirim,
Ear noi duceam acasă din crâncenul resboiu
Robi mulţi şi roabe multe pe care'n loc de boi
Îi injugam la pluguri, să simtă in vecie
Păgânul ce'nsemnează Româna vitejie.
Şi rugi cu umilinţă nălţând lui Dumnezeu
Că n'a lăsat să peară pe drept poporul sěu,
Pe locuri de bătae zideam o mônăstire
A biruinţei noastre măreaţă pomenire!"

Aşa vorbì moş Trochin; toţi ce-l incunjurau
Cuprinşi ca de un farmec tăcênd il ascultau.
Ş'acuma când sfîrşise, ca dintr'un vis treziţi,
Priveau cu minunare bětrânul şi uimiţi.

Ear Sâncu cătră tineri acest fel a grăit:
„Ce-i drept, străbunii noştri rĕu mult au pătimit
In vremile trecute; dar acel mare rĕu
Ca toate'n astă lume avea şi bunul sĕu
Căci fală pe atunce puteai să dobândeşti,
Puteai s'arăţi in luptă vitează cine eşti,
Voinicul de mişĕlul avea deosebire,
Copiilor in urmă lăsai o pomenire
De povestit frumoasă şi dulce de cântat
Şi nu aveai osinda de a murì uitat.
De-ar fi ca'n vremea veche la luptă să ne cheme
De duşman şi de moarte eu unul nu m'aş teme
Ci oţelit in suflet aş merge la resboiu..."
Curmând atunci flĕcăii strigarĕ toţi „şi noi
Şi noi fără de frică la luptă toţi ne-am duce!"
Părintele Arghire cu dreapta făcênd cruce
Atunci aşa le zise: „Vorbiţi fără de minte!
La Maica Precurata să facem rugăminte
De mulţămiri, in suflet plecaţi şi umiliţi
Că de aceste rele a dat să fim scutiţi.
Căci dacă sûnt aceste frumoase de-ascultat
Prin ele de a trece e rĕu nemĕsurat.
Amar şi vai, de oameni când unul Dumnezeu
Din milă in mânie işi schimbă gândul sĕu!"
Şi ear işi făcù cruce; ear vornicul pornit
Respunse: „Ştiu părinte, că astfel de vorbit
E treaba preotească; in cărţi bisericeşti
Aceste vor fi scrise, dar pepturi bărbăteşti
Gândiri de vitejie le fac ca să tresară..."
(Flĕcăii a lui vorbe cu toţi cuviinţarĕ.)
Ear preotul fi zise: „Vorbeşti copilăreşte
Decât aşa dârzie, maĭ bine te-umileşte,
Te roagă şi te 'nchină la Sfântul Neculai
Să-ţi dee alte gânduri in loc de care ai!

Mai bine ca dârzia sunt rugăciuni şi post..."
(**Nevestele** cu toate de-a lui părere-au fost).
Astfel pornite vorbe mai multe ei şi-au spus.
Ear soarele pe ceruri plecând inspre apus
S'acoperì pământul cu umbre 'ntunecoase,
Tovarăşele negre a nopţii fioroase
Şi semne vestitoare că-i timp de despărţire
Ca'n somn s'aline trupul a zilei obosire.—
Mergênd spre a lor case, in gândul lor tot sună
Cuvintele de luptă din vremea cea străbună
Căci vii le stau in minte acele ce-au fost zis
Şi astfel lumina-vor noptaticul lor vis.

Miron din toţi flăcăii l'aceste nu gândea;
Uitase pe moş Trochin şi povestirea sa
Din care auzise abia câte-un cuvênt
Căci alte mai puternici umblau prin a lui gând:
Florica mult iubită era in a lui minte
Pe cale strălucită îi lumina nainte
Cu blânda ei ochire şi rumĕna ei faţă
Mai mândră decât luna când luce pintre ceaţă.
Acasă mama Safta acum nu-l aştepta
Ci'n somn trupul sĕu veşted cu dulce odihnea.
Cercă şi el să doarmă, dar grija il cuprinse
Din ce in ce mai tare cu flacăra-i aprinsa;
Ear grija e cu somnul in luptă 'nverşunată
Şi vecînic fuge unul, când altul se arată.
Prin desul intuneric Miron atunci pornì
Impins de-a grijei bolduri prin sat a rătăcì.
Picioarele il duse la casa vornicească,
Sperând a lui iubită acolo să zărească.
Şi'n gându-i soiu de soiuri de visuri işi clădeşte
Căci mintea nu socoate când inima iubeşte.

Dar casa'n intuneric adânc e cufundată
Prin care ochiu de oameni nu poate să străbată.
Tácerea e profundă; a cânilor latrare
Din vreme'n vreme numai s'aude vestitoare
La cei cu gânduri rele prin noapte trecători
Că credincioşi veghiază ai casei păzitori.
Miron lângă portiţă pe gânduri se aşează,
Apoi se scoală earăş şi pasul indreptează
Nainte făr de voie ş'ajunge obosit
La riul care curge in vale nesfirşit.
Acolo lângă moara pe apă plutitoare
Ca stafia de neagră şi infricoşătoare
Pe naltul mal se pune şi fluerul din sin
Scoţênd, la unde zice de-a dragostelor chin
Şi zice mult şi dulce de visurile sale...
Ear riul cu blând şopot urmează lunga-i cale
Şi luna'n jumêtate acuma resărită,
Priveşte peste vale cu faţa strălucită
Apoi, fugind cu grabă, prin nouri deşi pëtrunde
Şi'n ceaţa 'ntunecoasă se perde şi s'ascunde.

CÂNTUL II.

Părinţii.

Şi ear pe cer zimbirĕ trandafirie zori
Imprăştiind ai nopţii intunecoşi fiori.
Acum incet spre casă Miron se intorcea;
Pe prispă aşteptându-l, sta Safta şi torcea.
Şi plină de 'ngrijire acest fel i-a vorbit:
„Miron, in astă noapte acasă n'ai venit
In galbena ta faţă şi stinsa ta privire
Se oglindeşte jalnic adâncă pătimire.
Eşti tu lovit de-o boală ce trupul iţi slăbeşte,
Sau liniştea din suflet o grijă ţi-o goneşte?
Perîtu-ţi-au cârlanii? stĕpânul cu gând rĕu
Nu vrea să-ţi dea aceea ce este drept al tĕu;
Te-a vătămat vre unul cu vorbe-ocăritoare,
Şi mintea-ţi impovoară gândiri de resbunare?
Respunde-mi ce te-apasă prin vorbe, nu suspine
Căci sfaturi pot adesa durerile s'aline."
Miron atunci respunse bĕtrânei ingrijite:
„Nu sunt de vre o boală puterile-mi slăbite,
Nici n'au perit cârlanii, nici nu mi-a fost răpit
Aceea ce prin muncă cu drept am dobândit,
Nici vorbe-ocăritoare in suflet m'au atins:
De-o vreme 'ncoace-o jale amară m'a cuprins

Deodată făr de veste, nu ştiu ce singur vreu:
Uritul poate numai apasă peptul meu."
Bĕtrâna ingrijită, după un grabnic gând,
Cu necrezare-i zise, din capu-i clătinând:
„Făr de cuvênt uritul pe suflet nu se lasă
El vine ca urmare de-un dor ce ne apasă
Dar dorul totdeauna e patimă cumplită
Ce stric'a tinereţei podoabă strălucită."
Miron atunci la faţă mai mult se'ngălbenì
Vĕzênd c'a lui simţire bĕtrâna o gâcì,
Dar tot nimic nu spuse, căci peptul ce iubeşte
Ascunde-a lui durere şi n'o distăinueşte;
Îi zice-un glas din suflet că a iubirii lege
Un altul ce nu simte inveci n'o inţelege,
Şi că prin reci cuvinte şi făr de mângâere
Va face mai adâncă adâncă-ne durere.
De ochiul mumei insă zadarnic se ascunde
Căci ingrijirea-i dulce in suflet tot pĕtrunde.
Şi-i zis' atunci bĕtrâna, gâcind a lui gândire:
„Tu pătimeşti, copile, de-a dragostei lovire,
De-a dragostei durere, copile, eşti ajuns
Şi dorul teu ferbinte in suflet ţii ascuns.
Dar teama ţi-o alungă, şi verde imi numeşte
Copila cea aleasă ce inima-ţi doreşte
Şi dacă voiu găsì-o că-i vrednică de tine,
Că va 'nmulţì cununa de bune gospodine,
Că de părinţi de treabă copila e născută,
Şi că prin bune pilde de mic'a fost crescută,
Ca mamă iubitoare voiu binecuvênta
Pe-aceea ce ursita a vrut să fie-a ta:
Nu-i rĕu nevoia vieţii femeea s'o 'nlesnească
Părinţii cu avere când pot s'o 'mbogăţească.
Şi dacă şi frumoasă norocul vru să fie
Mai dulce inceputul e in căsătorie.

Dar mult să nu se cate la chip şi la avere
Căci frumuseţa trece de-a vremii adiere
Şi ori ce bogăţie durerea nu 'ndulceşte
Cu care-un suflet negru viaţa ne-amăreşte.
Deaceea 'ntăi de toate cumintele intreabă
De-a moştenit simţire de la părinţi de treabă,
Căci rele făr de numĕr se'ntîmpină in viaţă
Soţia ce alină cu-a inimii dulceaţă."
Miron atunci respunse cu faţa strălucită:
„O mamă, dacă jalea-mi de tine-a fost gâcită,
Să ştii că'n asta lume copilă nu e altă
La chip aşa de blândă, la cuget mai inaltă
Decât Florica, mândra pe care o iubesc
Cu care vreau a vieţii plăceri să impărţesc.
Ea-i gândul meu din minte, din pept a mea simţire
Mai mult imi preţueşte decât intreaga fire!"
Respunse lui bĕtrâna cu aerul măhnit:
„Miron, ah! cu ce vorbe auzul mi-ai lovit!
Florica e din toate copilele din sat
Din neamul cel mai mândru, mai vechiu şi mai bogat,
Ea are tată vornic ş'o zestre nesfirşită
Şi mama-i e fudulă şi inrĕutăţită.
Inveci n'a vrea aceasta s'o dee după tine,
Tu care n'ai avere decât aceste mâne.
Zadarnic bate'n peptu-ţi un suflet cu iubire,
Acesta află'n lume puţină preţuire,
Căci minte, tinereţă şi inimă bogată
Nu trag a mia parte de-o pungă indesată.
Vai, năduşă dorinţa şi chinul arzĕtor
Şi scapă-ţi tinereţa şi lungul viitor!
Ear eu o luminare am să lucrez de ceară
Ce-oiu duce-o la icoană, rugând Sfânta Fecioară
Cu vorbe şi metănii, ş'oiu da ca să cetească
Inchinăciuni ce scapă de grijă sufletească."

Precum un tênĕr arbur ce vesel inverzeşte
Se pleacă şi se 'ndoaie furtuna când vueşte,
Păn trăsnetul spre dînsul din ceruri răpezit
Sfărâmător loveşte in trunchiul inflorit:
Astfel, după 'ndoeala ce peptu-i sfîşia,
Lovit prin aste vorbe in nălucirea sa,
Miron in nesimţire cu faţa'n jos căzù
Şi noapte 'ntunecoasă in juru-i se făcù.
Şi făr de resuflare remase multă vreme
Păn peptul sĕu cu jale reincepù a geme
Şi dulcile suspinuri din inimă-i sbucnirĕ
Ş'alinătoare lacrimi din ochii sĕi pornirĕ.—
Aşa de muma blândă cu dulce ingrijit
Miron a lui ursită a plâns şi a jălit.

Ear Maria şi Sâncu naintea casei lor
Şezĕnd, puneau la cale a fetei viitor.
Pe fruntea vornicesei un nour de 'ngrijire
Urcându-se, pe gene imprăştia umbrire.
Căci vĕduva Vărvara la casa lor fusese
Şi vorbe ascuţite ca 'n treacĕt ĭi spusese
De ceea ce din chipul Floricăi au ales
Şi cum Miron a Saftei cu dînsa-i inţeles,
De rĕul care face a dragostei pornire
Când fetele n'ascultă de-a mamei sfătuire,
Şi multe săgeţi negre spre mândra vorniceasă
Ţintise vicleneşte ş'apoi se depărtase.
Ear Maria lui Sâncu remase 'n ingrijire
In minte inşirându-şi tot soiul de gândire.
Apoi pe cel din urmă din gânduri a oprit
Şi'ntoarsă către Sâncu, acest fel i-a vorbit:
„Bădică, cred că nime nu s'a 'ngrijit ca noi
Din toţi care-au fost vornici, de-a satului nevoi.

Dar capul când a obştei nevoi a săvirşit
Ca om, la ale sale el are de gândit.
Florica din copilă acum e fată mare
Şi-i vreme să gândească şi ea la măritare.
Tu, ca un bun părinte, la zestre te-ai gândit
Ear eu gospodăria ca mamă am gătit.
Deci toate's aşăzate, şi-i trebue un mire
Ca să-şi intemeeze a vieţii fericire. "
Ear Sâncu inţeleptul atunce a respuns:
„Nevastă, tu zici bine că timpul au ajuns
L'a fetei măritare cu grij'a cugeta.
Dar ce putem noi face decât a aştepta
Un mire de la sine cu dragoste să vie
Ce mândru şi cu minte pe placul ei să fie?
Ear noi, găsind că este un vrednic gospodar,
Frumos-gătita zestre să-i dăm atunci in dar
Urându-le iubire cu binecuvêntare,
Căci dintre toate-acesta e darul cel mai mare."
Ear Maria respunse: „Bădică-mi pare mie
Că nu-i destul părinţii s'aştepte ca să vie
Un mire de la sine, *lor* e să se'ngrijească.
Un gospodar de treabă ca mire să găsească.
Căci fata e copilă: nu judecă ce face,
Ades crede c'un tênĕr e bun fiindcă-i place
Şi ascultând ea numai al sufletului dor
Işi perde tinereţa şi lungul viitor.
Deaceea dar părinţii datori sûnt s'o păzească
Spre insuş al ei bine şi mult s'o sfătuească,
Ş'un mire să-i aleagă de neam şi purtări bune
Şi cu alesul tênĕr pe fată s'o cunune.
Dar nu ca să o lese in dragosti să se dee
Cu oameni făr de nume şi făr de căpĕtâie
Ce'n loc pe-a lui soţie in neam să o ridice;
In stare injosită o face ca să pice."

Ear înţeleptul Sâncu soţiei a respuns:
„Nevast'a tale vorbe cuprind ceva ascuns
Ce nu voeşti a spune; ce gând te 'nspăimântează?
Copila la vr'un tênĕr cu dragoste visează
Ce ar fi rĕu, nevrednic să ceară mâna ei?
Ori ai chitit ca mamă pe unul din flĕcăi
Ce bun ar fi şi vrednic şi care o iubeşte
Dar, neplăcênd Floricăi, pe dînsul nu-l voeşte?
Căci vre o grijă mare gândirea ţi-a schimbat:
Când fată erai încă şi eu te-am fost luat,
Păn a 'ntreba pe mamă de e cu-a sa voinţă,
Cu mult mai inainte tu mi-ai jurat credinţă.
Şi am trăit cu bine şi fără de nevoi,
Dac' ar trăi copila precum am trăit noi!"
Ear Maria îi zise: „De-a oamenilor rĕu
Nimica o copilă nu ştie 'n gândul sĕu,
Şi iubitori părinţii nu trebue s'o lese
Cu firuri inodate viaţa să-şi-o ţese.
Căci dacă se intîmplă de-o dată nimereşte
De alte ori o mie viaţa-şi incâlceşte.
Dar ce spun vorbe multe! Un mândru flĕcăuan,
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan
Din satul de alături gândeşte la peţire
Ş'a pus să me intrebe de-a noastră invoire.
El este bun, cu stare şi ştie multă carte
Noroc ar fi copila de el să aibă parte.
Dar ea, cunosc prea bine, nu are să-l primească
Căci a voit pĕcatul pe altul să iubească,
Pe-un rĕu, Miron a Saftei, sĕrman ca vai de el,
Ce nici macar nu are o vacă cu viţel,
Ce a s'o prăpădească virind'o 'ntre codaşi,
In loc de-a fi bărbatul intâiul din fruntaşi.
Dar de-a lua-o Neagu pe dînsa de mireasă,

Curênd a să ajungă să fie preoteasă,
Ş'atunce şi averea mai mult se va mărì
Şi chiar acei mai mândri din sat o vor cinstì."
Ear inţeleptul Sâncu respunse cu 'ntristare:
„Averea şi nici cartea nu's darul cel mai mare.
Căci oameni mulţi cu carte ş'avere intîlneşti
Pe care al tĕu cuget nu iartă să-i cinsteşti.
Nici trebue părinţii la alta să gândească
Când işi iubesc copila, decât s'o sfătuească
Ş'apoi s'aleagă insăşi cum zice placul sĕu
Căci sila'n cununie e cel mai groaznic rĕu.
Gătind copilei silnic un mândru viitor
Blăstĕm părinţii numai atrag pe capul lor.
Aşa voesc să fie, aşa-i a firii lege
Noi blând vom sfătuì-o, ear dînsa va alege."
Zicĕnd aceasta, Sâncu din casă a eşit.
Ear Maria remase cu gândul amărit
Şi cugetâ in sine: Cu-aceasta nu mĕ 'mpac
Căci eu cunosc ce-i lumea şi ştiu ce am să fac!

Atunci cu hotărire pe fată o chema.
Florica in livadă pe-un scăunaş şedea
Cu stativea nainte ţesĕnd sirguitor:
Şi'n timpuri regulate mişcând al ei picior,
Din iţe jumĕtate de iţe despărţind
Ş'apoi ghibaciu prin ele suveica răpezind,
Prin firuri de in albe, cu deasă impletire
Făcea să crească pânza frumoasă şi subţire.
Tot astfel gând de gânduri ţesĕnd sirguitor,
Lega in a ei minte trecut de viitor
Şi vorbe ce-auzise rostite cu iubire
Unea cu-a ei dorinţă in dulce impletire.

Ear ciscârlii şi ganguri in veselă sburare
In jur cântau pe ramuri a verei inturnare. —
Acum simţind Florica că mama o chemase,
Se despărţì indată de pânza ce lucrase
Şi părăsind livada spre casă a pornit
S'asculte ce porunce avea de implinit.
Ear Maria îi zise cu scop de incercare:
„Florică, tu laşi anii să treac' in nepăsare.
Şi mintea-ţi de copilă nu vrea ca să gândească
Că-i timp de despărţire de casa părintească
Şi că o fată mare spre-aceasta e gătită
C'un tênĕr de ea vrednic să fie insoţită.
Deaceea dar imi spune ce zice gândul tĕu,
De eşti tu hotărită să mergi dup'un flĕcău
Ce-ar fi de tine vrednic şi singur ai alege
Ca să urmezi a firii nestrămutată lege?"
Florica îi respunse cu glasul tremurând:
„Mămucă, a ta vorbă deşteapt' in mine-un gând
Ce incă nu-mi venise; dar dac' e voia ta
Atunce la aceasta deacum voiu cugeta:
Din cei ce mĕ vor cere pe-un vrednic voiu alege
Ca să urmez a firii nestrămutată lege."
Ear Maria îi zise: „In jurul tĕu priveşte
Şi vezi din toţi flĕcăii de unul te doreşte
Şi dacă-i bun şi vrednic şi după placul tĕu
Fii sigură că dînsul va fi ş'alesul meu."
Atunci privì Florica la mamă drept in faţă
Şi îi paru că vede pe ochii ei o ceaţă
Ce-acoperea gândirea acea adevĕrată.
Şi de un glas din suflet cu tain' inştiinţată
Gătita vorbă earăş in minte au ascuns
Şi'n loc, prin alte vorbe acest fel a respuns:
„Mămucă, de eri numai a mea copilărie

Am părăsit, şi astăzi imi spui de cununie.
Mai las' să treacă vremea să vie nechemat
Acel pe care soarta de soţ mi l'a păstrat,
Iubit să-mi fie 'n viaţă şi dulce iubitor,
Păzindu-mi tinereţa şi lungul viitor."
Ear Maria îi zise: „Acesta nu-i respuns
Ce dă o fată mare când vremea au ajuns.
Când fata in aceasta nu vrea să se rostească
Atunci e treaba mamei de ea să se'ngrijească.
Şi eu ca mamă bună la toate m'am gândit
Şi'n minte viitorul aşa l'am hotărit:
Din satul de alături un mândru flĕcăuan
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan,
Cu stare şi cu carte şi voie de peţire
Intreabă de a mamei ş'a fetei invoire,
Şi eu n'am stat pe gânduri ci cuviinţarea mea
Am dat, ştiind că asta va fi şi voia ta,
Ştiind că incă nime n'a indrăsnit a-ţi place
Şi ca supusă fiică, cum vreau, aşa vei face.
Deaceea te găteşte deacum de cununie
Căci cel ales de mire chiar mâni are să vie."
Precum o floricică ce gingaş se iveşte
In dulcea primavară ş'abia se desvĕleşte,
De un picior selbatic călcată pe tulpină
Se pleacă şi se frânge şi dureros suspină,
Aşa Florica blândă in mândra-i nălucire,
Călcată cu receală şi cu despreţuire
Simţi amar deodată că inima-i se stringe
Ş'a soarelui lumină din jurul ei se stinge
Şi, neştiind ce spune, ce simte şi ce face,
Cu glas slăbit respunse: „Cum vrei, aşa voiu face."
Ş'abia ducĕndu-şi trupul in casă a intrat,
Perzĕndu-se cu gândul in jale cufundat.

Ear când, de timp gonită, se depărta o oară
In locul ei o alta sosea şi mai amară,
Căci vestea care vine deodată cu urgie
Incet abia pătrunde cu 'ntreaga-i grozăvie,
Şi nu e chin pe lume mai mare şi mai crud
Decât să perzi aceea ce'nveci nu ai avut.

CANTUL III.

Copii.

Aşa se trecù zioa in jale şi durere
Păn sara venì earăş cu blândă adiere
Şi luna sus pe cerul de nori descoperit
Zimbì cu jumĕtate din chipu-i strălucit.
Florica spre livadă, impinsă de-al ei dor
Purtă inima-i plina şi capul arzĕtor,
Păşind incet nainte pe drumul luminat,
De-a arburilor umbre ici colo 'ntunecat.
Şi tot mergea nainte spre partea ceealaltă...
Acolo sta un frasin bĕtrân, cu creasta naltă,
Din virf a sale ramuri plecând inspre pămênt
Prin care cu lin freamĕt şoptea al serii vênt.
Ear gardul e acolo stricat pe jumĕtate,
Incât intinzi pe vale privirile uitate
Departe păn la riul ce curge spumegos
In care roata morii se 'nvêrte sgomotos.
L'a frasinului umbră şezuse ea ades,
Primblând a ei privire pe inverzitul şes
La nimene din lume gândirile oprind
Ci numai la a morii mişcare ascultând.
Acum de jale plină, privirea lăcrămoasă
Ţintise neclintită spre luna cea duioasă,

Părênd că o intreabă de cerul va ierta
Un suflet fără milă astfel a sfărâma.
Dar ori ce-ar scrie soarta, un suflet cât iubeşte
Speranţa nici odată deplin n'o părăseşte
Ci tot, de rĕul lumii ş'a soartei nedreptate,
Găseşte mântuire in gânduri minunate.
Şi cum clădea la visuri, îi zis' o presimţire
Că mândrul ei peaproape umbla in rătăcire,
Că trebue să vie, cu dînsul să vorbească,
Durerea cu iubitul in doue să 'mpărţească.
Miron, de dor lovite, respunde unde eşti
De ce a ta iubită nu vii să o priveşti? —
Şi eat' acum o umbră pe earbă naintează
Şi când sfîrşeşte-aceasta, Miron se'nfăţoşează.
La gardul de nuele stricat el se opreşte
Şi cu durere'n suflet pe mândra lui priveşte
Şi vrea ca să-i vorbească dar tot ce pregătise
Deodată ca prin farmec din gândul sĕu perise
Şi nu putù s'adune nici doue din cuvinte
Pe care in lungi şiruri gătis' in a lui minte.
Astfel mai multă vreme tăcênd ei au stătut
Păn mai intâi Florica aşa a inceput:
„Miron, tu vii la vreme căci multe-aveam a-ţi spune,
Cum s'au schimbat in rele gândiri ce-am avut bune.
Azi mama făr de veste la dînsa m'a chemat
Şi prin cuvinte-ascunse viclean m'a incercat
De inima-mi la tine cu dragoste gândeşte,
Căci sufletul ei mândru pe tine te ureşte.
Ş'a zis că din copilă ce-am fost, sunt fată mare,
Că vremea e sosită acum de măritare,
Că'n satul de alături un mândru flĕcăuan
Băietul Neagu, fiul părintelui Trifan,
Cu stare şi cu carte şi voie de peţire
Intreabă de a tatei ş'a mamei invoire.

Ş'a zis că-i tênĕr vrednic, că are purtări bune,
Că-i voia părintească cu el să mĕ cunune,
Că totul pentru nuntă voeşte să gătească
Căci cel ales de mire chiar mâni a să sosească.
Ear eu l'a sale vorbe nimica n'am respuns
Căci mi s'a stins lumina şi'n casă m'am ascuns
Ş'am plâns, inăduşită de patimă amară
In şir de multe ciasuri păn ear s'a făcut sară.
Atunci un glas din suflet cu dulce povestire
Mi-a zis să vin aice, s'aştept a ta sosire.
Şi stam aici cu frică şi mult te-am aşteptat
Să-mi spui cum este rĕul în bine de schimbat."
Miron de dor lovitul tăcênd o ascultă
Ş'o lacrimă pe faţă-i incet alunecă.
Ear după lungă vreme, cu glasul năduşit
Cuvintele aceste cu jale a rostit:
„Floric' a noastre stele pe cer intr'o unire
Făceau una cu alta o singură lucire.
Dar vĕd că'nduşmănite acum se depărtează
Căci nouri cruzi de ură prin ele se aşează.
Şi ochii mei cu jale au plâns intreaga zi
Căci astăzi mi-a zis mama mai mult a nu gândì
Cu dragoste la tine, că eşti de mare neam
Şi ai bogată zestre, ear eu nimic nu am;
Că bate al meu suflet zadarnic cu iubire,
Aceasta află'n lume puţină preţuire,
Căci minte, tinereţă şi inimă bogată
Nu trag a mia parte de-o pungă indesată.
Şi bine a zis mama: ei vor să te mărite
Cu altul făr de suflet, căci are bani şi vite
Şi-i ştiutor de carte—la mine nu gândesc
Mĕ au şi mai nevrednic fiindcă te iubesc.
Ear cel ales de mire chiar mâni are să vie
Şi ai să fii silită să mergi la cununie!

Remâi dar sănătoasă, Florică, de acum
Căci drumul tĕu e altul şi altul al meu drum.
Eu am să fug departe ori unde-oiu apuca,
Ori unde intîmplarea in lume m'a purta,
Pân voiu cădè odată de jale şi necaz...
Nu mai gândì la mine, Florică... bun remas!"
Aşa vorbì sĕrmanul, dar nu s'a depărtat
Ci-acoperindu-şi faţa amar a suspinat.
Ear ascultând Florica grozava lui vorbire
Acest fel îi respunse cu foc şi cu pornire:
„Miron, ce fel de vorbe acuma ai rostit
Ah! sufletul tĕu rece inveci nu m'a iubit,
Tu vrei să fugi de-aice ori unde-i apuca
Ca un străin in casa-i drept jertfă să mĕ ia,
Şi după ce-al meu suflet cu chipu-ţi s'a deprins
Şi peptul meu in flacări de dragoste-i aprins,
Vai! Remas bun, cuvêntul cel crud tu imi rosteşti
Şi vrei a ta iubită in chin s'o părăseşti!"
Miron l'aceste vorbe simţind imbărbăţire
Respuns' atunci Floricăi prin astfel de vorbire:
„In inimă, iubită, simţi tu aşa putere
A impărţì cu mine o viaţă de durere?
De mică cunoşti numai bogată 'mbelşugare
Şi nu ştii lipsa vieţii cum arde şi cum doare.
Vrei tu să schimbi părinţii, avere, nume, neam
Cu dragostea-mi din suflet, căci asta-i tot ce am?
De vrei — cu mine vino să 'mparţi al vieţii greu
Şi relele s'or duce, căci bun e Dumnezeu!"
Atunci Florica blândă cu ochiu strălucitor
Acest fel îi respunse: „Pe lume n'am alt dor
Şi nu am altă lege decât a te iubì,
Cu tine chin şi lipsă vreu tot a impărţì
Şi de-a venì străinul in faţă am să-i spun
Că nu voesc cu dînsul inveci să mĕ cunun,

Căci tu mi-eşti drag, tu singur, şi tatei i-a fi milă
N'a vrea ca să jertfească pe fiica lui cu silă.
Dar dacă n'are suflet, atunci pe amêndoi
O fugă să ne scape de chin şi de nevoi,
Atunce nu-mi mai este nimica sfânt pe lume
Că tu-mi eşti mamă, tată, avere, neam şi nume!"
Miron l'aceste vorbe de jale grămădit
Grozav pornì a plânge cu peptul năduşit
Şi ploi vărsa de lacrimi şi n'avea alinare
Căci ah, precum durerea şi bucuria doare!
Şi vrù ca să respundă, dar alta n'a putut
Decât incet a spune: „aşa trebui făcut!" —
Ear luna 'n jumĕtate pe cer se coborea...
Ca omul ce iubeşte, in nălucirea sa
Gândind l'a lui iubită ce este 'n depărtare
In minte chipul mândru cu feluri de schimbare
Il vede, ear deodată in gând cutezător
Il stringe cu dulceaţă la peptu-i arzĕtor,
Visând acea din lume mai mare fericire —
Aşa ast' dată visul se prefăcù in fire,
Şi cum stăteau iubiţii deolaltă depărtaţi,
Acum sûnt impreună cu drag imbrăţoşaţi:
Iubitul pe iubita de mijloc o cuprinse
Şi sênu-i ca zăpada la peptul sĕu il strinse,
Privire in privire ascunsă-i şi perdută
In jur intreaga fire de ei e nevĕzută,
Şi mintea fărmecată de dulce sărutare
O 'nvĕlue plăcerea c'un nour de uitare.
Ear luna coborită cărarea ei sfirşise
Şi noaptea 'ntunecoasă pe lume se lăţise,
Departe insă riul ferbea şi clocotea
Şi valuri peste valuri grozav se grămădea.

CÂNTUL IV.

Sfătuitorii.

Ear Neagu'n sat alături cu gândul la peţire
Trecù intreaga noapte in lungă nedormire,
Căci el era in voie a douazi chiar in zor
Să plece 'n sat la Sâncu ca mândru peţitor.
Abia intâia rază lucì la resărit
Incepe Neagu toate ce trebui de gătit:
Deschide-un mare sipet ce este cu lăcată
Şi scoate o cameşă frumos şi alb spălată
O 'mbracă, apoi brâul incinge lung şi lat,
Intr'însul viră punga, cuţitul mănuchiat,
Pe frunte pălăria apasă cea nouţă,
Apoi desleagă murgul şi-l pune la căruţă,
Şi'ntorsul arc de oişti virtos inţepeneşte,
A hăţului lungime mĕsoară, potriveşte
Şi fĕn pune'n căruţă, pe dînsul un suman
Alege-apoi din turmă cel mai frumos cârlan
Ce vrea in dar a-l duce, c'aşa e obiceiu
Să nu ai mână goală când vii ceva să cei.
Şi hăţuri şi biciuşcă apucă şi purcede.
Uşor şi sprinten murgul picioarele răpede
Şi fără ca stĕpânul să-i facă indemnare
Pe calea cea bătută aleargă'n fuga mare. —

Aşa căruţa mică cu umbra după ea
La resărit de soare pe câmpuri alerga.

Ear Sâncu şi nevasta pe prispa casei lor
Stând cu bĕtrânul Trochin frumos povestitor
Şi cu evlaviosul părintele Arghire,
Toţi patru impreună şedeau la sfătuire.
Şi mândra vorniceasă la sfaturi pricepută.
Acest fel işi urmează vorbirea incepută:
„Ştiut iţi e moş Trochin, ştiut Sfinţiei Tale
Că grija pe ori cine intîmpină in cale.
Tot satul este martur ce fel eu m'am purtat
Ca mamă şi soţie şi care pilde-am dat
Şi creştere copilei; ear anii au trecut
Ş'acuma fată mare Florica s'a făcut
Şi la părinţi venit'a nevoe să gândească
Că-i vreme s'o mărite şi s'o gospodărească.
Vrênd dar norocul nostru ş'a fetei bună parte
S'a arătat un mire cu stare şi cu carte
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan
Ce are purtări bune şi-i vrednic pămêntean.
Chiar azi el a să vie şi are să peţească
Cercând al fetei cuget şi voia părintească.
Ear fata ca copilă nu prea se invoeşte
Căci inima-i in taină pe alt flĕcău iubeşte
Pe-un rĕu, Miron a Saftei, sĕrman ca vai de el
Ce nici măcar nu are o vacă cu viţel,
Ci ştie numai vorbe la fete să şoptească
Şi minţi necoapte incă viclean să invĕrtească.
Ear Sâncu-i de părere că noi nu trebuim
Să facem altă treabă decât s'o sfătuim,
Ş'apoi copila insăşi s'aleagă cum a vrea
Pe cine ea va crede şi cine-i va placea.

Dar eu socot in gândumi, că-i treaba părintească
Să cate-a lor copilă să n'o nenorocească,
Căci ce-i o vreme scurtă de plâns şi de jălire,
In cumpĕnă cu 'ntreaga a vieţii fericire?
Deaceea a cunoaşte, noi am găsit cu cale
A moşului părere şi a Sfinţiei Tale,
Ce multe ştiţi din viaţă şi multe aţi vĕzut,
Ce este mai prielnic şi bine de făcut."
L'aceasta, lunga barbă cu mâna netezind
După mai multă vreme in care-ai stat gândind
Ce sfaturi trebui date, cu astfel de vorbire
Ţi-ai cuvêntat părerea evlavios Arghire:
„Cu dreptul ai zis, lele, că des intîmpinăm
Nevoi in care-i bine pe alţii să 'ntrebăm
Ce multe ştiu din viaţă şi multe au vĕzut,
Prin sfaturi să ne 'nveţe ce este de făcut.
Dar mai intăi de toate nu trebui să uităm
Că noi suntem ca oameni datori să ne 'nchinăm
Cu umilire'n suflet, ca Domnul să ne-ajute
Căci rele numai Domnul le face nevĕzute.
Deaceea este bine când grijă mare ai
Pe Sfinţii Gheorghe, Petru, Ioan şi Neculai
Şi Sfinţii toţi de frunte atunce de rugat
Căci dînşii treceri multe la Domnul au aflat.
Ear când te impresoară nevoile mai mici
Atunce te inchină la Sfinţii Mucenici
Ce's patruzeci la numĕr, şi ei vor stărui
La Domnul, de aceste curênd a te scuti.
Ear daca, precum trebui, la Sfinţi v'aţi inchinat
Cu multă cuviinţă, şi sufletu-i plecat
Să ştie-a mea părere, atunce ascultaţi
Cum socotesc in gându-mi că trebui să urmaţi:
Nu-i bună sărăcia cu patimile-i grele
Căci ea pe om indeamnă la multe fapte rele

Şi cugete viclene, şi face des pĕcate
Chiar omul bun, când poartă nevoe mare 'n spate.
In zi de serbătoare silit e să muncească
(Pĕcat de care Domnul inveci să te ferească!)
Şi multe alte rele, chiar fără voie bună,
Le face şi pĕcate mereu, mereu adună.
Ear omul care are, când trebue, munceşte
Şi'n zi de serbătoare el stă şi prânznueşte
Cum este scris in lege şi făr de pismuire
Spre cel bogat de-alături indreapt' a sa privire.
Ear clopotul când sună in zi de serbătoare
El poate să aducă colac şi luminare
Să puie la icoane şi astfel micşorează,
Pĕcatele ce'n suflet ca sarcină-i s'aşează.
Deaceea dar părinţii, vrĕnd să gospodărească
Pe fii lor, l'aceasta datori sûnt să gândească,
Căci dragostea nu ţine când n'ai cu ce trăì
Şi'mpovăraţi de grije, ca mâni, se vor urì
Acei care, ca astăzi, cu drag s'au fost iubit
Şi traiul pentru viaţă remâne amărit —
Miron n'ar fi nevrednic, dar este prea sĕrman;
Deaceea Neagu, fiul părintelui Trifan
S'a nimerit mai bine: părintele-i om sfânt:
El are oi şi vite şi pluguri şi pământ
Ş'un singur fiu, pe Neagu, cu minte şi cu carte
Şi de avere bună el a să aibă parte.
Florica măritată mai mult nu va avea
Gândire de copilă ci se va mângăia.
Miron, nici el lungi timpuri n'a fi in supĕrare
Căci azi bĕtrâna Safta a dus o luminare
De ceară la icoană ş'a dat ca să cetesc
Inchinăciuni ce scapă din chinul sufletesc."
Spuind aceste sfaturi sfirşişi a ta vorbire
Făcĕnd o cruce incă, evlavios Arghire.

Ear Trochin a sa mână pe bâţu-i răzema
Şi cu plecată frunte pe preot asculta,
Acum ridicând glasul frumos povestitor
Aşa lăsă a curge a vorbelor isvor:
„Părinte, vorbii tale prielnic rostitoare
Am dat precum se cade deplină ascultare.
De vreţi ins' a cunoaşte ş'acea ce eu gândesc
Să ştiţi că nu de astăzi in lume vieţuesc
Căci lelea vorniceasa era o copiliţă
Şi Sâncu era fraged ca gingaşa mlădiţă
Şi tu, părinte sfinte, abia erai flěcău
Pe când mě incujbase sub greul jug al sěu
Amara bětrâneţă; chiar cei mai vechi din sat
Îi ştiu ca prunci de ţiţă când ei s'au botezat.
Deaceea 'n viaţa-mi lungă prin multe am trecut
Şi ce e bun in lume şi rěu am cunoscut.
De doue ori in viaţă am fost căsătorit
Şi 'ntăia şi a doua soţie mi-a murit.
Şi din copii mândri nimic nu am ales
Căci nempăcata moarte pe toţi mi i-a cules.
Ş'am fost, schimbând, in vreme sěrmană şi bogată
Precum voì Ursita să 'nvêrte a sa roată
Şi când credeam că vecinic de rele sûnt scutit
De-un rěu mai mare incă deodat' am fost lovit,
Şi când credeam că rěul deacum mě va sfarma
Un bine făr de veste deodată me scăpa.
Intăia mea nevastă avea părinţi bogaţi,
Pe-a doua am luat-o din oameni scăpătaţi,
Şi tot acelaş bine şi tot acelaş rěu
Şi 'ntăi şi mai pe urmă găsii in drumul meu.
Deaceea ştiu că neamul, avere şi 'nrudire
Nu te 'nlesnesc in greaoa a vieţii pribegire
Căci multe sûnt in lume necazuri şi nevoi.
Precum lângă olaltă trage-o părechi de boi

Tot intr'un jug virită şi greu inaintează
Şi ţerina uscată o taie ş'o brăzdează
Păşind de o potrivă cu muncă ş'opintire,
Aşa de o potrivă cu-aceeaşi infrăţire,
Bărbatul şi femeea pe-al vieţii drum mergênd
Incet păşesc nainte nevoia impărţind.
Deaceea ar fi bine aşa să se aleagă
Ca unul şi cu altul in gând să se 'nţeleagă
De-o samă şi potrivă, ca nu la mari nevoi
Vre unul indărătnic să tragă inapoi
Şi altul inainte, ş'aşa cu amărire
Să-şi inmulţească singuri a rêului lovire.
Dar cine vre odată pe altul a pĕtruns
Şi cum să inţelegem ce'n suflet stă ascuns?
De mic pe inşi-ne fiul cu drag l'am fost păzit
Şi când vedem deodată că rĕu ne-am amăgit,
Se sfarm' al nostru suflet de jale şi de chin,
Cum am putè noi dară să ştim pe cel străin?
Deaceea bĕtrâneţa mĕ 'nvaţă a vĕ spune
Că chibzuiri de-a noastre nu's rele şi nu's bune —
Şi când să ieu aceia ce nu se ştiu iubì
Rĕu poate ca să fie şi poate bine-a fi;
Şi alţii când din lanţuri de dragoste se ieu
Ear poate fi cu bine şi poate fi cu rĕu.
Deci, dacă viitorul priveşte pe copii
Lăsaţi ca să aleagă precum o doresc ii
Căci totul tot atirnă de vecînica ursită
Precum de mai nainte odat' a fost menită,
Şi ticălos e omul in goala-i chibzuire,
Robit de a ursitei grozavă hotărire! —"
 Aşa vorbì bĕtrânul: părintele Arghire,
Şi mândra vorniceasă mirata lor privire
Spre dînsul aţintise să vadă de glumeşte
Sau dacă anii virstei il fac de rătăceşte,

Căci nu puteau pricepe asemenea cuvênt,
Ear Sâncu ţinea capul plecat inspre pământ
Acufundat in gânduri, adânc fiind uimit
De vorba inţeleaptă ce Trochin a rostit.
Aşa mai multă vreme ei toţi au stat tăcênd.
Arghire insă barba cu mâna netezind,
Gătea in a lui minte respuns cuviincios
Ş'acum voea să'nceapă cu glas evlavios,
Când eată o căruţă peaproape durul
Ş'ajunsă la portiţă deodată se opri.

Din ea băietul Neagu acuma se coboară
Luând cu el cârlanul ce pune subsuoară
Şi naintând aşează peşcheşul la pământ
Şi indreptat spre dînşii le ţine-acest cuvênt:
„Găsire bună, Sâncu şi lele vorniceasă
Şi voi ce ospeţia a strins in astă casă:
Moş Trochin şi părinte! Ia Sâncu un cârlan
Cel mai frumos din turma părintelui Trifan
Ce ţi-am adus cu mine, şi ce-am să-ţi spun, ascultă
Căci gândul meu e neted şi nu ştiu vorbă multă!"
Ear Sâncu respunzêndu-i acest fel a grăit:
„In ospetoasa-mi casă cu bine ai venit!
Şezi Neagule aice pe prispă lângă noi,
Şi'n mână ia ulciorul umplut cu vin de soiu
Şi gustă lapte, miere nevasta ce-ţi va da
In vreme ce argatul pe murg va deshăma.
Ear când a calei trudă şi foamea s'or fi dus
Atunce ne vei spune ce treabă te-au adus."
Ear Neagu îi respunse cu astă cuvêntare:
„Nu-mi spune, bade Sâncu, de vin şi de mâncare
Căci trupu-mi verde incă, la drumuri lungi deprins
Nu ştie oboseala, şi alte m'au impins

Aici in sat la tine: eu vin ca peţitor
Adus de gânduri mândre ş'al sufletului dor.
Mai dulce decât vinul de soiu şi dulcea miere
Vor fi a tale vorbe, când ceea ce voiu cere
Cuviinţând, vei da-o: adesa am vězut
Pe fiica ta cea blândă şi'n gându-mi am crezut
Că alta ca Florica nu poate ca să-mi fie
Tovarăşă iubită şi gingaşă soţie.
Deaceea drept şi verde aice am venit
Ca să cunosc de gându-mi de voi va fi primit
Căci vreau să fiu de treabă şi vrednic pămêntean
Precum a fost şi tata părintele Trifan.
Deaceea imi respundeţi şi de cuviinţaţi
Atunci şi pe Florica cu blând o intrebaţi
Şi dacă şi copila cu mine s'a 'nvoì,
(Căci altfel o nevastă inveci nu aş primì)
Atunce m'oiu intoarce şi mândri vornicei
In casă v'oiu trimete, c'aşa e obiceiu."
Aşa flěcăul Neagu la ei a cuvêntat
Şi toţi a lui cuvinte, tăcênd au ascultat.
Eăr inţeleptul Sâncu acest fel a respuns:
„Cu bucurie, Neagu, cuvêntu-ţi m'a pětruns
Ai fost in vorbă neted precum se şi cuvine
Căci omului de treabă aceasta şade bine.
Ear dacă vrei acuma respunsul meu a şti,
Cunoaşte că eu unul doresc a te primì
Ca ginere in casa-mi, şi Maria doreşte
Căci astfel ca şi mine nevasta socoteşte.
Dar nu ajunge-atâta: pe fată vom chema
Aici la noi să vie ş'apoi vom intreba
Cum singură socoate şi'n gândul ei gândeşte
Căci tatăl cel cu minte copila nu-şi sileşte
Ş'atunce către fată cuvêntul ţi-i grăì
Şi ea naintea noastră respunsul va rostì.

Deci, intră tu in casă, nevastă, şi o chiamă
Căci despre toate-aceste acum ne vom da seamă."
Astfel a zis şi Trochin din cap atunci a dat
Ş'a sa cuviinţare astfel au arătat.
Arghire insă barba cu mâna netezì
Şi nici aşa, nici altfel nu vru a se rostì.
Ea Maria de dînşii se despărţì ciudoasă
Şi, ascultând porunca, se indreptâ spre casă.

CÂNTUL V.

Ursita.

O! Musă care'n peptu-mi suflat-ai inspirare
Uşor până aice să duc a mea cântare,
Vesteşte-mi cum Ursita de oameni neaflată
Acum şi-a intors roata din calea apucată
Şi cu nestrămutare urmând a ei menire,
Prin rele a dus treaba la bună săvirşire!

Tăcênd stăteau bêtrânii pe fată aşteptând
Ear Neagu simţea peptul in ferbere sbătênd
Şi inima cu mâna puternic apăsa,
Necutezând privirea in sus a ridica.
Şi eat' acuma uşa se 'ntoarce in ţiţine
Şi Maria pe fată cu mâna ei o ţine
Ş'o duce, şi'nainte ea merge şi s'opreşte.
Florica era albă ca neaoa ce luceşte
Dar sta fără de tremur şi recea ei privire
Spre Neagu aţintise cu plină hotărire.
Ear inţeleptul Sâncu atunci aşa le-a spus:
„Nevasta pe copilă din casă au adus
Şi eată-o venită, deci Neagule vorbeşte
Cuvintele acele ce mintea-ţi socoteşte.

Ear tu Florică, vorbei lui Neagu respunzênd
Cu totul să uiţi astăzi copilărescul gând,
Ci judecând cu minte să spui a ta simţire
Căci vorba ta va face sau chin, sau fericire!"
Şi Neagu ascultându-l acest fel a vorbit:
„Florică, de la mine la voi eu am venit
Ca să-mi urmez plecarea ş'al sufletului dor
Cerêndu-te pe tine ca dornic peţitor.
Căci din intâia dată de când te-am fost vêzut
Să fii a mea soţie de bine am crezut.
Sûnt vrednic şi cu minte şi fiu de pămêntean
(Ştiut vê este neamul părintelui Trifan!)
Am invăţat şi carte şi am cu ce trăì
Şi inima imi zice că eu te voiu iubì
Cu dragoste in viaţă, deaceea imi respunde
Şi din a ta simţire nimica nu ascunde!"
Atunci Florica blândă acest fel a respuns:
„Vreau Neagule, in suflet nimic să n'am ascuns
Ci'ntregul gând a-ţi spune: ori unde ai peţì
Socot că ori ce fată cu drag s'ar invoì
A merge după tine, căci chipul têu arată
O minte pricepută ş'o inimă curată.
Dar eu a ta peţire nu pot să o primesc
Căci inima mê 'ndeamnă pe altul să iubesc:
Mi-e drag Miron a Saftei, flêcău de-aici din sat
Şi vecìnică credinţă lui singur i-am jurat.
Decât cu altul viaţa, vreau moartea s'o aleg
Aceasta-mi e simţirea şi gândul meu intreg!"
L'aceste a Floricăi cuvinte hotărite
Cu toţi stau in tăcere cu feţe impietrite.
Ear Maria, privirea ca fulgere arzênd,
Inspre copila blândă cu ură răpezind,
Acum voea asupra-i c'o ploaie de cuvinte,
Să deşerteze aprig furtuna ei din minte,

Când eat' un vuet mare deodată se lăţeşte,
S'apropie mai tare şi vine, se măreşte,
Şi doi argaţi cu spaimă spre dînşii răpeziţi
Aleargă in ogradă strigând: săriţi, săriţi!
Sai, vornice, ajută, căci apa groaznic vine
Şi moara pe dulapuri abie de se mai ţine,
Cosiţele sunt rupte, săriţi in ajutor!
Neaşteptata veste îi umple de fior
Şi gândul le preface şi alergând afară
Apucă peste câmpuri deadreptul către moară.
Tot satul intr'acolo flĕcăi, bărbaţi şi fete
Bĕtrâni, copii, neveste cu chipuri spăriete
Gonesc in fuga mare şi indĕrătul lor
A clopotului limbă suna ingrozitor.
Ear riul numai spume cu urlet furios
Vărsa a sale ape pe vadul năsipos
Grozav! şi unde malul era inalt şi mare
Isbea cu străşnicie ş'a apelor săpare
Părţi late de pământuri pe dedesubt tăea
Ş'aceste despărţite, in riu se risipea.
Şi moara'n cua şi'n colo mânată crud de valuri
Când se pleca spre-adâncuri, când se isbea de maluri
Şi scânduri desfăcute din roata sfărâmată
Prin valuri spumegoase s'ascund şi ear s'arată,
Dulapurile grele gemênd se despărţesc
Cosiţele puternici se rup şi se sdrobesc:
O singură mai ţine legată de-un par gros
Ş'aceasta a se rupe se cearcă furios.
Acuma ca s'ajute puterile-adunate
A multor braţe goale cu vinele umflate
Apucă de cosiţe şi trag in sus cu greu
Şi unii cângi şi funii aduc, ş'asvirl mereu
Să impresoare moara şi trag spre mal in sus
Ear alţii drugi puternici pe dedesubt au pus

Şi cearcă s'o ridice şi eat' incet, incet
Spre maluri o inalţă ş'o au apropiet
Ş'acuma e cu totul din apă ridicată
Şi neagră de-umezeală pe maluri aşăzată.
Abia toţi muncitorii, de truda lor cea mare
Işi uşurează peptul cu-adâncă resuflare,
Când eată lângă dînşii un mal se risipeşte
Şi sfărâmat, al apei lung clocot il măreşte
Cu dînsul vai! deodată in apă a căzut
Ş'o tênêră copilă şi nu s'a mai vĕzut!
Amar! era Florica — toţi stau incremeniţi,
Privesc in jos spre apă cu ochii rătăciţi
Dar cine va scàpa-o?... Un tênĕr se răpede
Din sus orbiş in valuri — nici el nu se mai vede!
Şi doue femei ţipă ş'aleargă desperate
Pe mal, smulgêndu-şi pĕrul, cu braţele indreptate
Spre oameni şi spre ceruri şi in genunchi căzênd
Şi Maria şi Safta gem lacrime vărsând.
Dar eată doue chipuri prin spume se ivesc
Ce's strins imbrăţoşate şi ambele trăesc.
Miron pe-a lui iubită cu braţ virtos o ţine
Şi'noată şi de maluri s'apropie şi vine
Şi funia cea lungă spre dînşii aruncată
De mâna-i bărbătească voinic e apucată.
Şi-i trag in sus şi eată-i pe maluri ridicaţi,
De apă şi de moarte iubiţii sûnt scăpaţi! —
Miron a lui iubita pe earbă o aşază;
Pe dînşii se coboară usucătoare raze
Din soare, şi lumina o arde şi orbeşte
Se pleac' a ei pleoape şi capu-i ameţeşte
Şi-l razimă de peptul acel mântuitor.
Miron spre ea priveşte cu jale şi cu dor
Şi chipul îi desmeardă şi pĕrul ei lipit
Desface şi desprinde de trupul umezit.

Bětrâni, bărbaţi, neveste, stând toţi in jurul lor
Privesc şi nu cutează să dee ajutor.
Şi ea ridică capul: viaţa-i se trezeşte
Privirile 'nviete pe dînsul le ţinteşte
Adânc până la suflet, şi braţele intinde
Spre el, ş'a sale umeri apucă şi cuprinde
Ş'apas' a sale buze cu dulce sărutare
Pe gura lui iubită in lungă 'mbrăţoşare.
Şi obştia-i intreagă pětrunsă de uimire
Ear Sâncu le grăeşte cu astfel de vorbire:
„Miron, deşi copilei viaţa eu am dat
Tu azi cu-a tale braţe de moarte-o ai scăpat
Şi ţie-ţi datoreşte mai mult decât chiar mie.
Primeşte-o dar pe viaţă ca vrednică soţie:
Părinţii impreună cu dragoste ţi-o dăm
Ş'a voastră insoţire o binecuvêntăm.
Căci Dumnezeu din ceruri a vrut să fie-aşa
S'o dobândeşti tu singur prin bărbăţia ta!"
Şi Maria in lacrimi uimită stă şi mută
Şi uit' a ei mândrie, pe fată o sărută
Cu dulce, ş'o desmeardă şi'ntinde a sa mână
Ş'atrage lângă dînsa pe Safta cea bětrână
Şi mamele-amêndoue plângênd se 'mbraţoşează.
  Ear Neagu din mulţime spre dînşii naintează
Şi mirelui aceste cuvinte le rosteşte:
„Miron, Florica astăzi mi-a spus că te iubeşte,
Că tu-i eşti drag, tu singur, şi eu in gândul meu
Din noi cine-i mai vrednic, de tu eşti, sau de's eu
Stam să měsor; acuma cunosc ce preţueşti
Şi vĕd că tu copila mai mult o vredniceşti.
Intru mulţi ani să-ţi fie! na, ici in mâna mea
Ce-ţi dau in cuget verde, o bate pe a ta
Căci vreau al tĕu prieten să fiu neprecurmat:
Când vei avè nevoe de faptă, ori de sfat

Mě vei vedea la tine, ear când al vieței greu
Te-a grămădì vre-odată, gândește-atunci că eu
Avere de la tata destul' oiu moștenì
Ce's gata la strimtoare cu tine-a impărțì."
Tot satul cuviințează vorbirea lui cu minte
Și-l laudă; de-o parte Vărvara lui Terinte
Pândește pe sub gene de-aici ce-o să mai easă
Vești restălmăcitoare ce mâni din casă'n casă
Va aduce ca 'nainte; alături insă sta
Moș Trochin care stinga pe bățu-i răzema,
Ear dreapta veștejită o ridică in sus
Și indreptat spre dînșii aceste vorbe-a spus:
„Precum de mai nainte Ursita v'a menit,
Miron și tu Florică, traiu lung și fericit!"

BALADE

Gottes ist der Occident
Gottes ist der Orient.

GŒTHE

DOMNIŢA ŞI ROBUL.[1]

I.

Pe-o vale inflorită se 'nalţă o zidire
A seculelor stinse măreaţă moştenire.
In ea domnea o doamnă frumoasă ca o zină
Cu pěrul sěu de aur, ochirea sa senină,
Bogată de avere, in suflet mai bogată,
De laude mărețe spre ceruri inălţată.
Şi de castel aproape intr'un bordeiu uitat
Şedea un rob al doamnei de griji incunjurat.
Frumos era şi tênĕr, şi'n palida lui faţă
Vedeai că pe-al sĕu suflet s'a pus o neagră ceaţă.
Vai! o simţire-ascunsă, intr'însul au aprins
Un dor fără de margini, un foc etern nestıns.

---

[1]) Subiectul acestei balade a mai fost tratat şi de D-nii *N. Gane* şi *Mihail Cornea*, după inţelegerea ce avurĕm impreună. Toate trei poesiile, purtând acelaş titlu, s'au publicat in «Convorbiri Literare». Aceasta in C. L. An. II, pag. 333, a D-lui Cornea An. III, pag. 54; ear a D-lui Gane An. VIII, pag. 234.

Cum, rob fără de drepturi, din miserul bordeiu
Spre-o doamnă prea inaltă ridici tu ochii tĕi,
Un verme-a sa privire, vr'odat' a ridicat
Spre paserea cea mândră din norul inalţat?
Când o vedea pe calu-i cu faţa ei divină
Trecênd, cum trece, sboară pe ceruri luna plină,
Sufletul sĕu cu dînsa sbura făr' incetare
Păn o 'nvĕlea în aer albastra depărtare.
Când treceau zile, veacuri şi el nu o vedea
Un soare pentru dînsul pe cer nu resărea,
Ear când cădea pe lume a nopţii grea tăcere
Pe-o jalnică vioară cânta a sa durere,
Cânta duios, puternic şi dulce inspirat
Accente dureroase, cum nu s'a mai cântat.
Frumoasă doamnă, spune, vr'odată ai gândit
La cel sĕrman, de tine de două ori robit?

II.

Sus in castel serbează in vesel' adunare
Mulţi cavaleri şi doamne o mândră serbătoare.
In sala cea străveche cu aur decorată
Petrece adunarea la masă mult bogată.
Şi sus in capul mesii şade bĕtrânul tată
Cu barba lungă, albă, de multe ierni spălată,
Cu faţa rece, aspră şi ochiul nemişcat
Precum un chip eroic in marmură sculptat.
In dreapta stă mireasa, in stinga mândrul mire
Frumos, plin de viaţă şi plin de fericire,
Dealungul se inşiră lucita adunare
Precum pe-o selbă scumpă s'inşir mărgăritare.
Şi cavalerii nobili vuind, voios petrec
Şi'n frumuseţă doamnele cu toate se intrec
Dar de mireasa mândră se simt intunecate
Cum stelele pe ceruri se şterg desluminate
Când luna străluceşte. Şi prânzul se urmează
Mai vesel, tot mai vesel şi vinul scânteează
In cupele de aur şi oară după oară
Prin sita veseliei cu grabă se strecoară.
Şi unul dintre oaspeţi, ţiind o cupă plină
Se scoală şi spre dînşii solemn el o inchină:
„Cât va 'nvia pămĕntul a soarelui lucire
Viaţa lor să fie eternă fericire!“

„Trăească!“ strigă vesel al oaspeţilor chor
Şi sala se cutremură de glasurile lor.
Bĕtrânul se ridică şi'n juru-i s'a uitat
Şi cupa spumegândă tăcut a deşertat.
Acum s'a sfîrşit prânzul: precum pe câmpuri late
Resar in multe snopuri ici, coìo flori bogate,
Aşă in sala 'ntinsă ici, colo se 'ntocmesc
De oaspeţi grupuri mândre şi vesel convorbesc.
Şi mirele spre tată: „Ce este o serbare
Când nu-i incoronată de veselă cântare?
O Doamne, intr'o noapte un rob am ascultat
Cântând aşa de dulce cum nu s'a mai cântat!...
— Să vie să ne cânte!“ — Betrânul a rostit,
De servitori mulţime in grabă s'au pornit.

III.

El intră trist şi palid, ţiind a sa vioară
In mijloc se opreşte şi ochii işi coboară.
—„Să cânţi un mândru cântec! — zice bĕtrânul tată,
Ş'acest inel de aur va fi a ta resplată!"
El ochii nu ridică, vioara incordează
Ş'un cânt din timpuri veche acuma intonează:
El cântă de-o frumoasă fecioară d'impĕrat
Inchisă de-un balaur intr'un ascuns palat
Şi cum nopţi lungi şi zile jălea mândra fecioară
Vărsând ferbinte lacrimi de soarta ei amară
Şi de-un viteaz şi nobil şi mândru Fĕt-frumos
Ce faţa ei de ânger, in sufletu-i duios
Purta pe 'ntreg pămêntul, cătând chipul iubit
Ce'n visuri il visase şi incă n'a găsit.
Şi cum il dus' o zină peste un pod de aur
Şi cum eşì in cale-i selbaticul balaur,
Cântă de crunta luptă ce groaznic s'a incins.
De 'nvingĕtorul mândru, balaurul invins
Şi de resplata dulce, ce-atunci am aşteptat
Pe mândrul şi viteazul fecior de impĕrat.—
Şi toţi tăcuţi ascultă, cuprinşi de incântare
A robului frumoasă şi gingaşă cântare,
Şi Domnul li intinde de aur un inel —
Ridică ochii robul, in jur se uită el

Şi intâlneşte 'n cale-i o jalnică privire
Ce cumpěneşte 'n viaţă ani lungi de fericire.
Atunci lung o priveşte şi noaptea il cuprinde
Şi mintea lui se perde şi ochiu-i se aprinde,
Selbatic el apucă din nou a sa vioară
Cuprins ca de un farmec acum el cântă eară
Şi cânt' un cântec straniu de-amorul cel ascuns
De care pentr'o doamnă un rob era pětruns,
Şi cântă ca prin visuri de chin şi desperare
Şi-i cântă şi o roagă să aibă indurare
Şi tremură şi cântă pětruns de-un dulce fior
Ş'o roagă şi o jură şi cere-al ei amor!
Toţi stau in neclintire pe scaune 'mpetriţi
Domniţa il priveşte cu ochii rătăciţi:
Din sěnul ei spre ceruri aşa de blând şi lin
Se'nalţă un ferbinte, un trist, un lung suspin.
Acum toţi se deşteaptă, bětrânul s'a sculat
Şi mâna sa cu furie spre rob a indreptat
Şi mirele s'aruncă, strigând cu glas grozav:
„Vai ţie! indrăsneţe şi miserabil sclav
Mori! Mori!“—şi ferul crâncen spre rob au aţintit
Dar el c'un ochiu mai mândru pe loc l'a pironit
Şi inc'odată doamna cu sufletul priveşte
Şi inima-i se umflă şi peptul sěu slăbeşte
Ş'a sufletului coarde perd dulcele acord
Şi ochiul i-se frânge, şi jos el cade mort!

OSINDITUL.

Tot orașu-i in mișcare
Mii de oameni merg și vin
Inspre poarta cea din vale
Și din vale spre castel.

Câteodată vezi doi oameni
Care 'n cale se 'ntîlnesc
Cum preschimbă trei cuvinte
Ș'apoi grabnic se despart.

Ici și colo grupuri, grupuri
De bărbați, femei, copii
Se formează, și 'ntre dînșii
Ingrijiți vorbesc incet.

Clopotele sună toate
Vuind ameninţător
Ca furtuna care muge
Când e cerul mânios.

De ce s'a trezit arama
Din puternicul ei somn,
Acest vuet e de bune
Sau de rele vestitor?

Ce s'aşteaptă, ce-a să fie
Ce 'ntîmplare a făcut
Ca să-şi lese treaba, casa
Liniştitul cetăţean?

La castel in jurul porţii
Stă poporul aşteptând:
„Nu es incă, nu es incă?"
Se intreabă nencetat.

Eată insă că se mişcă
Poarta mare de stejar
Şi in juru-i se 'nvêrteşte
In ţiţine scârţiind.

Şi din curte es acuma
In coloane aşăzaţi
Ţiind săbiile goale
Rânduri, rânduri de ostaşi.

Şi in mijlocul lor merge
Greu in lanţuri ferecat
Cu pas lin şi mândru aer
Un om tênĕr şi frumos;

Un sucman i-au pus in spate
Şi'n opinci l'au incălţat
Dar din faţa lui nobleţa
A o şterge n'au putut.

Pe-al sĕu umĕr, unduloase
Negre plete se cobor
Ş'al sĕu ochiu plin de mândrie
Străluceşte scânteios.

Lângă el cu fruntea creaţă
Şi cu ochii incruntaţi
Un om aprig la privire
Merge 'n roşu imbrăcat.

Inaintea lor un crainic
Cu un glas resunător
Indreptat cătră mulţime
Le veşteşte nencetat:

„Oameni buni, priviţi cu groază:
Acest negru ucigaş
A intins spre Domnul ţării
Făr de lege ferul sĕu!

„La peire vrù s'aducă
Ţara 'ntreagă, pe voi toţi!
Acum insă cu mormêntul
A lui faptă va plătì!

„A lui moarte să vĕ fie
Crudă pildă 'n viitor,
Astfel Domnul pedepseşte
Ucigaşi de soiul sĕu!"

— Minţi, infame, strig' acuma
Cel in lanţuri ferecat,
Ucigaş iţi e stĕpânul
Ce la moarte m'a trimis!

Am voit a mea mireasă
Ce vicleanul mi-o răpì
Şi mânjita mea onoare
Cu-al sĕu sânge să resbun.

Şi să mântuiu biata ţară
De-a sa ghiară de tiran
Şi poporului ce geme
In sclavie apăsat,

Libertate..." — dar cuvêntu-i
Nu străbate in popor
Căci cu vuet tobe, surle
Glasul sĕu inăduşesc.

Şi când tobele şi surle
Se opresc, incepe ear
Crainicul cătră mulţime
Strigând: „Oameni buni, priviţi

Acest om fapta sa neagră
Cu mormêntul va plătì,
Astfel Domnul pedepseşte
Ucigaşi de soiul sêu!"

Şi mulţimea spăimântată
Se dă 'n lături, face loc
Şi cortejul se strecoară
Dinaintea sa incet.

Mii de ochi privesc la dînsul:
„Eată-l, eată-l, l'ai vĕzut?
Cel cu plete colo 'n mijloc,
Cât de tênĕr şi frumos!"

Şi femeile ridică
Copilaşul lor in braţ:
„Vezi cel tênĕr! Ah, mormêntul
Prea curênd i s'a deschis!"

Precum riul care curge
Inspre marea spumegos
Şi curgênd, cu alte ape
Se măreşte nesfirşit,

Astfel curg fără sfirşire
De popor grămezi, grămezi
Şi cortejul inconjoară
Inspre vale alergând.

A rĕmas acum oraşul
Indĕrătul lor de mult
Abia 'n urmă să vĕd incă
A bisericilor cruci.

Inainte se intinde
Un câmp negru de mohor
Fără margini ca pustiiul.
Ca pustiul trist şi sec.

Colo 'n mijloc se inalţă
O maşină drept in sus,
Negru amenințătoare
Ca un spectru fioros.

Imprejur şi pe deasupra
Corbii sboară 'n cârduri mari,
Fâlfâind din a lor aripi
Şi din pliscuri croncănind.

Au ajuns! Tâcere-ădâncă
Pe câmpie s'a intins...
„Mergi! ii zice-un glas sinistru
Ciasul negru a sosit!

Şi un preot in veştminte
Ce-l priveşte cu ochiu blând
Inspre dînsul naintează,
Evanghelia ţiind.

Atunci el ingenunchează
Şi făcênd al crucii semn,
Cartea sfântă o sărută
Ş'apoi iute: „Vin' calău!"

Doi se vĕd acum pe scară
Cum se urcă sus, mai sus,
Inc'o treaptă şi piciorul
Eşafotul au atins,

Unul blând cum e victima
Depe-al jertfelor altar,
Altul crud, precum e tigrul
Când inhaţă prada sa.

Acel roşu intinde mâna
Spre toporul ascuţit...
Nici un pept nu mai rĕsuflă
De fiori sûnt toţi cuprinşi.

Dar ce glas acum s'aude
Prin tăcere străbătênd,
Cine strig' aşa sĕlbatic:
„Stăi, opreşte-te, calău!"

O fecioară albă, mândră
De odată a părut,
Intinzênd a sale braţe
Desperate spre şafot:

„Nu lovì! Ah, doue vieţe
Ar ucide braţul tĕu!
Nu lovì! A sa iertare
De la Domn am dobândit!

Nime'n lume decât mine
N'are-asupra-i drept mai bun
Dumnezeu din ceruri n'are
Mai bun drept: eu il iubesc!"

— Tu eşti, tu? Ce vrei aicea
Tu ce-amorul ai vêndut?
Mergi, ascunde-a ta ruşine
Imi e groaz'a te privì!

„De la mine, ah, iubite
Al tĕu ochiu nu depărta!
Te indură, te indură
De-al meu suflet pocăit!

Am vêndut a ta iubire
Dar mustrarea ş'al meu chin
Singur Dumnezeu le ştie
O, coboară ochiul tĕu!"

— Fugi din ochi-mi! Somnul vecînic
Ce-am să dorm, nu 'nvenina!
Fugi! Nu face al meu suflet
Să-l incarc cu un blăstem!

„Cătră tine, om al morții,
Eu acuma mĕ indrept,
Vezi aici a sa iertare
De la Domn am dobândit.

Liber este! Tu asupra-i
Nici un drept nu ai deacum,
Il iubesc deacum pe lume
E al meu, al meu etern!“

„Sûnt iertat! Nu vreau iertare
Dobândită cu-așa preț,
Fugi deaici, te desfatează
In măriri și bogății!

Vreau să mor, căci o viață
Pe pămênt unde ești tu,
Mii de morți cuprinde 'n sine
Eu vreau una, vin' calău!

Tu nu vrei? Cum, o muiere
Iți răpește prada ta?
Tu! nu știi s'ucizi pe unul
Ce de viață e sătul?“

Şi zicênd, el să aruncă
Spre calău şi de la brâu
El îi smulge a sa spadă
Ş'o indreaptă spre-al sĕu pept.

Ferul intră... sânge roş
Isbucneşte 'n lung vêrtej...
Jos un ţipet... pe câmpie
Fiori de moarte s'au lăţit!

DOUE ZILE.

Sara caldă şi senină
Peste lume s'a lăţit,
Sus zimbeşte luna plină.
Marea doarme liniştit.

Şi pe apa albăstrie
Intr'o luntre ei plutesc
De amor şi bucurie
Dulce el şi ea vorbesc.

Când privesc in sus la astre,
Legănându-se uşor,
Când in undele albastre
Acufundă ochii lor.

Ş'apoi ear a lor privire
Se 'ntîlneşte cu amor.
Şi un raiu de fericire
Ei cetesc in viitor.

„Doue zile, incă doue —
Zice el — şi-i fi a mea
Etern ne luceşte noue
A iubirii dulce stea!“

— Doue zile, doue incă
Zice ea — dar n'a sfirşit
Şi deodată, de o stincă
Luntrea groaznic s'a isbit.

Şi ei cad in neagra mare
Ş'amêndoi se acufund
Şi bênd undele amare,
Ei dispar adânc in fund.

El o cată, o zăreşte
Pe un val indepărtat
Şi spre dînsa se isbeşte
Şi inoată desperat.

Eată-l vine, o ajunge,
Cu al sěu puternic braţ
O răpeşte şi o smulge
Dintr'al morţii negru laţ,

Şi pe umĕr o aşează
Şi puterile îi cresc
Ş'a lui braţe mult viteaze
Valurile despărţesc.

Un moment... şi neagra moarte
In amoruri s'a schimbat!
Un moment... Amară soarte
Vai puterea l'a lăsat!

L'al sĕu pept in desperare
El o stringe cu amor
Şi'ntr'o dulce sărutare
Se ating buzele lor.

„Doue zile, doue încă..."
Glasuri triste când şi când
Mai auzi... în mare-adâncă
Se perd ele suspinând

Noaptea rece 'ntunecoasă
Greu pe lume a căzut
Marea urlă furioasă
Luna 'n nori a dispărut.

KAHÉR.[1])

Pe-o peatră mucezită, lâng'o moşche bogată,
Acoperit cu sdrenţe un cerşetor zăcea
Şi veşteda lui faţă de ani era brăzdată
Ş'a lui vedere scursă de mult acum era.

Pe drum pe lângă dînsul, cu pasuri regulate
Toţi bine credincioşii incet, tăcuţi treceau
Cu mânile pe pepturi şi frunţile plecate
Spre templul rugăciunii pios se indreptau.

Şi pasurile line loveau a sa ureche
Dar nime spre bĕtrânul privirea nu pleca
Şi nici da o pomană in mâna sa cea veche
Şi voacea lui cu jale acest fel cuvênta:

---

[1]) Kaher a domnit in Bagdad pe la anul 950 d. Ch. Istoricul Arab care a descris istoria acestui Kalif il citează ca exemplu de deşertăciunile lumii şi nestatornicia soartei.

„O! frate care intri in templul de credință
Nu trece lângă mine cu suflet nendurat!
Privește alba-mi frunte plecată de căință,
Privește cum isvorul vederii mi-a sĕcat!

„O! pune o pomană in astă veche mână,
Ce veștedă, sbircită, spre tine s'a intins
Căci ea odinioară a fost a ta stĕpână,
Ş'a 'ntregei lume frĕuri intr'însa a cuprins.

„Kalif am fost odată ş'al meu grozav renume
Pe-aripa biruinței sbura indepărtat,
Puternica mea voace cutremura o lume,
Regi și'mpĕrați la tronu-mi supuși s'au inchinat.

„Aveam o mândră față și ochi plini de scântei
Vedeai de bogăție palatul meu gemĕnd,
Copii aveam ca ângeri și multe dulci femei,
Slăvit ca și profetul eram pe acest pămĕnt.

„Dar vai! impins de-un demon, eu crud, fără de lege
A bunului meu frate, eu tronul am răpit
Şi ghiare inspre dînsul intins'am sacrilege
Şi'n a lui Allah templu pumnaru-mi l'a lovit.

„Deatunci ani făr' de numĕr trecut'au peste mine
Şi fie-ce minută un secul a ținut,
Sdrobit și orb sûnt astăzi și mortea nu mai vine
Sa 'ngroape amintirea grozavului trecut.

„O, frate! inspre mine privirile senine
Le pleacă şi nu trece cu ochiu nendurător,
Azi june eşti şi mândru, dar mâni poţi fi ca mine
Căci nime nu cunoaşte ascunsul viitor!“

Astfel gemea bĕtrânul, dar toţi cu 'nfiorare
Şoptind: Kaher! Kaher! fugeau cu grabnic pas
Ş'intrau in templul sacru să spele 'n inchinare
Aspectul cel sinistru ce'n minte le-a rĕmas!

I E Z I D.[1]

I.

„Kalife, lasă cântul, amor şi poesie,
A lui Ali resboinici te chiamă 'n bătălie
In zori de zioă mâne o crâncenă ciocnire
Va hotărî a noastră isbândă sau peire.
Deschide Alcoranul, ceteşte cuvios
Din ceruri te priveşte Profetul mânios,
Tu eşti şi braţ şi minte a Omeiazilor,
Kalife, lasă cântul şi versuri şi amor!

— Urmaţi, urmaţi cântarea poeţi, voi cântători
Pe dulcea voastră liră cântaţi al meu amor,
De sânge şi de luptă eu azi nu ştiu nu vreau

---

[1]) Iezid II Kalif in Damasc din familia Omeiazilor 720—724.

Vreau tonuri dulci s'inunde duios sufletul meu!
Şi tu, a mea iubită, divina Zuleima
Imbată al meu suflet cu blând privirea ta,
Pe gura ta mĕ lasă săruturi a culege
In astă oară incă şi mâni se va alege
Din Omeiazii mândri şi mirşavii Aliţi
Mai cu priinţă care de Allah sûnt priviţi!"

Poeţii, cântătorii, cântarea lor urmează
Căpitanii pleacă fruntea şi'ncet se depărtează...
Iezid şi Zuleima pe un bogat covor
Preschimbă intre dînşii dulci vorbe de amor,
Al sclăvei pĕrul negru ascunde despletit
C'o mantă de mătasă pe scumpul ei Iezid
Şi ochiul sĕu cel negru, duios, lăcrămător
In a lui Iezid suflet revarsă tainic fior,
C'un braţ alb ca zăpada il ţine 'mbrăţoşat
Şi gura-i il imbată cu dulce sărutat.
Iezid, când inspre dînsa perdut in fericire,
Când ear in sus spre ceruri indreapt'a sa privire
Şi'ncet din pept suspină: „O dulce Zuleima,
Eternă cum e lumea va fi iubirea mea,
Adâncă, mai adâncă decât adânca mare
Ferbinte, mai ferbinte decât arzĕndu-l soare!"
Frumoasa Zuleima voluptuos suspină
In lacrimi i se stinge a ochilor lumină
Cu braţu-i ca zăpada il stringe mai duios
Cântare-abia s'aude şoptind misterios
Un farmec se intinde... ear colo 'n depărtare
Se 'naltă 'ncet pe ceruri o rază lucitoare.

II.

O! voi, căror amorul vĕ vars'al sĕu nectar,
Acoperind a vieţii durere şi amar,
Voi, care alte doruri goniţi şi cugetare,
Scăldând intregul suflet in dulce desfătare,
O! nu uitaţi c'amorul nu-i tot in astă lume,
Că sta mai sus onoare şi patrie şi nume,
Gândiţi c'ale amorului momente-aşa divine
Trec răpede ca gândul şi'n oara care vine
Ades al soartei trăsnet, infiorător tunând,
V'aruncă in durere, in groază, in mormênt!
. . . .
Ce vuet surd s'aude viind din depărtare,
Ce zingăniri de arme, ce tropot, ce strigare?
Kalife, te deşteaptă din visul tĕu de-amor
Te 'ncunjură trădare şi sânge şi omor!
Nu-ţi prevesteşte visul că laşii căpitani
S'au dus Kalif şi suflet să-şi vênză la duşmani?
N'auzi cum vin? Apucă viteazul iatagan
Arată cine-i demnul urmaş al lui Othman...
E prea târziu! Vai ţie! La cort acum ajung
Cu lancea ascuţită ei pânzele străpung

In somn au să te prindă!... Dar nu! precum un leu
Ce'n pace, fără grija dormea 'n culcuşul sĕu,
Trezindu-se deodată, se vede 'ncunjurat
De vênători o mie cu arcul indreptat
Spre peptu-i făr' de pază, ş'o clipă 'n nemişcare
Stă — şi uimit priveşte teribila trădare,
Ş'apoi c'un muget groaznic, sĕlbatec, desperat,
Cutremurând intregul pustiu nemĕsurat,
Asupră-le s'aruncă şi vai ş'amar de cei
Pe care 'ntăi fixează teribili ochii sĕi —
Astfel după o clipă de-uimită nemişcare,
Iezid asupra lor s'aruncă cu turbare
Şi necruţat loveşte viteazu-i iatagan
In carnea mişelească a cruntului duşman,
Răreşte a trădării nemărginită gloată
Şi calcă pe cadavre şi'n sânge el inoată!
Dar vai! viteaza-i armă loveşte inzadar
Căci unde cade unul alţi doi in loc rĕsar.
Acum puternic braţu-i se pleacă şi slăbeşte
Prin răni fără de numĕr roş sângele-i sbucneşte,
Picioarele-i se moaie, el cade la pământ...
Dar spre iubita sclavă priveşte el cazênd
Şi braţele-i slăbite spre dînsa se indrept
Şi'ncet odată incă o stringe l'al sĕu pept
Şi'n ochiul ei se perde şi zice cu glas frânt:
„N'a fost om mai ferice ca mine pe pământ,
Duşmani, Allah, Profete, pe toţi eu vĕ desfid,
Voi n'aţi putut ucide amorul lui Iezid,
In paradis viaţa-mi schimbă al meu amor
In braţele iubitei voios primesc să mor!"

MERVAN.

Vêntul muge
Calul fuge
Peste câmpuri, peste văi,
Coama sboară
Foc şi pară
Străluceşte'n ochii sĕi.

„Mervan, Mervan iubite, ah! groaza mĕ săgeată
Nu vezi in urma noastră Eunuchii mii de mii?
Ca de-o semênţă neagră câmpia-i presurată
Trimişi sûnt să ne prindă d'Emirul, morţi sau vii!

— Fatime, blândă floare, florii tĕi alungă,
Inaltul ne protege Profet a lui Allah.

Nu este cal in lume ce ar putè s'ajungă
Fugaru-mi ce se trage din mândrul Abdallah!"

El zice, puncturi negre se perd in depărtare
Precum a nopţii umbre se perd in zori de zi
Şi fug, şi inainte se 'ntinde ca o mare
Nemărginit pustiul cât ochii pot zărì. —

Vêntul muge
Calul fuge
Pe pustiul cel intins
Coama sboară
Foc şi pară
Es din ochiul sĕu aprins.

„Mervan, Mervan iubite, nu vezi colo in zare
Spre noi cum se răpede un tigru incruntat
Şi jur in jur pustiuri... nu e nici o scăpare
Aice sub năsipuri mormêntul ne-i săpat!

— Zadarnic o, Fatime, de spaimă eşti cuprinsă,
De-un braţ eşti apărată vênjos şi bărbătesc
Ş'o spadă ţin in mână ce'nveci n'a fi invinsă
Cât va privì cu milă spre noi un ochiu ceresc."

El zice, inspre fiară fugarul sĕu porneşte
Şi'n gura-i spumegândă el spad'a implântat.
Un muget de durere... roş sângele sbucneşte,
Fugarul peste fiară lung sborul şi-a urmat. —

Valuri groase
Năsipoase
Tai' al calului picior
Ear din soare
Arzĕtoare
De foc raze se cobor.

„Mervan, Mervan iubite, ah! sufletul meu arde
Eu simt in pept al setei jăraticul aprins,
De ce vrăşmaş Profetul n'a vrut ca să am parte
Să ard in inchisoare de-amorul meu nestins!

— Profetul mica earbă nu vrea să vestejească
Ci grabnic îi trimete un nor recoritor
Şi ţie, cea mai mândră din flori, să nu tânjească,
Nu-ţi va trimete cerul un recoros isvor?"

El zice, şi aproape ca prin minuni resare
In mijloc de pustiuri raiu dulce, inflorit
Cu recoroasă apă, cu flori mirositoare,
Cu fructe aurite, cu arburi de umbrit.

Recorite
Liniştite
Trec trei umbre-acum in sbor
Dar se 'ntinde
Mai ferbinte
Vênt grozav şi arzĕtor.

„Morvan, dece sĕlbatic priveşti in jur de tine,
Dece in a ta faţă tot sângele e 'nchegat,
Dece-ţi tremură braţul când toate au mers bine
Acum când de primejdii Profetul ne-a scăpat?

— Fatime, vai! iubită, nu simţi, cu grea suflare
Pămêntul cum incinge selbatecul Samun,
Nu vezi cel munte negru cum vine 'n alergare
S'acopere pustiul... Profete drept şi bun!"

El zice, peste lume o noapte se coboară:
Cel munte groaznic, negru ce-ajunge pân 'n nor
Aproape-i, mai aproape, selbatic mii de fiare
Din somn trezesc pustiul cu strigătele lor.

Şi vâjie şi tună, se 'nalţă, se cufundă
Pustiu, pămênt şi ceruri in una s'au unit;
Zadarnic cată ochiul prin noapte să pĕtrundă
Profetul a sa frunte in cer a increţit!...

DON RAMIRO.[1]

DIN HEINE

„Dona Clara, Dona Clara,
Mult iubită de-atâţi ani,
Tu voeşti a mea peire
O voeşti neindurat!

„Dona Clara, Dona Clara,
Dulce este-al vieţii dar
Grozav insă e adâncul,
Intunericul mormênt.

„Dona Clara, saltă vesel
Mâni Fernando al teu mire
La altar te va conduce,
Tu la nuntă nu mĕ chemi?

---

[1]) Poesia originală este nerimată.

— Don Ramiro, Don Ramiro,
Mult amar iţi e cuvêntul
Mai amar decât ursita
Care ride de-al meu dor.

— Don Ramiro, Don Ramiro
Scutură-te de-al tĕu chin,
Pe pământ sûnt fete multe
Dumnezeu ne-a despărţit,

— Don Ramiro, ce-atâţi Mauri
Ai invins cu vitejie,
Azi pe tine te invinge —
Mâni la nuntă te invit!

„Dona Clara, Dona Clara
Dar, o jur, dar, am să vin
Şi voesc să joc cu tine
Noapte bună — mâne vin!

— Noapte bună! — Şi fereastra
Se inchide, jos Ramiro
Impetrit stă multă vreme
Păn' in noapte dispărù.

Insfirşit din lunga luptă
Zioa ese 'nvingĕtoare
Şi Toledo se arată
Ca un câmp intins de flori.

Edificiuri şi palaturi
Scânteiază inspre soare
Ş'a bisericelor virfuri
Aurite strălucesc.

Cum s'aude-un roiu de-albine
Astfel clopotele sună
Şi din templele pioase
Se inalţă rugăciuni.

Dar priveşte, dar priveşte
Cum colo din cea capelă
Curge, curge 'n valuri dese
O mulţime de popor,

Cavaleri, frumoase doamne,
Domni de curte strălucind;
Voios clopotul vueşte
Orga sună maiestos.

Şi in mijlocul mulţimii,
Cunjuraţi de-adânc respect,
Cu pas lin merg insoţiţii
Dona Clara, Don Fernand.

Şi mulţimea îi petrece
Păn' l'al mirelui palat
Unde nunta se serbează
După usul cel străvechiu.

Prânz bogat şi joc de arme
  Se urmează 'n veselie,
Grabnic, vesel timpul trece
  Păn ce noaptea a căzut.

Şi la joc colo in sală
  Oaspeţii s'adună toţi
Şi se vĕd de vii lumine
  A lor haine scânteiind.

Mirele şi cu mireasa
  Dona Clara, Don Fernando
Şed pe scaune 'nălţate
  Şi preschimbă dulci vorbiri.

Şi'mprejur se mişcă vesel
  Ale oaspeţilor valuri,
Instrumentele resună
  Şi trompetele trăsnesc.

„Pentru ce, frumoasă doamnă
  Se indreaptă ochii tĕi
Incolo spre colţul salei?
  Cu mirare-o 'ntrebă el.

Cum, nu vezi tu, Don Fernando
  Pe-acel om in mantă neagră?
Cavalerul blând respunde:
  „E o umbră, scumpa mea!“

Umbra insă, eată vine
  Şi era un om in mantă,
Sângele din Clara ferbe
  Pe Ramiro cunoscênd.

Acum insă jocu 'ncepe,
  Jucătorii se 'nvêrtesc
Cu beţie 'n cerc selbatic
  Şi pămêntul geme greu.

„Cu plăcere, don Ramiro
  Voiu să te urmez la joc
Dar in astă mantă neagră
  N'ar fi trebuit să vii.

Şi Ramiro o fixează
  Cu ochi mari străpungĕtori
Şi o stringe, şi-i respunde
  „Tu la nuntă m'ai chemat!"

Şi in jocul cel selbatic
  Se aruncă amêndoi,
Instrumentele resună
  Şi trompetele trăsnesc.

„Faţa ta e ca omĕtul,
  Clara zice tremurând,
„Tu m'ai invitat la nuntă"
  Sec resună glasul sĕu.

„Mânele-ţi sûnt reci ca ghiaţa
  Clara-i zice ingrozită,
„Tu m'ai invitat la nuntă..."
  Şi'n vêrtejuri ei se perd.

„Lasă, lasă-mĕ, Ramiro
  Suflul tĕu e de cadavru!"
Ear cuvêntul cel sinistru:
  — Tu la nuntă m'ai chemat! —

Arde, fumegă pămêntul,
  Vesel musica resună
Ca in cercuri fărmecate
  Toţi in sală se 'nvêrtesc.

„Lasă, lasă-mĕ, Ramiro"
  In grămad' un glas suspină,
Don Ramiro tot respunde:
  — Tu la nuntă m'ai chemat! —

Atunci dară, mergi cu Domnul!
  Clara strigă cu 'nfiorare:
Abia zise şi indată
  Don Ramiro dispărù.

Clara cade... fiori in suflet...
  Noaptea rece o cuprinde
Leşinul cu sine-o trage
  In imperiul sĕu obscur.

Insfirşit negura piere,
  Insfirşit deschide ochii
Dar din nou acum mirarea
  Îi inchide ochii sĕi.

De când jocul incepuse
  Scaunul n'a părăsit
Şi ea şede lângă mire
  Care-i zice turburat:

„Dece faţa ta e albă,
  Ochiul tĕu intunecat?"
—Şi Ramiro... Clara geme,
  Şi o groaz'ei leagă limba.

Dar cu fruntea increţită
  Zice el: „Nu căuta
S'auzi veste sângeroasă:
  Azi Ramiro a murit!"

POESII LIRICE

. . . . . . ascoltate in rime sparse il suono.
Di quei sospiri, ond'io nudriva il core
In sul mio primo giovenil errore
Quand' era in parte altr'huom da quel ch'i' sono.

PETRARCA.

DOUE VIEȚE.

Doue vieţe omul mĕsoară
  Cât timp urmează cărarea lui,
Una in lumea cea din afară
  Alta'n adâncul sufletului.

Cea din afară blândă, senină
  Mi-a dăruit-o al meu destin
Dar cea din suflet de lupte plină
  De griji amare şi negru chin.

Precum sĕrmanul făr de vedere
  Ce lume, oameni vĕzù in vis,
Când se deşteaptă simte'n durere
  Noaptea ce-apasă ochiu-i deschis;

Sau cum a mării puternici valuri
  Adânc din funduri s'asvirl spumând
Ş'apoi sfărmate de nalte maluri
  Earăş in mare recad gemênd;

Aşa din mine visuri frumoase,
  Aspirări mândre sumeţ pornesc
In curênd însă neputincioase
  De-a lumii prosă crud se sdrobesc.

Nimic de-aceste nu ştie însă
  Vêrtejul lumii nepăsător,
Jalnice cânturi, lacrimi ascunse
  Singuri sunt triştii marturii lor.

PRIGONIRE.

Prigonire 'nverşunată
Ah! ca mine niciodată
Om pe lume n'a simţit
De-un chip mândru şi iubit.

De m'afund in cugetare
Inainte imi apare —
Nesfirşit il vĕd in gând
Cum suride dulce, blând;

De me primblu prin grădine
Eu il vĕd in jur de mine
Printre stele, printre nori
Şi prin aer şi prin flori,

De ieu cartea, pe-ori ce pagini
Vèd aceleaşi dulci imagini
Ear de scriu, eu scriu cu dor
Numai versuri de amor.

Şi când noaptea se coboară
Ş'a mea minte impresoară
Eu vĕd ear acel surîs
Zioa 'n visuri, noaptea 'n vis.

Chipul, ştiu, e nălucire,
E părere, amăgire —
Insă este o părere
Ah! şi dulcea mea durere?

LA PÊRĂU.

Dece copilă dulce, cufunzi a ta privire
In limpedele unde a cestui lin pêrău,
Te uiţi făr incetare, perdută in gândire
Cum apa cristalină oglindă chipul têu?

La mine ah, te uită, in ochiul meu priveşte,
Ceteşte'n al meu suflet ce arde de amor
Şi vezi adânc intr'însul cum lin el oglindeşte
Imaginea ta dulce de mii şi mii de ori.

Pêrăul curge, curge şi unda-i nu s'opreşte
In care dinioarea tu chipul ţi-ai vêzut
Şi apa trecêtoare in taină te-amăgeşte
Dintr'însa chipu-ţi dulce in grabă s'a perdut,

Dar sufletu-mi statornic etern nu va mai şterge
Imaginea frumoasă ce'ntr'însul s'a oprit
Şi anii ce se schimbă şi timpul ce tot merge
Din el nu pot s'alunge un chip aşa iubit.

CÂTE VERSURI...

Câte versuri de amor
Eu am scris pětruns de dor
N'aş vra'n lume ca să sboare —
Lumea-i prea nesimţitoare.
Aş vra, una să le ştie,
Numai una, dragă mie
Şi când singuri noi vom sta
Să le cânte draga mea
S'ascult glasul ce iubesc
Ş'ascultând să o privesc.

JURĂMÊNT.

E destul! Prea multe chinuri
  Şi dureri am suferit
De mult plâns şi de suspinuri
  Sufletu-mi e amărit.

E destul! Deacum nainte
  Eu deplin me hotăresc
Să n'o mai vĕd niciodată,
  Niciodată să-i vorbesc.

Ca să fiu mai sigur incă
  C'oiu ţinea acest cuvênt
In secret, in mine insu-mi
  Jur un sacru jurămênt.

Jur!... Vai mie! Eat'o vine
  Singură in calea' mea
Am să fug... dar ce·mĕ ţine
  De nu pot fugì de ea?

Am sa mai cerc inc'odată
  Poate astăzi m'a privì
Cu amor ş'a sale buze
  Cu blândeţă-mi vor zimbì.

RESPUNS.

Astăzi, dragă, spune-mi mie,
  Tu ce-atâta eu iubesc,
Vrei ca dulcea mea soţie
  Să visăm un vis ceresc,
Spune-mi, asta o vrei tu?
Ea zimbind respunse: *Nu!*

Cum, tu vrei ca în durere
  Şi etern muncit de chin
Viaţa mea să fie fiere,
  Fiere-amară şi venin,
Spune-mi, asta-i voea ta?
Ea zimbind respunse: *Da!*

Nu, nu este cu putinţă
  La ce spui nu te gândeşti,
Asta nu-i a ta voinţă
  Mult iubită, tu glumeşti!
Nu-i aşa, respunde-mi tu?
Insă ea zimbind, tăcù.

AUR ŞI ARGINT.

Spui că tăcerea este de aur
Cuvêntul insă ar fi de-argint,
Mi-ai dat, iubită, grămezi de aur
O! dă-mi odată un dram de-argint!

O RAZĂ DE AMOR.

Precum pe bolta intunecată
Un moment singur luna s'arată
  Ş'apoi dispare earăş in nor,
Dacă in ochiu-ţi mândru şi rece
Un moment singur tainic ar trece
  Numai o rază dulce de-amor,

Acea privire atât de dragă
Aş duce-o 'n gându-mi o viaţă 'ntreagă,
  Impins ori unde de-al meu destin,
Mi-ar părea lumea verde grădină
Şi cerul negru, făr de lumină,
  Etern albastru, etern senin.

Atuncea singur cu-a mea gândire,
In mii de visuri de fericire
Şi zi şi noapte m'aş adâncì
Şi ah! din peptu-mi cu inspirare
Ar eşì dulce aşa cântare
Cum n'a fost încă şi n'ar mai fi!

IDEALUL MEU.

Des in anii de junie
  Când pluteam din val in val
Intr'o dulce reverie,
  Imi cream un ideal.

Şi o faţ' aşa frumoasă
  Pĕr de ânger blond îi dam
C'o ochire mult duioasă
Dulce il impodobeam

Şi-i dam cel mai dulce nume
  De femee, ce iubesc
Şi gândeam: in astă lume
  Voiu putea să te găsesc? —

Insă anii se strecoară
  Lin mě suiu pe-al vieţii deal
Şi din gându-mi pere, sboară
  Al meu dulce ideal.

Şi in calea mea senină
  Intr'o zi te-am intîlnit
Şi imaginea divină
  Viu in gând mi-a revenit.

Şi o faţ' aşa frumoasă,
  Pěr de ânger, blond aveai,
C'o ochire mult duioasă
  Imprejurul tĕu priveai.

Şi aveai acelaş nume
  De femee, ce iubesc
Ş'am gândit: in astă lume
  Insfirşit eu te găsesc!

Ş'o vapaie de iubire
  Vai! In peptu-mi s'a aprins
Şi spre tine cu grăbire
  Al meu braţ il am intins

Şi ţi-am spus: Ah! vin' la mine
  Chip de ânger adorat
Vino grabnic, căci la tine
  Ani intregi eu am visitat!

Insă tu făr' indurare
  Privişi braţul meu intins
Şi c'o crudă nepasare
  Rece 'nlături l'ai impins

Şi mi-ai spus: ce-mi pasă mie
  D'idealul ce-ai visat
In nebuna ta junie!...
  Şi din drum te-ai depărtat.—

Şi ear anii se strecoară
  Greu me urc pe-al vieţii deal
Dar din gându-mi nu mai sboară
  Un chip dulce şi fatal.

IN DULCEA LUNĂ MAI.

In dulcea lună Mai când earba'n câmp resare
Şi vesel de plăcere tot sufletul tresare,
Eu singur in mâhnire, in suferinţi şi chin
Vărs lacrimi de durere şi mult amar suspin.

In dulcea lună Mai când tainic luna plină
Şi mii de mii de stele pămêntul insenină
Pe cerul vieţii mele s'adună negri nori
Ce'ntunec' al meu suflet şi-l umplu de fiori.

In dulcea lună Mai când păserile cântă
Şi armonii divine natura toat' incântă
In mine-un glas de jale se plânge desperat
Ca viscolul de earnă ce urlă 'nfricoşat.

In dulcea lună Mai când dulci şi calde raze
Din soare se coboară şi totul inviază
Eu palid, in tăcere, plec fruntea la pămênt
Şi'ndrept a mele gânduri spre recele mormênt.

DURERE.

Era atât de frumoasă
  Ş'aşa dulce imi vorbea,
Cu ochirea sa duioasă
  Păn' in suflet mě privea.

Şi cu mintea 'n rătăcire
  Eu la dînsa mě uitam
Ş'un vis lung de fericire
  Lângă dînsa eu visam.

Intr'o sară 'ntunecoasă
  Ah! i-am spus cât o iubesc,
Cum o viaţă 'nveci frumoasă
  Eu in ochiul sěu cetesc.

Deatunci gura-i surizêndă
  Deatunci nu mi-a mai vorbit
Şi ochirea sa cea blândă
  Crud şi rece m'a privit.

Şi deatunci durere-amară
  Ce mě arde ca un foc,
Duc cu mine 'n ori ce ţară,
  Duc cu mine 'n ori ce loc.

Şi cu mine ori şi unde
  Am s'o duc pe-acest pămênt
Pân' cu mine-o voiu ascunde
  In adâncul meu mormênt.

SENIN ŞI FURTUNĂ.

Noaptea profundă
In ea cufundă
Pământul june, reinflorit,

Bolta senină
Blândă lumină
Varsă din sânul său aurit.

Şi totul tace
Divină pace
Peste natură domneşte lin,

Dar o furtună
Geme şi tună
In al meu suflet sdrobit de chin.

Ah! Nici o rază
Nu luminează
Noaptea profundă ce m'a cuprins,

Inima-i ruptă
De lunga luptă
Ce-amor și ură crud au incins!

ADIO LA ***

Odată când plecam spre tine
  Mic orăşel in vale-ascuns
De câte 'nchipuiri senine
  Voiosu-mi gând era pĕtruns,

In indoeală şi dorinţă,
  Perdut in visuri, eu pluteam
Şi la porniri cu ce căinţă,
  La revedere iţi spuneam!

O! leagăn dulce de durere
  Mic orăşel in văi retras,
Azi nu-ţi mai spun la revedere
  Străin etern tu mi-ai remas

Şi indoeală şi dorinţă
  Acuma ah! s'au prefăcut
Intr'o prea sigură ştiinţă
  C'etern să aflu n'aş fi vrut.

Adio dar oraş şi casă
  Ce crud amorul mi-aţi plătit
Şi tu imagine frumoasă...
  Adio tot ce am iubit!

ORLOGIUL.

In noapte-adâncă şi in tăcere
  Stau prins in luptă cu al meu dor
Il svirl departe, dar cu putere
  El se intoarce invingĕtor.

Nime nu ştie ce chin mĕ arde,
  Ce griji frămêntă aprinsu-mi gând
Orlogiul singur din ceea parte
  Resună jalnic din când, in când...

Orlogiu jalnic, cine eşti oare?
  Ah! eşti amicul ce mĕ iubeşti,
Tu vii a-mi face dulcea 'ntrebare:
  Sĕrmane bolnav, cum te găseşti?

A D I O.

Adio frumoase bucle, adio amor ferbinte,
Eu mĕ despart de tine
Cu sufletul sdrobit,
Cu mai puţin amor, dar cu mai multă minte
Un altul decât mine
Va fi mai fericit!

IN ZADAR.

Patriæ quis exsul
Se quoque fugit?
Horatius.

Peste munţi şi peste mare
Fug, alerg neincetat
Ca să aflu alinare
Pentru sufletu-mi sfărmat.

Insă vai! In ţări străine
In zadar scăpare vreu,
Căci ori unde-oiu fi, pe mine
Eu cu mine mě tot ieu.

DOR.

O! voi pe care-amorul
  Cu focu-i v'a muncit,
Voi singuri ştiţi cum dorul
  Te arde de cumplit.

Iubita e departe
  De peptul meu aprins
Şi sufletul meu arde
  De dor, de foc nestins.

Zadarnic peptu-mi plânge
  Adânc suferitor,
Ah! Dorul nu se stinge
  In lacrime de dor.

O! voi pe care-amorul
Cu focu-i v'a muncit
Voi singuri ştiţi cum dorul
Te arde de cumplit!

NEPĂSARE.

Marea geme şi vueşte
  Şi s'asvirle 'n sus şi 'n jos
Cerul tună şi trăsneşte
  Vêntul urlă fioros.

Vasul fraged se despică
  Valuri negre-l invĕlesc
Când spre nuori il ridică
  Când in funduri il isbesc.

Şi pe vas in desperare
  Toţi aleargă nesfirşit
Nicăiri nu vĕd scăpare
  Groaza morţii i-a lovit,

Şi ochiri şi braţe mute
  Ridic spre mântuitor
Să se 'ndure să-i ajute
  Cu cerescu-i ajutor.

Singur, fără de mişcare
  De catarg stau răzemat
Şi privesc cu nepăsare
  Oceanul intartat,

Căci puţin imi face mie
  Dacă marea m'a 'ngropa
Sau de inima-mi pustie
  Pe pământ voiu mai purta.

ANI INTREGI...

Ani intregi de fericire
Ah! aş da cu mulţămire
  Ca din chinul greu
Ce mě sfăşie şi arde
Să străport a mia parte
  In sufletul těu!

Dar aş da viaţă, nume,
Partea mea din astă lume
  Şi din paradis,
Inc'odată sà-mi vorbească
A ta gură ângerească
  Cu dulce suris!

NEHOTĂRIRE.

Inima mi se sdrobeşte,
  Capu-mi este greu,
Mintea mea se rătăceşte
  Ah! Nu ştiu ce vreu!

Aş voì ca niciodată
  Să n'o mai zăresc,
Intr'o ţară depărtată
  Singur să trăesc —
Ş'aş voì făr' incetare
  Să privesc la ea
Şi'ntr'o dulce contemplare
  Să 'mbăt mintea mea.

Aş vrea chinul ce m'apasă
  Nici să-l fi gâcit
Şi să creadă că nu-mi pasă
  De nu sûnt iubit —
Ş'aş vrea să şoptească jalnic
  La urechea sa
Zi şi noapte un glas tainic
  De durerea mea.

Aş vrea ca o grea căinţă
  Al vieţii dar
Să il schimbe 'n suferinţă
  Şi in chin amar —
Ş'aş voì a sa viaţă
  Să se scurgă lin,
Să-i suridă fără ceaţă
  Cerul tot senin.

Inima mi se sdrobeşte
  Capu-mi este greu
Mintea mea se rătăceşte
  Ah! nu ştiu ce vreu!

LÂNGĂ MAREA.

Pe o stâncă lângă mare
Singur stau in depărtare
De al meu amor
Şi ochirea mea cuprinde
Oceanul ce se'ntinde
Păn' departe'n nori.

Ori şi unde peste mare
Pintre valuri imi apare
Chipul sĕu iubit,
Ş'a sa gură imi vorbeşte
Şi la mine tot priveşte
Ochiu-i nesfirşit.

Dar in cruda sa privire
Vai! Nu vĕd compătimire
  Şi nu vĕd amor
Şi cuvêntul seu e rece
Şi prin sufletul meu trece
  Un grozav fior.

Şi privesc, privesc la mare
Şi mĕ'ntreb ce e mai mare,
  Ce e mai profund,
Chinul greu ce mĕ cuprinde
Sau e marea ce se'ntinde,
  Marea fără fund?

CÂND O VEDEAM...

Când o vedeam părea că vĕd un ânger
Cum s'arătase in visurile mele,

Când imi vorbea suna aşa de dulce
Ca rugăciunea in ciasurile grele.

Ear când deodată rece m'a privit
Perdut şi singur in lume m'am trezit.

O DORINŢĂ.

Pentru ce cu chinu 'n mine
  Pe pământ mai rătăcesc,
Ce dorinţă mĕ reţine
  Chin, viaţă să sfirşesc ?

Cu o singură lovire
  Al meu chin aş alina
De durere, de iubire
  Tot deodată aş scăpa !

Ah! eu ştiu ce mĕ opreşte
  Toate, toate-a nu sfirşì
Ce dorinţă mĕ sileşte
  Pe pământ a rătăcì:

Aş vrea s'o mai văd odată,
  Aş vrea s'o văd dormind,
Ochiul său să nu mai poată
  Să m'ucidă crud privind,

Să nu poată să-mi vorbească
  Cu-acel ton nepăsător
Ce-a făcut să se 'ngrozească
  Al meu suflet simţitor.

Atunci ochiu-mi să se 'ncline
  Spre frumosu-i chip visând
Şi să cred c'atunci de mine
  Ea visează suspinând,

Să mă perd intr'o privire
  Lungă, lungă de amor,
Sa mă 'mbăt de fericire
  Şi atunci abie să mor.

PENTRU CE CU INTRISTARE...

Pentru ce cu intristare
  Plângi frumosul tĕu trecut?
Fericiri făr' de schimbare
  Pe pământ s'au mai vĕzut?

Sùnt lumini făr' de umbrire,
  Este rosă fără spin,
Dulce vis făr' de trezire,
  E amor fără de chin?

PRESIMŢIRE.

Azi priveşti cu mulţămire, cu triumf şi ironie
Ş'al tĕu cuget nu te mustră c'ai sdrobit a mea junie.
Insă vai! Imi zice tainic un glas rĕu prevestitor
Că şi tu păşeşti ca mine spre un jalnic viitor.
Precum eu odinioară tu goneşti un ideal
Ce-ţi va coperì junia cu-al durerii negru val;
O sinistră presimţire al meu suflet a pĕtruns
Ce-mi arată 'ntr'o oglindă viitorul tĕu ascuns:
Eu vĕd faţa ta frumoasă, rumĕnă şi inflorită
De dureri şi suferinţe ca zăpada inălbită,
Vĕd din ochi-ţi care mândru azi in jurul lor privesc
Cum ferbinţi, amare lacrimi in torente isvoresc,
Vĕd frumosul pĕr de aur lin in bucle aşăzat
Cum pe sênu-ţi alb şi fraged cade'n valuri turburat,
Şi din sênu-ţi ce se mişcă pe-ale visurilor unde
Vĕd sbucnind cu violenţă gemeri şi oftări profunde.

Dar zardarnic te vei plânge şi vei geme inzadar
Căci nimic, nimic in lume n'a să curme-al tĕu amar
Şi atunci in desperare, plecând fruntea spre pămênt,
Eu te ved gândind la mine şi la jalnicul meu cânt.
Dar atunci eu n'oiu suride cu triumf şi ironie
Ci c'o lacrimă de jale voiu deplânge-a ta junie.

UN TOPORAŞ.

Cufundat in suvenire
  Pe câmp verde mĕ primblam
Şi cu trista mea gândire
  In trecut mĕ intorceam.

Cum la chinurile-amare
  Din trecut mergeam gândind,
Pintre earb' o mică floare
  Vĕzui vesel resărind.

Şi perdut in cugetare
  Toporaşul am sdrobit,
Dar deodată cu 'ntristare
  L'am cules şi l'am privit:

Toporaş sermană floare
  Spune, cum ai meritat
Aşa tênĕr in picioare
  Fără mil' a fi călcat?

L'al meu pept, floare uscată
  Deacum afl'un adăpost
Căci ca tine sfărămată
  A mea inimă a fost:

Zimbea veselă şi jună
  Viaţa dulce când perdù,
Cu-a mea inimă 'mpreună
  Biată floare, plângi şi tu!

MELANCOLIE.

Când se deşteaptă in dimineaţă
Natura vesel spre nouă viaţă,
Auroră mândră ce-mi aduci mie? —
Melancolie.

Ce simt când sara luna zimbeşte,
Paserea 'n creangă blând ciripeşte
Ear printre frunze vêntul adie? —
Melancolie.

Şi când in noaptea intunecată
Ascult cu fruntea in jos plecată
Cum bate jalnic oara târzie?
Melancolie,

Râpit de-a lumii valuri mişcate
Din a mea tristă singurătate
Ce simt cu dênsa in veselie? —
Melancolie.

Ori când, ori unde, făr incetare
In al meu suflet ce isolare!
Etern cu tine, dulce soţie,
Melancolie!

CĂTRĂ O COPILĂ.

Al tĕu zimbet de blândeţă ş'al tĕu ochiu plin de iubire.
  Cu atâta duioşie inspre mine nu 'ndrepta
Căci o inimă sdrobită de o neagră amintire
  Raza dulce a speranţei n'o mai poate 'nsenina.

Precum mica ciocârlie intr'o zi de primăvară
  Saltă sprinten şi'ntonează al sĕu cânt inveselit
Şi nu vede uliul aprig ce cu 'ntinsele lui ghiare
  Multă vreme pe deasupra in tăcere a pândit.

Astfel tu cu inspirare cânţi simţirile plăcute
  Deşteptate'n al tĕu suflet de intâiul tĕu amor
Şi nu vezi — când se vor trece aste vesele minute —
  Cum durerea cu-a sa ghiară te pândeşte'n viitor.

Atunci zilele senine ce se scurg aşa frumoase
  Şi nopţi dulci cu mândre visuri o, atuncea n'or mai fi,
Ci in lacrimi de durere şi'n suspinuri fioroase
  Vei petrece noaptea lungă, vei petrece lunga zi.

Şi'n nimic, nimic atuncea nu găsì-vei alinare
  Ş'amintirea fericirii ce odată ai simţit
Va 'nmulţì in al tĕu suflet suferinţele amare
  Şi durerea ta profundă va mărì-o inmiit.

Al tĕu zimbet de blândeţă ş'al tĕu ochiu plin de iubire
  Cu atâta duioşie inspre mine nu 'ndrepta
Căci o inimă sdrobită de o neagră amintire
  Raza dulce a speranţei n'o mai poate 'nsenina.

UN VIS.

Era noaptea 'ntunecată
  Ş'un somn greu mě apăsa
Când in gândul meu deodată
  Un vis crud se arăta:

O biserică pompoasă
  Strălucea de luminări
Şi'n ea glasuri cuvioase
  Cântau stranie cântări

Şi in haine de mireasă
  La altar eu te-am vězut
Cum stai palidă, frumoasă
  Lâng'un om necunoscut;

O podoabă aurită
  Peste umere-ţi curgea
Ş'o cunună preţuită
  A ta frunte încingea.

Dintr'o strană depărtată
  Eu sinistru vě priveam
Ş'a mea frunte înfocată
  De-un mormênt o răzemam.

Atunci preotu 'n veştminte
  Inspre voi înaintă
Şi cu tainice cuvinte
  Mânele vě'mpreună

Ş'o sělbatică simţire
  M'apucă îngrozitor
Şi vedeam c'a mea sfîrşire
  Se apropie şi mor.

MÂNGĂIERE.

Când cu fruntea răzemată
In dulci visuri cufundată
  Singură vei sta,
Şi duşmana ta gândire
Spre-al meu cânt in rătăcire
  Tainic va sbura.

Al meu cânt ce-i scris cu sânge,
Scurs din sufletu-mi ce plânge
  De dureri şi chin,
Ţi-a furat in taină oare
Un moment de intristare
  Un singur suspin?

Ah! de-o lacrimă de jale
A răpit genelor tale
  Jalnicul meu cânt,
Pentru toat' a mea durere
O mai dulce mângăiere
  Nu vreau pe pământ!

REVEDEREA.

Mon cœur encore plein d'elle errait sur son visage
Et ne la trouvait plus.

A. de Musset.

Te-am iubit oare *pe tine*
C'un amor așa 'nfocat,
Chipul *tĕu* atâta vreme
Al meu suflet l'a purtat,

Fost-ai tu care odată
C'o privire, c'un suris
A mea viață de necazuri
O schimbai in paradis.

Fost-ai tu care 'ntr'o sară,
  C'un cuvênt nepăsător,
M'ai făcut să fug in lume
  Şi să plâng de chin şi dor?

Nu, ah! nu, cel dulce nume,
  Acel chip aşa iubit
Dintr' a visurilor lume
  Al meu dor l'a fost răpit,

El era o nălucire
  Un vis dulce 'ncântător
Ce-şi crease in gândire
  Al meu suflet arzêtor,

Dumnezeul poesiei
  Il trimise pe pământ
Să-mi arăte-a mea chemare
  Să deştepte al meu cânt.

ULTIMA LACRIMĂ.

Intr'o fatală, crudă oară
  Grozav eu am jurat
Să smulg din peptul meu afară
  Amoru-mi infocat.

L'am smuls!... şi mult in depărtare
  Am plâns şi am jălit
Păn timpul blând, cu indurare,
  Durerea mi-a gonit.

Şi azi din nou ca mai nainte
  Simt un suspin amar
Şi vĕd o lacrimă ferbinte
  In ochi lucindu-mi ear...

Ce vrei tu, lacrimă amară
  Ce vrei, adânc suspin,
Vrei tu ca să inceapă eară
  Amorul ş'al meu chin?

Nu! — grabnic lacrima va trece,
  Pe cer cum trece-un nor
Stropind duios mormêntul rece
  Al stinsului amor.

DUPĂ FURTUNĂ.

Pe cer s'adună nor peste nor
Furtuna muge spăimântător,
Vîjie vêntul, trăsnetul pică,
Pămêntul geme şi se despică! —
Dar totul trece, furtuna sboară
Linişţea morţii jos se coboară
Şi după trăsnet, fulger şi vênt
Urmează groaza unui mormênt. —
Şi'n al meu suflet nor peste nor
Se grămădise spăimântător,
Amor şi ură crud vîjieau
Inima 'n doue mi-o dispicau.
Dar astăzi toate, toate-au trecut
Şi'n groaza morţii s'au prefăcut.

Nici o simţire nu mai e vie
Inima-mi este goală, pustie,
Cutrier lumea rătăcitor
Fără de ură, făr de amor.

PROSĂ ŞI POESIE.

Şi eu ca mulţi alţii
  Am fost fericit
Am iubit odată
  Şi am fost iubit.

Dulcea mea simţire
  Insă m'a lăsat
Şi nici o cântare
  Nu mi-a inspirat.

Anii se trecură
  Şi nefericit
Eu am iubit eară
  Şi n'am fost iubit.

Atuncea puternic
  Am fost inspirat
Şi de-a mea durere
  Mult, mult am cântat.

Fericirea-i prosă
  Ce trece curênd
Ea este comună
  La toţi pe pământ,

Dar nefericirea
  E un dar ceresc
Ce numai poeţii
  Aleşii simţesc.

PĂRERE DE RĔU.

A scăpa de-a mea durere
  Multă vreme am dorit
Să mai pot simţì plăcere
  Să fiu incă fericit.

Azi s'au dus a mele chinuri
  Şi s'au stins din al meu pept,
Dintr'un vis lung de suspinuri
  Şi din lacrimi mĕ deştept.

Dar eu nu simţesc plăcere
  Şi sûnt mai nefericit,
Căci, in loc de-a mea durere,
  Simt un gol nemărginit.

Ah! ca mine nime 'n lume
  Aşa dulce n'a iubit
Ş'aşa chinuri fără nume
  Nime 'n lume n'a simţit.

Zile lungi de desperare,
  Nopţi intregi de chin şi plâns
Aşa dulci, aşa amare
  Prea curênd acum v'aţi stins!

O! rĕmâi durere scumpă
  Şi opreşte al tĕu sbor
Las' ca peptu-mi să se rumpă
  Sfâşiat de tainic dor!

Inzadar! Totul dispare
  Poesie, chin, amor,
In lumea nesimţitoare
  Vai! remân nesimţitor!

CÂNTEC.

De voiţi pe-a vieţii cale
Fără dor şi fără jale
Lin şi pacinic să păşiţi,
Nu iubiţi!

De nu vreţi ca in suspinuri
Şi in lacrimi şi in chinuri
Soarta voastră s'o jăliţi,
Nu iubiţi!

Şi cuprinşi de desperare
Zile lungi şi nopţi amare
Moartea neagră s'o doriţi,
Nu iubiţi!

Dar de vreţi şi'n desperare
Să cântaţi cu inspirare
Dorul jalnic ce simţiţi,
O iubiţi!

Şi uitând atunci pe sine
Fericirile divine
Ca prin vis să 'ntrezăriţi,
O iubiţi!

PRINTRE NEGURI...

Printre neguri de odată
  O rază străbătu,
Acea rază luminată
  Ai fost tu!

Un dor mândru de cântare
  In peptu-mi se născù,
Dând isvorul d'inspirare
  Ai fost tu!

Apăsat de chinuri grele
  Un vis imi apărù,
Visul dulce-al vieţii mele
    Ai fost tu!

IMI TOT SPUI CĂ SUNT FERICE...

Imi tot spui că sûnt ferice
  Că am tot ce pot dorì
Ah! aceasta n'o ai zice
  Când mai bine tu mai ştì.

De-ar străbate-a ta privire
  In al sufletului fund
Ai vedea ce ingrijire
  In adâncuri eu ascund.

Am o grijă mare, mare
  Cât abie o pot purta
Ce'ncurênd a să m'oboare
  Sub povara sa cea grea.

De sub vesela tulpină
  Vezi cel şerpe pânditor
Cum s'aruncă şi'nvenină
  Pe voiosul trecĕtor?

Astfel grija mea cea mare
  Când gândesc c'o am uitat
De odată crud apare
  Şi mĕ muşcă 'nveninat.

Dar tu nu vrei a mĕ crede
  Şi-mi tot spui: eşti fericit...
Nime 'n suflet nu mĕ vede
  Decât gându-mi amarit!

INTOARCEREA.

Tênĕr de virstă şi de simţire
  Şedeam odată lâng'un isvor
Şi lăsam ochii ş'a mea gândire
  Să rătăcească pe placul lor.

Vedeam o moară care pluteşte
  Pe riul verde ce alerga
Ş'o roată mare cum se 'nvêrteşte
  C'un jalnic vuet in unda sa

Şi peste apă dealuri plăcute
  Impodobite cu mii de flori
Pe-ale sale coaste turme tăcute
  Şi sus pe ceruri fantastici nori,

Ear inspre sară, din depărtare,
Un gingaş fluer se auzea
Sunând o dulce, dulce cântare
Ce-adânc in suflet imi pĕtrundea.

Un ce atuncea fără de nume
Un straniu, mare, puternic dor
De pe pămênturi spre-o altă lume
Lua cu mine un tainic sbor. —

Deatunci de-a rândul ani mulţi sburarĕ
Şi lumea 'ntreagă am colindat
Păn ce destinul m'aduse eară
Lângă pêrâul cel incântat

Şi ear mĕ pusei ca mai nainte
Pe malul verde lângă isvor
Lăsând ochirea şi a mea minte
Sâ ratăcească pe placul lor

Ş'a mea ochire revĕzu eară
Plăcute dealuri cu mii de flori,
Turme tăcute, roată şi moară
Şi sus pe ceruri fantastici nori,

Şi ear pe-un fluer in depărtare
Un dulce cântec am auzit
Tot ca 'nainte, nici o schimbare —
Ah! numai dorul n'a mai venit!

FARMECUL.

Ce farmec mĕ incântă, ce naltă desfătare
Inundă al meu suflet pĕtruns de dulce dor?
Ah! inima-mi palpită cu nouă infocare
Şi cu speranţă june privesc in viitor,

Uitat'am toate-acele imagini nebuloase
Ce nendurat destinul făcù să intîlnesc
A căror amintire simţeam că mĕ apasă
Ştiind c'a lor iubire nu pot să resplătesc.

Uitat'am şi pe dînsa, fatala arătare,
Ce ani intregi de chinuri in suflet am purtat
Şi unde drept resplată găsit'am nepăsare,
Ironică zimbire ş'un suflet ingheţat.

S'au stins acele toate in noapte şi uitare
Azi cu speranţă june privesc in viitor,
Un farmec mě incântă, o naltă desfătare
Inundă al meu suflet, pĕtruns de dulce dor.

Pe bolta cea albastră mii stele scânteiază
Dar toate făr de urmă in noapte redispar
Când impĕratul lumii cu strălucinde raze
Maiestuos pe ceruri se nalţă'n al sĕu car,

Astfel de multe doruri, de multe suvenire
Neliniştitu-mi suflet grozav era cuprins
Dar stinse sûnt azi toate de când cu strălucire
Amorul, mândru soare in pept mi s'au aprins.

SERENADA.

Neguri dese, tenebroase
  Trec peste pământ,
Noapte mai intunecoasă
  Zace pe-al meu gând.

Lună tu, cu blânde raze!
  Lună ce aştept,
Vin, ah! vino, luminează
  Noaptea mea din pept.

N'auzi vocea-mi cum şopteşte
  Plângeri de amor,
O! te-arată, fericeşte
  Pe-un biet cântător,

Vocea mea tânguitoare
  La vederea ta
Intr'un cânt de desfătare
  Dulce s'ar schimba.

Lună tu, cu blânde raze
  Lună ce aştept,
Vin, ah! vino, luminează
  Noaptea mea din pept!

CE CAUT IN NOUE AMORURI...

Ce caut in noue amoruri,
  Ce caut in noue visări
Şi earăş cu gândul in nouri
  Mě perd in dulci desfătări?

Şi n'am invăţat oare incă
  Atâta cât am suferit
Că chinuri şi jale adâncă
  Sunt pururea crudul sfirşit? —

O! fie ori care sfirşire
  Destinul ce vrea să ajung
Departe această gândire
  Departe de mine-o alung,

Eu vreu să iubesc cu 'nfocare,
  Perdut in visuri de-amor
Durerea nu poate fi mare
  Cât este de mare-al meu dor!

Şi earăş in noue amoruri
  M'afund şi'n noue visări
Şi earăş cu gândul in nouri
  Mě perd in dulci desfătări!

TÂNGUIRE.

Eu iţi spuneam de chinuri,
De jalea mea cea grea,
De lacrimi, de suspinuri
Ce nu puteam uita

Şi cum, făr de mustrare,
Iubita mĕ trada
Şi cum acea trădare
Eu n'o puteam uita

Şi gura-ţi cu blândeţă
Duios mĕ mângăea
Spuind că'n tinereţă
Dureri se pot uita,

Şi când spuneai aceste,
  Priveam in faţa ta
Şi gându-mi fără veste
  Durerile uita:

Privit-am fără ştire
  Prea mult in faţa ta
Căci dulcea *ta* privire
  Ah! n'o mai pot uita!

GOANA.

Aleargă, aleargă, fugare focos
Pe valea intinsă, prin codrul frunzos,

Aleargă, gonește in sbor neoprit
Cum sboară gândirea-mi spre chipul iubit!

Nu luce pe ceruri a lunei zimbire
Ce-odat'a fost martur l'a noastră iubire?

Aleargă, aleargă, fugare iubit
Căci eată atingem limanul dorit!

Ce fulger deodată nainte-mi lucește?
O casă albie in câmp se zărește,

Te-oprește, fugare, din lung sborul tĕu
Puternic se bate ah, sufletul meu!

Grozavă 'ndoeală, ce negru venin
Tu verși de odată in gându-mi senin,

Găsì-voiu credință, găsì-voiu uitare?
Respundeți o! vênturi cu-a voastră suflare!

Dar nu! Necredință chiar dac'oiu afla
Cunosc ce-i durerea, dar nu știu răbda,

M'aștepte uitare, m'aștepte amor
Urmează fugare, selbaticul sbor!

INTĂIUL AMOR.

Se spune iubită, că omul in viaţă
Simţeşte puternic un singur amor,
De trece acesta, o vecĭnică ceaţă
Se lasă pe suflet nesimţitor.

Iubit'am odată cu dor şi visare
Cu lacrimi de jale ce multe-am vărsat
Trecut'au amorul şi chinuri amare
Ş'o ceaţă pe sufletul meu s'a lăsat.

Natura in juru-mi părea veştejită
Sufla un vênt rece, iernatic şi greu
Ş'o frunză şi alta cădea 'ngălbenită
Din trunchiul cel veşted, din sufletul meu.

Dar iarna nu trece şi ear primăvară
  Nu 'nvie pământul cu mândre şoptiri?
Ea trece, ea trece, ah, azi iubesc eară
  Cu-aceeaşi visare, cu-aceleaşi simţiri!

Greşit care crede că omul in viaţă
  Odată iubeşte cu visuri şi dor
E june-al meu suflet şi fără de ceaţă,
  Amorul ori care e 'ntăiul amor!

ZIOA ŞI NOAPTEA.

Zioa şi noaptea cum se urmează
Una cu soare strălucitor
Alta obscură, plină de groază
Şi de fior,

Aşa noi trecem a vieţii cale
Când prin momente dulci de plăceri.
Când cădem earăş in griji, in jale
Şi in dureri.

Nime nu creadă că desperare
I-a fost menită hotăritor
Căci după noapte nu vine soare
Strălucitor?

**Ah! cu-a păserii de mare
Lung, nemĕsuratul sbor
A mea lungă aspirare
Acolo voiu s'o mĕsor,**

**Cu figura monstruoasă
Ce s'arată jos din fund
In cea lume misterioasă
Voiu cu dînsa să m'afund**

**Şi cu undele pornite
Când de stînca se sdrobesc
Aşteptările-mi sdrobite
Se aseamen eu voesc,**

**Ear când valurile line
Adormì-vor nemişcat
Melancolic să suspine
Al meu pept înduioşat!...**

Inspre mare!

. . . .

TABLOU.

Apus de soare —
Palide raze
Blând colorează
Intinsa mare.

Intreaga fire,
Aer şi undă
Se acufundă
In adormire,

Ce punct in zare
Alb străluceşte?
Un vas pluteşte
In nemişcare.

UNEI FEMEI.

Câte sûnt daruri divine cu toate ai fost inzestrată,
Mândră eşti ca Junone, ca Venere eşti de frumoasă,
Nobilă, naltă in cuget, ca inţeleapta Minerva
Insă ah! ca Diana eşti rece şi nesimţitoare.

TRISTEŢA.

Trecute sûnt acele timpuri blânde
  De primavară, de intăiu amor
Când me primblam pe câmpuri inverzênde
  Şi nu zăream pe ceruri nici un nor
Şi inima-mi de-amor induioşată
Plutea in visuri dulce legănată,

Când nu credeam că viaţa ar fi tristă
  Precum poetul cântă 'n jalea sa,
Căci dac'ar fi, cum ar putea s'există
  O fericire naltă ca a mea?
Când n'aş fi dat pentr'o impĕrăţie
Din al meu suflet mândra bogăţie,

Trecută e şi vara cea ferbinte
  Când sub un soare sĕc şi arzĕtor
Simţii de odată'n mine cum s'aprinde
  Un chin grozav, un lung, selbatic dor,
Când nopţi şi zile 'n crudă desperare
Vărsam şiroiu de lacrime amare,

Când rătăceam prin căi şi ţări străine
  Cu un pumnar in peptu-mi sângerând
Fugind de toţi, voind să fug de mine
  Dar ca să smulg pumnarul neputĕnd,
Când aveam numai din intreaga lume
O rană'n pept, pe buz'un dulce nume.

Toamna acum cu pasuri prea grăbite
  De mine ah! acum s'au apropiat
Privesc in juru-mi: frunzi ingălbenite
  Zac impră̆ştiate lâng'un trunchiu uscat
Şi pe deasupra 'n bolta 'ntunecoasă
S'adună neguri reci şi fioroase.

Ce mi-a rĕmas? O palid' amintire
  Ca de-o poveste ce-aş fi auzit
Când prin şoptiri voeau in adormire
  Să legene copilul ostenit,
Imagini dulci ce mintea adormită
Transportă'n vis, in noapte invĕlită.

Şi eată, eată trista iarnă vine
  Cu asprul ochiu, cu suflul sĕu gheţos

Când voiu vedea privind in jur de mine
  Sus cerul trist şi trist pământul jos.
Atunci omĕt şi crudă vijelire
Va ingropa şi slaba amintire.

SONET.

In somn grădina pare cufundată
N'auzi pe ramuri nici o păserică,
Incet din flori parfumul se ridică
Şi al meu suflet dulce il imbată.

Şi gândul meu se 'ntoarce 'n vremi trecute
Imagini vechi nainte-mi sa arată
Atât de vii precum au fost odată
Şi ce credeam din minte-mi dispărute.

Vĕd oare dulci şi seri incântătoare
Vĕd zile negre, chin şi desperare
Şi printre ele-un chip plin de mândrie

Zimbesc acestor visuri de juneţă
Ş'apoi m'afund cu 'ncetul in tristeţă
Gândind l'a lumii nestatornicie.

AMICULUI MEU MIHAIL CORNE.

Tu nu cânţi a ta durere
  Şi ascunzi al tĕu suspin,
Nu ştii tu că in tăcere
  Se măreşte al tĕu chin?

Rencordează a ta liră
  Şi rencepe al tĕu cânt
Căci nimica nu inspiră
  Ca durerea pe pămĕnt.

Şi când anii se vor trece
  Şi'ncercări şi mari nevoi
Vor cădea in iarna rece
  A vieţii peste noi,

Vei cetì a ta cântare
  C'un melancolic suris
Şi trecuta desperare
  Va părea un dulce vis.

LUI ALEXANDRI.

Nel mezzo del cammin di nostra vita
Mi ritrovai per una selva oscura.

Dante.

Grădina cea umbrită acuma părăsisem
De care e copilul intăi incunjurat
Şi, deschizênd portiţa, in câmp acum eşisem
Ce verde inainte-mi era desfăşurat.

Câmpia inverzită părea nemĕsurată,
Lucea in dulci podoabe de mii şi mii de flori
Şi pe deasupra bolta albastru colorată
La inspiratul june zimbea făra de nori.

Şi plin de dor şi visuri, cu pasuri călĕtoare
Pe câmp tot inainte mergeam neingrijit,

Cuprins de-un dulce farmec, priveam cu desfătare
Câmpia nesfirşită şi cerul nesfirşit.

Deodată insă câmpul prin arburi se ascunde
Ş'al cerului albastru de nori e coperit
Grăbesc a mele pasuri şi grija mě pětrunde
Tresăre al meu suflet de rele prevestit.

Şi eată 'ntr'o pădure obscură şi tăcută
Deodată, făr de veste, mě věd rătăcitor,
Se 'ntunecă lumina, cărarea e perdută
In jur, in sus, in mine tăcere şi fior!

In spaimă şi in chinuri, cu noapte 'ntunecoasă
Cu vênturi, cu furtune, mě lupt necontenit,
De 'ntorc a mele gânduri, câmpia cea frumoasă
Mai mult amar aduce in peptu-mi amărit.

Şi'n jur şi inspre ceruri indrept in desperare
Tânguitoarea voace, chemând un ajutor:
In jur selbatici fiare, sus buhne cobitoare
Respund l'a mele plângeri cu vaetele lor.

Se trece-o zi şi alta ş'a treia le urmează
Dar ochiul meu nu vede al codrului hotar,
Şi când din vreme 'n vreme furtuna incetează
Perduta fericire tot caut in zadar!
. . . .

O tu! care acuma pădurea 'ntunecată
De mult ai părăsit-o, lungi timpuri rătăcind
Pe-a cărui frunte anii şi gloria bogată
Au pus coroane doue, de laur şi de-argint,

O, spune-mi cum in timpuri de griji şi chinuri grele,
Când apăsa pe peptu-ţi al oamenilor rĕu
Ştiai cu *Lăcrimioare* şi *Mărgăritarele*
Să legeni in dulci cânturi atunci sufletul tĕu?

Şi când destinul negru, cu litere fatale
Scria a tale doruri etern să nu 'mplineşti,
Cum ai cântat pe fluer tu doinele de jale
Şi ai cules comoare de cânturi bĕtrâneşti;

Invaţă-mĕ, ca tine să aflu in gândire
Cer, câmpuri mai frumoase, decât ce am lăsat
Păn voiu găsì odată a codrului sfirşire
Şi voiu eşì in vale de-o cârjă răzemat.

Şi dacă hotărită mi-a fost numai durere
Să aflu din al soartei ş'al oamenilor rĕu
La alţii care sufer să las o mângăere
Precum mi-ai dat tu mie cu dulce cântul tĕu.

Atunci ca tine mândru să merg spre o grădină
Cu frunte coronată, cu suflet mulţămit,
Grădină 'n care doruri şi patimi se alină
In linişte cerească şi fără de sfirşit.

COPILUL LA PÊRĂU

DIN SCHILLER

La isvor şedea copilul
  Floricele culegea
Şi le vede respândite
  Cum in valuri se perdea.
Aşa curg a mele zile
  Ca isvorul nencetat
Şi se usc' a mea junie
  Precum floarea s'a uscat.

Nu 'ntrebaţi dece 'n junie
  Eu jălesc cu chin 'n mine
Tot e vesel şi spereaza
  Primăvara când revine.
Dar aceste mii de glasuri
  A naturei deşteptate
Vai! trezesc in al meu suflet
  Suferinţi infricoşate.

Ce-mi fac mie flori, verdeaţă
  Care 'n Mai au resărit
Una caut: e aproape
  Dar departe nesfirşit.
In zadar a mele braţe
  Tind spre dînsa cu amor
Al meu braţ ah! n'o atinge
  Şi tot creşte al meu dor.

Vino, vin' frumoasă mândră
  Din inaltul tĕu palat:
Flori, copile-a primăverii
  Pe-a ta cale-am presurat,
Auzi lunca cum resună
  Şi isvoare cum şoptesc?
Loc destul e 'ntr'o colibă
  Pentru doi ce se iubesc.

ADIO A LUI HECTOR

DIN SCHILLER

„Vrei să mě laşi Hector, să te desparţi de mine
S'alergi unde Achile cu neinvinse mâne
Aduce lui Patrocle sacrificiu cumplit,
Cine pe copilu-ţi va invăţa oare
Arcul să incoarde, Zeii să onoare
Când de negrul Xantus vei fi inghiţit?

— Şterge-a tale lacrimi, scumpa mea soţie
Un ferbinte dor mě cheamă 'n bătălie.
Vezi aceşti doi umeri poartă Ilium,
Astyanax remâe in divină pază
Spre-a ţării mântuire Hector vrea să cază
Şi noi ne vedem earăş in Elysium.

„Ah! n'am să-ţi mai aud a armelor sunare
Şi ferul tĕu viteaz va rugini 'n uitare
Al lui Priam eroic sânge va peri,
Ai să te duci in ţermuri seci, intunecoase
Unde Cocytus plânge prin şesuri năsipoase
Ş'al tĕu amor in Lethe va muri.

— Ori ce dor puternic, ori ce cugetare
Să 'nec vreau in a Lethei intunecată mare
Insă nu ş'al meu amor.
Auzi cum cruntul duşman asalt' a noastre ziduri?
Incinge-mi mândra spadă, goneşte negre gânduri
In Lethe nu se stinge iubirea lui Hector.

AMALIA

DIN SCHILLER

Frumos era ca ângerii din raiu
Sufletul sĕu era inalt şi mare
Ochiul sĕu blând ca soarele de Maiu
Când il reflectă oglindoasa mare.

Imbrăţoşarea sa: selbatică simţire,
A noastre inimi puternic palpitând,
Auz şi glas perdute in uimire
Ş'al nostru suflet spre ceruri virtejând.

Sărutul sĕu: divină desfătare;
Ca doue flame care se unesc,
Ca sonurile harpei ce'n impreunare
Form' un acord armonios, ceresc,

Astfel şi noi de-o singură simţire
De-un singur dor ferbinte infocaţi,
Suflet in suflet, uitam in rĕtăcire
Lumea in jurul a doi inamoraţi. —

S'a dus, deatunci nu ştiu ce-i fericire
Speranţa-i stinsă, viaţa e un chin
S'a dus! nu am de cât o amintire
Ce se resum' intr'un amar suspin.

ROMANŢA

DIN VICTOR HUGO

Dacă nu ai nimic a-mi spune
  De ce te-apropii nencetat
Cu-al tĕu suris ce, prin minune,
  Ar nebunì pe-un impĕrat.

Dacă nu ai nimic a-mi zice
  De ce-mi stringi dulce mâna mea
In visul gingaş şi ferice
  Care-l visezi in calea ta?

Dacă voeşti să fug de tine
  De ce pe aicea vii şi treci?
Când te zăresc, simţesc in mine
  De dor şi grijă fiori reci.

VISUL

DIN GERM.

Odat' un vis frumos visam
Etern al tĕu eu mĕ credeam
Eram ferice nedescris,
A fost, a fost un dulce vis.

Ce mândră viaţa imi părea
A ta imagine-mi schimba
Bordeiul mic in paradis,
A fost, a fost un dulce vis.

Ceteam in ochiul tĕu duios
Tot ce e bun, măreţ, frumos
In universul ist deschis
A fost, a fost un dulce vis.

Adea cu mintea in uimire
Eu ascultam a ta vorbire
Şi priveam blândul tĕu suris,
A fost, a fost un dulce vis!

Vai mie! Ca o nălucire
S'a stins a visului lucire
Singur sûnt astăzi şi proscris,
Te-ai dus, te-ai dus o, dulce vis!

LA FEREASTRĂ.

I.

Pe gânduri la fereastră eu stau ş'a mea privire
Se 'ntinde pe cetate, pe vesele câmpii
Pe dealuri coperite cu pomi, grădini şi vii
Păn' unde colo'n codru s'ascunde-o mônăstire.

Ici jos, unde oraşul spre vale se abate
Se vede-o casă mare, cu zidiri nalte, suri
Naintea cărei umblă lungi şiruri de trăsuri
Purtate de maşine pe căi in fer lucrate.

Aici e şuer, strigăt şi sgomot şi mişcare
Din ori ce părţi a lumii vin mii şi ear pornesc

Ca roiuri de albine s'aude cum foesc...
Ce pas al omenirii nemărginit de mare!

Zadarnic! Nu aceasta atrage-a mea privire
Trec răpede deasupra cu ochiu nepăsător
Şi adâncit in gânduri, mĕ uit cu tainic dor
Colo unde s'ascunde tăcuta mônăstire!

II.

Frumoasă zi de toamnă — Privind in depărtare
Prin a ochenei steclă, eu vĕd colo in vii
Cum lucrători mulţime, bărbaţi, femei, copii
Culeg a viţei roadă in veselă mişcare.

Ici unii taie struguri, pe umĕr cu ciubere
Spre crama recoroasă vĕd alţii alergând,
Deacolo in mari vase cu cofa vĕd turnând
A poamei dulce zamă, azi fără de putere.

Câţi ani trebui să treacă păn vinul acest june
Cu grijă de a zilei lumină apărat
Pus dintr'un vas in altul, hrănit şi căutat
Va disfăta odată şi vesel va dispune!

O juni! ce-a voastre scrieri voiţi cu nerăbdare
Să 'mprăştieţi în grabă şi slavă s'adunaţi,
Mult timp a le ascunde în taină învăţaţi,
De vreţi s'aducă lumii plăcere, desfătare!

III.

Venise apa mare; cu strașnică putere
Din albia ăngustă afară s'asvîrlea
Şi'n valuri sgomotoase prin case năvălea,
Ducênd cu ea ori unde urgie și durere.

Ici, colo pintre spume plutesc la suprafață
Unelte, mese, paturi, ușori, stilpi risipiți,
Stau oameni goi pe maluri din ape-abia eșiți
Şi'ntind spre-a lor avere neputincioase brațe.

Dar ce-i? Vĕd bine oare, colo unde plutește
Al unei mici colibe cazut acoperiș
Pe care cursul apei la vale-l ia orbiș,
Nu-i un copil ce șede in vîrf și blând zimbește?

Un copilaş! — El ţine in mâni o jucărie
Cu care-a fost de mamă eri sara adormit
Şi işi urmează jocul voios şi liniştit....
O vîrstă 'ncântătoare! O nevinovăţie!

IV.

Arama trist resună; trec prapuri şi fânare
Apoi, in lungi veştminte, vin preoţii bětrâni,
Purtând a legii carte şi crucea 'n a lor mâni,
Ear după dînşii carul in jalnică mişcare.

Prin perini de mătasă şi flori imprăştiate
Se vede o figură frumoasă de bărbat
In haine de serbare cu grijă imbrăcat,
Cu mânile pe peptul ce-acum nu se mai bate.

Vai! O femee 'n negru, de rude susţinută,
Abia işi poartă trupul cu pas şovăitor.
Ce faţă străvezie, ce ochiu rătăcitor...
Ai zice că-i o umbră, atât e de perdută!

Femee, şterge-ţi ochii, alung' a ta măhnire!
Priveşte chipul palid ce doarme-aşa de lin
Şi'nvaţă că el trece, scăpat de ori-ce chin,
La liniştea eternă, eterna fericire!

V.

Din zori de zi stĕpânul din casa cea vecină
Ia greblă, stropitoare şi sapă şi cuţit
Şi plin de hărnicie, in verdea lui grădină
La flori, la pomi, la drumuri lucrează mulţumit.

Apoi pe o terasă cu umbritoare vie
S'aşază şi admiră frumoasele lui flori.
„Un om cu-aşa o viaţă ce bun trebui să fie,
— Gândeam — şi pentru alţii ce compătimitor!“

Dar ce-am aflat? Vecinul cu camete cumplite
Dispoae pe ori cine in laţu-i a căzut;
La pragul grădinuţei plâng vĕduve-amărite
Şi juni bogaţi odată, averea ce-au perdut!

Contrast ciudat şi jalnic! Natură nențeleasă!
A omenirii gânduri inveci nu te pètrund:
In cel mai negru suflet sûnt raze luminoase
Şi vai, in cel mai nobil prăpastii fără fund!

VISURI MÂNDRE.

Visuri mândre de junie,
  Mari speranţe, mari măhniri
Astăzi toate-mi sûnteţi mie
  Abia slabe amintiri.

Liniştit pe a mea cale
  Naintez cu sigur pas,
Deşi ved colo in vale
  Locul lungului popas.

Bĕtrâneţă, slăbăciune
  Cu dureri ce vĕ 'ncunjor
V'aştept făr' amărăciune
  Fără spaimă şi fior.

Numai una nu-mi răpească
  Timpul cel rĕutăcios
Incântarea-mi tinerească
  Pentru tot ce e frumos!

IDEI ŞI MAXIME

Avant donc que d'écrire, apprenez à penser.
BOILEAU.

I

Un vis e fericirea: visăm neincetat
Când vom ajunge scopul pe care l'am sperat
C'atuncea vom găsì-o; *avênd* ce am dorit
Vedem că ea acolo n'a fost de intîlnit
Şi cu melancolie ne 'ntoarcem in trecut
Visând la fericirea ce-odat' am fi avut.
Căci palid e presentul: trecut şi viitor
Le colorăm in visuri cu verde 'nfloritor
Şi când atingem malul eternului abis
Vedem că fericirea şi viaţ'au fost un vis.

II

**Fruntea impovărată de veacuri şi de furtune
Trist in jos spre pămênt pleacă bĕtrânul stejar
Dar de jur imprejur, păzite de largile ramuri,
Mii de mlădiţe rĕsar, vesel spre ceruri privind.**

III

Fără nume, făr' avere,
Talent, spirit şi putere
C'un grăunte de noroc,
Orb te-aruncă 'n lumea mare
Şi-i întrece pe ori-care
In al vieţei straniu joc.

IV

Precum pe teatru, aşa in lume
Unul e rege impurpurat,
Ostaş e altul cu falnic nume,
Filosof unul, altul bogat.

Dar cum pe urmă, când strălucire
Rol, nume, haine a părăsit
Rĕmâne numai, plin de-amărire,
Biet comediantul nefericit,

Aşa privirea mai adâncită
Şi'n lumea noastră de-i cufunda
O! ce miserie nemărginită
In ori-ce suflet tu ai afla!

V

Vĕ miraţi că in petreceri la vecini şi la vecine
Dimineaţa, zioa, sara il găsiţi necontenit
Dar sĕrmanul ce să facă? Dacă singur e cu sine,
Sindrofia-i pre comună să nu moară de urit.

VI

DOMNUL X.

Te lauzi cu trufie şi crezi că eşti bogat,
Căci mii de pungi de aur in lăzi ai indesat!
Tu eşti sărac, sĕrmane! Dac'ai avea din lume
Tot aurul ce'n funduri ascund a mării spume
Şi arde sub pămĕnturi, el *tot* n'ar compensa
Inima ta săracă şi goală mintea ta!

VII

Când amor n'am căutat
Mult amor am inspirat —
Amor mult când am simţit
Cu receal' am fost privit.
Acum tot de socotesc
Vĕd că'n *plus* eu mĕ găsesc.

VIII

Zadarnic cu putere ţii ochiul tĕu inchis
De te-ai trezit din somnu-ţi s'a dus frumosul vis,
Zadarnic doruri stinse rechiamă vocea ta
Amorul din cenuşă nu poate renvia.

IX

Daţi amorul ce vĕ cere
Un biet suflet in durere
  Şi-ţi da indoit,
Daţi atuncea *când* vi-l cere
Bietul suflet in durere
  Şi-ţi da inmiit.

X

De simţi vr'o *bucurie,* la nime să n'o spui,
Ci cu lăcăţi de-aramă in suflet s'o incui
Căci fără de păsare, de nu cu pismuire
Priveşte reaoa lume inalta-ţi fericire.

De simţi vre o *durere,* tu earăş să n'o spui,
Ci tot aşa puternic in suflet s'o incui
Caci făr' de indurare, de nu cu mulţămire
Priveşte reaoa lume, a ta nefericire.

XI

Pentru atâta necaz şi grijă şi chin şi durere
Crezi tu, sermane poet, că slava te va resplătì?
O, speranţă deşartă, o, amăgire amară!
Slava vei dobândì-o când singur nu vei mai fi!

XII

Cum privește spectatorul
  Care șede'n depărtare
Comedia și decorul
  Ca o lume de 'ncântare,

Astfel in copilărie
  Când privim in viitor
Visăm numai feerie,
  Poesie și amor.

Dar *actorul* precum știe
  Că palaturi aurite
Sùnt in loc de feerie
  Pânzi și scânduri zugrăvite,

Aşa noi la bětrâneţe
** Când actori am devenit**
Vedem scena tristei vieţe
** Ca decor rěu zugrăvit.**

XIII

CĂTRĂ AMICI.

Unui clădeşte fantastice lumi Melpomena măreaţă
Se desfătează un altul in braţele Venerii dulce
Mândră coroană incinge pe fruntea ta Calliope,
Eu melancolic visez cu Erato simţitoarea.

XIV

Toţi sûnt rĕi şi lumea-i sacă
Nu 'ncetezi a tot striga,
Vezi cu *tine* de te 'mpacă
Şi cu toţi te-i împăca.

XV

De ai o idee, in scris s'o pui indată
De ai o iubită, condù-o la altar,
Căci lesne trecĕnd timpul iubita e uitată,
Căci lesne sburând gândul ideile dispar.

XVI

Un moment numai in a ta viaţă
Stai cu norocul faţă in faţă.
Prinde-l atuncea şi cu putere
Pune-l in lanţuri, bagă-l in fere,
Căci daca-ţi scapă din mâni atunce
Eternitatea nu-l mai aduce.

XVII

De te inşal' amicul, n'opune amărire
    Ci fii nepăsător,
De ce să-ţi schinjui gândul cu goală tânguire?

De te trădează mândra, zugrum' a ta durere
    Şi fii nepăsător,
De ce in al tĕu suflet să verşi venin şi fiere?

Ah! cât de sarbed fie a sta in nepăsare
E tot cu mult mai bine decât in griji amare.

XVIII

Pe al vieţii munte
  Se suie uşor
Cel făr de ştiinţă
  Şi fără de dor,

El n'are povară
  De griji şi de chin
Spre culme el sboară
  Ca paserea lin,

Ş'aproape e culmea
  Spre care-a ţintit
Dar valea-i departe
  De unde a pornit.

Dar ah! precum bětrânul slăbit, făr' de putere,
Acel ce de ştiinţă şi dor e apăsat
Cu pasul mic, nesigur, cu grijă, cu durere
Abia in sus se urcă cu trupul incujbat:
Din peptu-i grea povara, povara grea din minte
Incet şi greu o duce pe umeri, obosit
Şi nesfirşit departe e culmea dinainte
Ş'aproape tot rěmâne de unde a pornit.

XIX

Privesc cum luciul mării reflectă chipul meu
Privesc cum mĕ oglindă seninul ochiu al tĕu,

Dar mai adânc in funduri ce-ascund a mării unde,
Dar mai adânc in suflet o, spune-mi ce s'ascunde?

XX

Iubitul cu rěcealǎ tu vrei sǎ pedepseşti,
Copilǎ fǎrǎ minte!
In peptul těu pedeapsa cum arde, nu simţeşti
Ca para de ferbinte?

XXI

Şi oamenii şi soarta de-or fi să te lovească
Mândria, demnitatea să nu te părăsească:
Mai bună e miseria cu fruntea înălţată
Decât cu înjosire mărirea câştigată
Şi chiar de-ar fi să-ţi dee a vieţii fericire
Nu merită ea toată o singură 'njosire.

XXII

Ori care bunuri, ori ce avere
Pe care 'n lume mai mult iubeşti,
In dulci momente tu cu plăcere
Ai vrea cu alţii să impărţeşti,

Resplata muncii indelungate,
Ranguri şi titluri ce-ai dobândi,
Onori cu jertfe greu câştigate,
Aceste toate le-ai impărţi.

Mai mult, coroana chiar cea de laur
Resplata sacrului foc arzĕtor
Cu greu, dar da-vei ş'acest tesaur
Celui ce-ai crede mai meritor.

Numai *un* bine de care-ai parte
  Ce porţi in suflet ca 'nalt odor
Etern cu nime nu vei imparte:
  Al mândrei tale dulce amor.

XXIII.

Când amicul te consultă
Cum iţi place opul sĕu,
Dacă-i bun, fă-i laudă multă
Nu-i-o spune dacă-i rĕu.

Pe-*amicie* de te jură
Să-i spui tot, tot ce gândeşti:
Laudă bunul, taci din gură
Despre rĕul ce găseşti.

XXIV

Ce e s'asculţi mai bine, sau inimă sau minte?
Tot una-i, vêntul soartei te mână inainte!

XXV

Ce-atâtea visuri, planuri, gătiri de viitor
Momentul este singur etern hotăritor.
Ani lungi pe peatră peatră, muncind ai aşăzat
Şi'n treacĕt o furtună in vênt le-a spulberat
Ş'un edificiu fantastic visând ce-ai inălţa
La suflul intîmplării crezi tu, va resista?

XXVI

Precum peste mormêntul amicului resare
Din ţerină uscată veselitoare flori,
Las' pe durerea stinsă, speranţa 'nfloritoare
Să reinvie vesel spre viaţă şi amor.

Dar cum mergi câteodată o lacrimă de jale
Să verşi lângă mormêntul amicului perdut
Astfel din vreme 'n vreme şi gândurile tale
Jertfeşte-le cu jale amorului trecut.

———— —

XXVII

Ca slabele furnice ce făr' de incetare
Lucrează 'n neoprire şi vecînică mişcare
Ca in curênd să vadă cum fructul muncii lor
E spulberat deodată de vêntul trecĕtor,
Astfel a omenimii mulţime rătăcită
Lă trudă şi orbire e vecînic osindită.

Dar mândru ca un vultur ce mai presus de nori
Se 'nalţă către ceruri in liberul sĕu sbor
Şi sus pe virf de munte cu linişte se pune,
Privind sub el a lumii mişcatele furtune:
Astfel e inţeleptul al cărui gând intins
De trudă şi orbire remâne necuprins.

Ferice care poate — de mii de ori ferice —
L'a 'nţelepciunii culme in sbor să se ridice
Şi din nalţimea-i mândră să vadă 'n nepăsare
A omenimii oarbă şi miseră mişcare.

TABLA DE MATERII

Satire

Epistole

Miron şi Florica, idilă

Balade

Poesii lirice

Idei şi Maxime

Ḱ·ʏ.

